

EGRI *FEHÉR/FEKETE*

a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának lapja
a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Szakközépiskola hírei

II. JÁNOS PÁL PÁPÁRA EMLÉKEZÜNK

Kerekes Károly ny. zirci apát

A lengyel népből sarjadt. Azok földjéről és azok véréből, akiknek fiai közül ha bármelyikkel is találkozunk egy magyar bárhol a világon, az üdvözlő szavakba beleszövi: „Lengyel-magyar két jó barát, együtt harcol s issza borát”. A sokévszázados közös sors és az együtt átélt megpróbáltatások csiszolták ilyen testvérszív meleget árasztóvá ezt a lelkes vallomást. Királyt, sőt szenteket is ajándékozott nekik népünkben az Isten.

II. János Pál Pápában, Jézus Krisztus rendkívüli karizmákkal, isteni ajándékokkal kitüntetett Apostolutódjában, úgy érezzük, magyar népünket is közelebb emelte örök atyai szívéhez a minket egyébként is végtelenül szerető Urunk, Teremtő és Gondviselő Istenünk. Kétízbeni magyarországi látogatásával fényesen igazolta ezt a mi „Máriás Pápai” szeretnénk kiemelni, hogy milyen bensőséges barátság fűzte a szentéletű egyházfőt a ciszterciekhez, különösen a krakkói lelkipásztori munkájának meg-

Szeretett Fiaink, üdvöt és apostoli áldást!

A szeretet iskolájával, lelkipásztori buzgósággal, sokoldalú tudományos felkészültséggel, „mézajkú” ékesszólással és egyéb kiváló isteni adományokkal felékesítve Szent Bernát clairvaux-i apát az Egyházat páratlan fénybe vonta, és minden idők embereit magához vonzotta és vonzza még ma is...

Korunkban ugyanis igen sokan, akik a haladás gyümölcsei fölött döntő befolyással rendelkeznek, az ún. materializmust megízlelve és különféle szektás eltévelyedések veszélyeinek kitéve, megbízható, szilárd lelki alapok után kutatnak... Szent Bernát, a maga éles és biztos ítélőképességével, mintegy lelki szemével átlátta és megfogalmazta azokat a legmélyebb igazságokat, amelyeket legnagyobb részben a Szentírás kincsesházából és a szentatyák műveiből merített. És ezt olyan nyelvezettel tárta elő, amely az imádság lelkétől átitatva szíven találta az embereket... Újra meg újra kifejezi meggyőződését, hogy Istenhez nem lehet visszatérni önmagunk ismerete nélkül, és hogy Isten viszont nem lehet igazán megismerni, ha önismeretünkhöz hozzá nem kapcsoljuk embertársaink igaz szeretetét... Az igazságnak ebben a hármasság megismerésében nyílik meg számunkra az út a hármasság szeretetre: az Isten, önmaga és embertársa felé.

kezdése óta. A krakkói „Mogilia” (Szensír) ciszterci apátság monostorának szerzeteseit külön figyelemmel, szeretetével tűntette ki. A monostor apátja (a lengyel ciszterciek prézes apátja) talán a legmeghittebb barátja és bizalmasa volt. De ugyancsak megkülönböztetett jóakarattal és szeretettel viseltetett a magyar cisztercieknek mind a férfi, mind a női tagjai iránt is. Sok lengyel apácaöltötte például növendék éveit a magyar Regina Mundi monostorban. A kapcsolat állandó és testvéri napjainkban is.

Nem csoda tehát, hogy a legragyogóbb ciszterci példaképnek, Clairvaux-i Szent Bernátnak születése 900 éves jubileumára 1990-ben olyan szentlelkes és mindnyájunkat felemelő, ünnepi köszöntő levelet írt a Ciszterci Rend mindkét (férfi és női) ága szerzeteseinek a „Lengyel Pápa”, apostoli áldását küldve a Rend minden tagjára, hogy Krisztusban szeretett fiai és leányai szentül tölthessék be hivatásukat Isten dicsőségére és mindnyájunk üdvösségére. Szentatyánknak ebből a minket különösképpen kitüntetett apostoli leveléből idézünk néhány gondolatot:

Szent Bernát azt tanítja, hogy az önmagáról, embertársáról és Istenről való *igaz ismeret* olyan mértékben halad előre, amilyen mértékben a *hármasság szeretet* a szívünkben megszületik és növekszik. Az önmagához visszatérő és bűnbánatot tartó ember ugyanis kötelességet érez arra, hogy viszontszeresse Isten, aki őt Krisztus által kereste és megváltotta, s egyben kötelességet érez arra is, hogy Krisztus szeretetét utánozza minden emberrel szemben.

Korunkat nem ritkán a „*laikusok századának*” nevezik, minthogy reflektorfénybe kerülnek azok a sokoldalú törekvések, amelyek bizonyos tisztaségeket és feladatokat laikusokra akarnak ruházni, már amelyek állapotukkal összeegyeztethetők. Nem kisebb joggal lehetne azt a kort is így nevezni, amelyben Szent Bernát élt... A clairvaux-i apátnak gyakran ott kellett hagynia monostori nyugalmát, hogy a laikusok életébe bekapcsolódjék, állami ügyekkel foglalkozzék, különösképpen hogy királyok és fejedelmek, hercegek és városok között békét teremtsen. Mint ahogy első életrajzában olvassuk: „Tudósként a tudósok között, egyszerű emberként az egyszerűek között, a lelki emberek között pedig a lelki bölcsesség és tökéletesség bizonyítékait árasztva magából. Egyszóval mindenkire alkalmazkodva, mert mindenkit meg akart szerezni Krisztusnak.”

Abban a korban, amelyben Szent Bernát élt, az európai gondolkodás éppen változóban, megújulóban volt. Amikor ugyanis magát az embert mint központi témát tették a kutatás tárgyává, elkezdődött az a szellemi mozgalom, amelyet később *humanizmusnak* neveztek, és amely még ma is erősen érezteti hatását... (Szent Bernát) az emberről azonban világosan tanította, hogy egyrészt az Isten képére és hasonlatosságára teremtett lény, „kiváló teremtmény”, „Isten befogadására képes”, „az isteni Fölség hordozására képes”; de egyben arra is rámutat, hogy az ember mennyire szánandó, tehetetlen és kicsiny valóság. Krisztus azonban az egész embert meggyógyította, úgyhogy nemcsak a lelkét, hanem a testét is meghívta az örök életre. – Ennek a keresztény humanizmusnak megfelelő alapot szolgáltat a Szent Bernát-i krisztológia, amely szinte bizonyos szenvedéllyel és hevességgel vallja, hogy Krisztusban az egész ember felemeltetett.

A fentebb elmondottakból könnyen kikövetkeztethető, hogy a *krisztológiai tanítás* Szent Bernát műveiben központi helyet foglal el, és ez a tanítás a mi korunkban is nagy jelentőségű.

Semmi csodálni való nincs tehát abban, hogy Szent Bernát, aki így érzett és tanított Krisztusról, az ő Anyját, *Máriát* is a legforróbb szeretettel szerette, és dicséretét a legodaadóbb buzgósággal énekelte. – Egyházunk különös buzgósággal tekint Máriára a mai szorongásokkal, megpróbáltatásokkal és zaklatásokkal teli időben...

Reméljük, hogy azokból az ünneplésekből, amelyeket Szűz Mária e lelkes és buzgó hirdetőjének születése jubileuma alkalmából rendeznek a keresztény hívőknek, különösképpen pedig nektek, akik ennek a valóban nagy lelki atyáknak nyomdokain jártok és őt követitek, bőséges lelki gyümölcsöt teremnek.

Végezetül pedig, szeretett fiaink, mindnyájatokra, a Rend mindkét ágazatához tartozó szerzetesekre és szerzetesnőkre, igaz szeretettel egybeölelve benneteket, szívből és készségesen adjuk az Úrban apostoli áldásunkat, a mennyei ajándékok zálogát.

Kelt Rómában, Szent Péternél, 1990. augusztus 20-án, pápaságunk tizenkettedik évében.

II. János Pál pápa

Találkozónk 2005-ben

Néhány találkozó időpontjáról értesültünk:

Az **1943**-ban végzetek Budapesten, „ciszterci környezetben” találkozunk június 18-án, szombaton. A Villányi-úti ciszterci Szent Imre templomban szentmisén vesznek részt, melyet osztálytársuk celebrál, majd közösen emlékeznek vissza diákéveikre. A találkozó mottója: „*80 évesek lettünk!*”.

Az **1946**-ban érettségizettek Egerben, július 2-án jönnek össze. A találkozó 10.30-kor szentmisével kezdődik.

Az **1949**-ben végzetek május 21-ére, Egerbe tervezik találkozásukat.

Több kerek évfordulós osztály – a 60, 65 és 70 éve végzetek – találkozó-terveiről nem hallottunk. Talán kevesen vannak már, és más gondok is adódhatnak.

Újságunkban szeretnénk megemlékezni az alábbi jubileumos osztályokról:

1928–35 években *Baghy Osvát* tanár úr osztályába,
1932–40 években *vitéz Rédei Gerő* tanár úr osztályába,
1937–1945 években *Baghy Osvát* tanár úr osztályába

járt, életben levő diáktársainkról. Kérjük ennek a névsornak összeállításához segítségeteket.

Dr. Kovács Endre diákszövetségünk elnöke – figyelembe véve, hogy a kis létszám vagy egyéb okok miatt több osztály nem tud szervezni találkozót, kezdeményezi, hogy ezek az osztályok tagjai

***Egerben, 2005. július 2-án szombaton
 10.30-kor közös szentmisére***

jöjjenek össze a templomunkban. Utána az osztálycsoportok külön-külön programot szervezhetnek. Diákszövetségünk segítséget nyújt, hogy a gimnáziumban egy-egy osztályterem rendelkezésre álljon baráti beszélgetésre.

SZÉPÜL ÉS TOVÁBB ÉPÜL ALMA MATERÜNK

Beszélgetés dr. Pisákné Balogh Éva igazgatóval

Az egri gymnasium épületének viszontagságai címmel számolt be a 1901–1902. évi Értesítőben Kassuba Domokos igazgató az iskola századfordulón végzett nagy építkezésről. Mi öregdiákok már ezt az épületet ismertük meg, ennek az iskolának – az osztályok, folyosók, a „primusz” – képe élt bennünk, ha az Alma Materről beszéltünk, s ezeket kerestük találkozóinkon is, végigsétálva az ismerős falak között. Ahogy nőtt a találkozók száma, szomorúan tapasztaltuk, hogy a régi, szép tiszta falak, bútorok egyre kopnak – eltűnt a primusz is –, és nem igen láttuk a jó gazda gondosságát.

1997-ben került vissza a Rendhez iskolánk. „A gimnázium épületének állapota az átadás időpontjában nagymértékben leromlott volt. Omladozó vakolat, itt-ott befoltozott kövezet, elavult, szinte életveszélyes fűtési, víz és elektromos rendszer volt ötven év után a szocializmus gondoskodásának hagyatéka. – olvassuk a gimnázium honlapján – Az átadást követően a ciszterciek követőinek az oktatás fenntartása mellett építkezéssel kellett kezdeni a tanítómunkát, de ahhoz, hogy az intézmény felszámolás előtti állapotát korszerűségében, felszereltségében ismét elérje, még legalább tizenöt év kemény munka és sok-sok pénz szükséges.”

Azóta folyamatos az építkezés, tatarozás. Megújulnak a folyosók, osztályok, szépül az iskola. Mostanában két jelentős eredményéről is hallottunk. A régi gazdasági udvaron álló elhanyagolt épületet állították helyre, bekapcsolva azt az iskola munkájába, s az így nyert tantermek lehetővé tették a régi rajzteremből egy kisebb díszterem kialakítását.

Az eddig végzett nagyívű munkálatokról kérdeztük dr. Pisákné Balogh Évát, az iskola igazgatóját, aki egyben a felújítási teendőket is irányítja.

– Milyen jelentősebb felújítások készültek 1997 óta?

Kialakítottuk a központi fűtést és teljesen felújítottuk a vizesblokkokat a kollégiumban és az iskolában. Felújítottuk a tornatermi öltözőt, a kémiai előadót, a régi fizikai előadót, tizenkét tantermet, valamint az iskola régi épületében a földszinti folyosót és a lépcsőházat is. Tetőcsere történt a kollégium és az iskola épületén. Teljesen felújítottuk a belső udvari homlokzatot, és kicseréltük az ablakokat.

Kialakítottuk a gazdasági hivatalt. Kicseréltük a berendezést a régi épület földszintjén a 7-es tanteremben és az új épület II. emeletének 5-ös tantermében. Nyelvi labor alakítottunk ki. Internet-hálózatot és hangosítás rendszert létesítettünk, három darab számítástechnikai szakteremmel együtt, melyekben teljes gépcsere történt.

A kollégiumi földszinti folyosókat és a technikai helyiségeket teljesen felújítottuk. A kollégiumban a tanulószobákból hálótermeket alakítottunk ki a törvényi előírásoknak megfelelően. A tanári, igazgató-helyettesi és igazgatói irodákat és a titkársági irodát is felújítottuk.

Az újjáépített volt gazdasági épület

– *Hasznos kezdeményezés volt a romos gazdasági épület bevonása az iskola munkájába. Erről az épületről nem sokat tudunk, mert a mi időnkben teljesen kívül esett a látókörünkön. Szeretnénk erről többet hallani. Mikor épült? Mi célt szolgált?*

A romos gazdasági épület felújítása elkerülhetetlen volt, tekintettel arra, hogy az épület életveszélyessé vált. Ugyanakkor Műemlékvédelmi Hivatal nem engedélyezte a lebontást. Az épület felújítása igen sokba került és sok gondot okozott, tekintettel arra, hogy az épület annak idején tufába épült és a falak nedvesedése így elkerülhetetlen. Kozák Károly régész 1989-ben írt tanulmánya alapján az épületet a jezsuiták gazdasági udvarán a XIX. század közepe táján építették, és gazdasági épületként használták. Később a kollégium mosókonyhája működött ebben az épületben, majd szolgálati lakásokat alakítottak ki az 1950-es években. A felújítás során, amely igen komoly szigetelési munkát jelentett, három tanterem és egy szolgálati lakás került kialakításra. A szolgálati lakásban az angol nyelvi lektor lakik. A felújítás során az épület mögötti udvari rész vízelvezetését is meg kellett oldanunk.

– *A díszterem hiánya, azt hiszem, az iskola fennállása óta érzékelhető volt. Megoldást azonban az 1900/01-es nagy építkezés során sem találtak. Szerepét úgy-ahogy a tornaterem töltötte be. Jó lehetőséget kínált a rajzterem felhasználása erre a célra. Már olvashattunk a díszterem felavatásáról. Hogyan került sor a terem kialakítására? Milyen szerepet tölt be az iskola életében? Az előbb említett épület felújítása és a díszterem kialakítása is komoly szervezőmunkát és jelentős anyagi megterhelést igényelt. Kérem erről is beszéljen.*

Az új díszterem

A díszterem felújításának terve 6 évvel ezelőtt fogalmazódott meg, amikor Gazda Imre, iskolánk volt diákja, aki jelenleg Amerikában él, összesen 815 ezer forint összegű felajánlást tett az iskola felújítására. Ezt a felajánlást akkor alapítványi számlán helyeztük el azzal a céllal, hogy további forrásokat gyűjtünk a díszterem felújításához. Tervünk megvalósulása érdekében több pályázatot írtunk, a szakképzési hozzájárulások összegét is a díszterem kialakítására kértük – mivel szakmai és kulturális előadóterem funkcióját is betölti. A 2003. évi költségvetésünkben különítettünk el jelentősebb összeget a díszterem felújítására. Sajnos a felújítást anyagi okok miatt csak egymást követő két év költségvetési megterheléséből tudtuk megoldani. Hozzájárult a felújítás sikeréhez az is, hogy Főapát Úr az iskolánkat illető kiegészítő normatívát teljes egészében

átutalta, tekintettel arra, hogy a többi ciszterci iskolában nem folyt jelentősebb felújítás. A díszterem kialakítása során a korábbi rajzterem felújítottuk fel, hozzácsatolva a kémiai laboratóriumot, amelyet idén a kisbiológiai előadóban fogunk kialakítani. A terem befogadóképessége így 200 fő lett. Korszerű hang- és világítástechnikai eszközöket sikerült beszerezni, így a díszterem jól használható iskolai ünnepek, gombavató, elsősök fogadalmotétele és egyéb rendezvények alkalmából. A terem egy-egy évfolyam befogadására képes.

– *További tervekről is szeretnénk hallani. Szó esett egy második tornateremről is, melyre nagy szüksége lenne a 25 osztályos iskolának. Mi egy kicsit nosztalgikusan gondolunk a szép „orgonásra” is.*

Ami a további terveinket illeti, egy második tornaterem szeretnénk építeni tekintettel arra, hogy 24 osztályunknak egy kisméretű tornaterem áll a rendelkezésére. Így az egyik osztálynak – 36-40 tanulóknak – a régi épület földszinti folyosóján kell tornáznia a téli időkben. Jelenleg a tervezgetett tárgyalások folynak a Műemlékvédelmi Hivatallal. Elképzeléseink szerint a régi tornaterem szeretnénk újjáépíteni oly módon, hogy kétszintes lenne. Ha ezen elképzelésünket a műemlék jóváhagyja, akkor az orgonás is felújításra kerülhet, és az öreg diákok nemcsak nosztalgikusan gondolhatnak az orgonásra, hanem szépen kialakított területén el is beszélgethetnek majd az itt töltött időről.

Köszönjük, hogy kérdéseinkre igen részletes válaszokat kaptunk. Az öregdiákok továbbra is szerető figyelemmel kísérik Alma Materük sorsát, melyhez fiatalságuk oly sok kedves emléke fűződik. Isten segítse igazgató asszonyt építő munkájában!

HATVANÖT ÉVE TÖRTÉNT AZ ISKOLÁNKBAN

1.

Az 1939/40-es tanév már háborúsídő volt. Európa törzsen folyó háború idejébe illeszkedett, három és fél hónapon egy olyan háború, amely a földrész szélén zajlott: a Szovjetunió 1939 végén megtámadta Finnországot. Az egész világ a finnek hazaszeretetét és állóképességét csodálta, értük imádkozott, még a fasiszta Olaszország és Spanyolország is. Csak Hitler kormánya és propagandája ágált az agresszor mellett (amely a német agressziókat próbálta másolni), látszatra erélyesen, „elvszerűen”, valóságban bosszankodva. (Iskolánk egyik levéteoktatója, egy derék, öszülő tanító szerint a német hadseregnek lett volna szüksége arra temérdek anyagra, amelyet odafönn „a magas Északon” az oroszok elpuffogtat-
tak.)

Magyarországon különösen izgatták a közvéleményt a sarkkörü események, mert egy nyelvrokon nép küzdött az életéért. Iskolánk tanulóerege is hitet tett a finnek igazsága mellett, tanáraink alkalmat találtak rá, hogy az északi harcosokat példaként állították. Az énekhar betanulta a finn nemzeti zeneszerző, Jan Sibelius (1965–1957) *Atheniek éneke* című kis kórusművét. (Magyar szöveggel, a szöveg lefordítását valószínűleg az események ihlették. Sajnos, a honvédő hősiességet klasszikus szellemben hirdető dalt („Szép marad, ha a csatán / Éri a hősi halál) sem az iskola, sem a városi közönség nyilvánossága előtt nem énekelt el a kórus. De számomra így is emlékezetes maradt.

A németbarát diáktársak ugyanúgy lelkesedtek a finnekért, mint a Nyugattal rokonszenvezők. Egyetlen kivételt észleltem. Az egyik fiú, aki öccsével együtt járt az iskolánkba, csöndesen megjegyezte nekem, négyszemközt, hogy ő a szovjet győzelemre voksol. A család nem kommunista volt, hanem nyilas hitvallású (párttagság nélkül, mert azt a törvény szigorúan tiltotta). Afféle idealista nyilasok. Megdöbentett, mert a németeknek való ilyen gáttalan elkötelezettséggel még nem találkoztam. Azért is értetlenkedtem, mert a családot művelnek olvasás- és zeneszeretőnek, kultúrabarátnak ismertem.

A sarkkör táján dörgő ágyúk 1940. március 12-én délelőtt hallgattak el. Az iskola népessége hamar elfeledkezett a finnországi történetről, mert a háború fősodra a német agresszivitás új irányába fordult, a beszélgetésekben az lett a fő téma.

2.

Két évvel ezelőtt írtam a Líceum udvarán 1938 májusában tartott iskolaközi nagy kórushangversenyéről. 1940 májusában ugyanott, ugyanolyan szervezésű és méretű hangversenyt rendeztek, ez is több órás műsor volt, délutántól az esti homályig, és a záróművet az énekarok együtt énekelték (ezúttal nem Rássy tanár úr ve-

zényletével). A műveket azonban nem az egyházi zenéből, hanem a népi örökség anyagából állították össze: népdalfeldolgozásokból, népi alapanyagú szerzeményekből. A mi iskolánk Bárdos Lajos négy népdalfeldolgozásával jelentkezett. (A füzet öt népdalfeldolgozást tartalmazott, az utolsót elhagytuk, mert nehéz volt, meg talán az öt meg túl sok lett volna.) Szerencsésnek mondhatjuk a vállalkozást. Rássy tanár úr nehezen barátkozott volna meg a „kemény”, régi hagyományok modern megjelenítésével, Bartók, Kodály, Lajtha László népdalfeldolgozósaival. Bárdos stílusa azonban nem okozott neki nagy gondot. Bárdos Lajos ugyanis a népdal viszonylag új, már közép-európai jellegű rétegével foglalkozott. Szereplésünk jól sikerült, elégedetten mentünk haza. A hangversenyen megjelent Kodály Zoltán, és a végén néhány buzdító szót mondott az ezernyi középiskolás dalnoknak.

Ezen a hangversenyen már szereplőként vettem részt, az énekkari tenor szólamában. Szép volt, talán igaz sem volt...

3.

Magyarország 1939 kora tavaszán visszaszerezte Kárpátalját. A ruténekről hivatalosan azt hirdették, hogy az egyetlen nemzetiség, amely állhatatosan és megbízhatóan ragaszkodik a magyarsághoz, a magyar államhoz. „Rákóczi népe,” (No igen, de a kuruc időkben még nem volt különös ügy a nemzetiség.) Tanárainktól is ezt hallottuk. Egy évvel a visszacsatolás után, ugyancsak kora tavasszal, zavaró ellenvélemény hangzott el osztályunk katedrójáról: Baghy tanár úrnak volt bátorsága kimondani, hogy nem egészen úgy áll a dolog, rutén személyek átszökösnek a határon, és gyözködik az oroszokat, hogy vonuljanak be Kárpátaljára, csatolják a területet az országukhoz. Hökkent csönd fogadta a megjegyzést. (Máshonnan is jöttek riasztó, kószá hírek. Az Északkeleti-Kárpátok hegyeiben, erdeiben fegyveres csoportok működnek, lelövik a csendőröket.) Megőrültek ezek az emberek, kérdeztem magamtól akkor is, később is, nyakukba akarják venni a bolsevizmust? Sztálint? Valóban eszetlenség volt, és nem annyira érthetetlen, mint hinnénk. Az eredetileg hivatalosan, majd gyakorlatilag katonai magyar közigazgatás a hozzá nem értésével, fölénytudatával, elidegenítette a lakosságot. A rutének kívánsága öt év múlva teljesedett, nem hiszem, hogy az boldoggá tette őket...

* * *

Hát efféle dolgok történtek félkerek hatvanöt évvel ezelőtt.

Dr. Bán Ervin.

A CISZTERCI DIÁKOTTHON – *hatvan év távlatából*

Emlékek egy rövidéletű kollégiumról

A háború szörnyűségei megváltoztatták az egri diákok életét tanulmányaikban és elhelyezési lehetőségeikben. Ezért a Ciszterci Rend Egri Konventje a zavartalan tanítás és tanulás biztosítása érdekében 1945 szeptemberében otthont nyitott diákjaik számára: megnyílt a Ciszterci Diákotthon (CD).

Háború után, a Rend birtokai elvételével megszűnt az iskolák működéséhez szükséges anyagi háttér, és egyik napról a másikra megoldatlan lett a rendtagok ellátása. A diákotthon létrehozása ebben a helyzetben – a diákok élelmiszereket is fizetettek – az egri gimnázium szerzetes tanárainak élelmészére is valamilyen megoldást jelentett.

„Az én szüleim nem gazdálkodtak, földünk nem volt, ezért az én tartásdíjamat a faluban megvásárolt borral egyenlítették ki. A bort aztán a Rendház gazdasági vezetője a Tisza környéki falvakban élelmiszere cserélte.” – írja Póta György, aki nyolcadikos korában, 1945-ben, az induláskor lett a diákotthon lakója.

A diákok elhelyezésére a gimnáziumnak a gazdasági udvar felé eső részében, az osztálytermekre valamint az Orgonásra merőleges I. és II. emeleti részben alakították ki a diákotthont. Átalakított termek voltak az I. emeleten a segédterem a cserkész munkaterem, a cserkészszertár, valamint a klauzúrából két szoba, a II. emeleten pedig a néprajzi gyűjtemények terme, a rajzszertár, az énekerem és a cserkész rádiós szoba. Stúdiótermünk a rajzterem lett, annyi változtatással, hogy a három lábú rajztermi székek helyett a gimnáziumi rendezvényekhez raktározott, ciszterci jelvényes támlás székeket kaptuk. A rajztermet dél előtt a gimnázium, délután a diákotthon használta. Ebédülként az atyák refektóriumát szolgált.

„Induláskor három hálótermünk volt: a görögterem, az énekerem, és a zeneterem. A hálószobákban fehér vaságyak voltak, amiket az egyik laktanyából kaptuk. Valószínűleg valamelyik felszámolt hadikórház berendezéséből származott.

Fürdőszoba nem volt. A szobákban mosakodtunk, lócákon tartott lavórokban. Annyi lavór volt, ahány ágy. Az elhasznált vizet vödörökben gyűjtöttük, és a gimnázium WC-jébe vittük. A gimnázium I. emeleti WC-je szolgált a diákotthoniak számára is.

Fürödni hetente egyszer mentünk közösen a „Láng közfürdő”-be. A reggeli tornát a folyosón végeztük, valamelyik fiatalabb tanár vagy egy családfeje vezetésével. A reggeli torna alatt az ügyeletes diákok kiszolgáltatták a hálótermeket, és feltöltötték a tisztavizes kannákat, de előbb kiengedték a csapból az éjszakai lehűlt vizet. Ismert, hogy Egerben, abban az időben az ivóvízhálózatból tartósabb vízvétel után langyos (kb. 30 °C-os) víz folyt, így nem volt gond a mosdóvíz melegítésével.

Az orvosi rendelő azonos volt a gimnáziuméval. Orvosunk is azonos volt: dr. Sziklay Árpád, az egészségügyi tanára.

Minden helyiségben fafűtéses kályha volt. Az erdőből hozott fahasábokat, amit az ún. gazdasági udvaron tároltak, Kerekes és Hodász tanár urak fűrészelték géppel a kályhához megfelelő méretűre. A felvágott fa a gimnázium pincéjébe került, elszállításában a nagyobb diákotthoniak rendszeresen segítettek – tudhatjuk meg a részleteket az indulás évről Póta Gyurka beszámolójából.

Mint a többi kollégiumban (internátusokban), a Ciszterci Diákotthonban is szigorú napirend szerint folyt az élet: Hétköznapokon az ébresztő reggel 6 órakor, majd reggeli torna, tisztálkodás, ágy- és szobarend után 7 órakor reggeli, utána még ismétlődő „stúdium” következett. Ebéd negyedkettőtől, szabadfoglalkozás du. 2 és 3 között volt, majd 3 órától 6-ig tanulás, közben uzsonna. Este 6 és 7 között ismét szabadfoglalkozás, utána vacsora, fél 8 után pedig az alsósok tanulmányi ellenőrzése („kikérdezés”), szabadfoglalkozás, lefekvésre készülés fél kilenctől, villanyoltás este 9-kor. Délután vagy este a diákok tanulmányi vagy lelki problémáikkal felkereshették az egy fedél alatt lakó ciszterci tanáraikat.

Vasárnapokon némileg eltérő a napirend: az ébresztő 7 órakor, diákmise 8-kor, szabadfoglalkozás dél előtt 9-től (uszoda, labdajátékok, szülői látogatás, kirándulás, séta tanár vagy családfeje vezetésével), dél előtt és délután is „silentium” (csendes foglalkozás), tanulási idő este hattól hétig.

Akkor szombaton is volt tanítás az iskolákban. A hétvégeken szünetnapokon a változatosságot jó idő esetén kisebb nagyobb kirándulás, futballozás, esős időben tornatermi játék biztosította, Levente atya vezetésével.

A felsősök esetenként (nyáron) – külön engedéllyel – az orgonásban is tanulhattak.

A CD igazgatója az első évben dr. Hegyi Kapisztrán, a gimnázium igazgatója volt, a második évben dr. Ágoston Julián, a harmadikban pedig Hervay Levente atyák voltak az otthon vezetői. Munkájukat a prefektusok, a vezető tanár (1947-ben dr. Lékai Lajos) és a felsős diákok – a „családfejek” – segítették. Hathatósan hozzájárultak a „háttérfeladatok” ellátásához (étkeztetés, betegápolás, mosatás, beszerzési munkák stb.) az Isteni Szeretet Leányai Rend nővérei. Vezetőjükre, Genovéa nővére ma is szeretettel és tisztelettel gondolunk és emlékezünk.

A CD-be jeles, legfeljebb jó eredményekkel nyerhettek felvételt. A tanulók szülei a bennlakásért nagyjából természetbenivel (liszt, zsír, burgonya, tojás), kisebb részben pénzzel fizettek.

A Ciszterci Diakotthon lakói 1948-ban

A diakotthonban lakó diákok kapcsolata tükrözte az elnevezését: *otthont* jelentett a bennlakók számára. A tanulókat egy-egy „családba” osztották be. Érdekes volt ez a kezdeményezés, mintáját a cserkészéletben találhattuk. A többi internátusban – a Foglárban, Jegyzőben – nem volt ez gyakorlat; itt egy-egy osztály tanulói alkottak egy csoportot, és az egyes osztály-csoportok igen elhatárolódtak egymástól.

A CD lakói többségükben az alsó osztályokba – akkor már az általános iskola V.–VII. osztályába – járók voltak, kisebb számban felsősök. A „családokat” 5–6 fő alsó osztályú és 1–2 felsős diák, a „családfők” alkották. A „családfőknek” a hálószobák tisztántartására, a tisztálkodásra, a mindenkori fegyelemre a „családtagok” tanulmányi eredményére is ügyelniük kellett.

A közös étkezés (reggeli, ebéd, vacsora) a szerzetes-tanárok ebédlőjében volt. A családfők ebédkor, vacsoránál vallásos történeteket, ifjúsági regényekből részleteket olvastak fel.

A CD lakói havonta egyszer kaptak lehetőséget a hazautazásra, melyet a prefektus javaslatára az igazgató engedélyezett. A kisdíákok családfő kíséretével mehettek ki a városba, vagy rövidebb-hosszabb kirándulásra. A prefektusok negyedévenként a bennlakókról jellemzést adtak, melyeket a szülők láttamoztak.

A karácsonyi, húsvéti és leginkább a nyári szüneteket nagy várakozás előzte meg. Kiemelkedő esemény volt a Mikulás-napi vígasság. Előkészítésében a családok versengtek egymással. A családtagok vagy éppen a családfők jó és kevésbé jó tulajdonságait alkalmi rigmusokban énekelték meg, felhasználva is-

mert népdalok dallamait. A legjobban sikeredett verseket, mondókákat könyvvel, süteménnyel, tortával jutalmazták.

Érdekes kezdeményezés volt – Hegyi Kapisztrán igazgató úr javaslatára – egy „bolt” szervezése, ahol a CD lakói az apróbb, alapvető szükségleti cikkeket (szappan, fogkrém, radír, ceruza stb.) kedvezményesen megvásárolhatták. A „haszonból” a kiemelkedő tanulmányi eredményt elért családok mozi- és színházlátogatást, könyvet vagy vásárlási utalványt nyerhettek el. 1946/47-ben Mátray Dezső VII. és Lakatos István VI. o. tanulók voltak a „bolt” irányítói, akik anyagiak terén dr. Kerekes Károly tanár úrnak tartoztak elszámolással.

A diakotthon tanulói az iskolában a feleléseknél, a kalkulusok megállapításánál különös szigorral mérettek meg. Félévkor vagy évvégén az elégséges már nem volt elegendő a bennlakáshoz és igen könnyen a diakotthonból való eltanácsolást vonta maga után.

A Ciszterci Diakotthon három évet élt meg, 1945 szeptemberétől 1948 júniusáig, az államosítás kezdetéig működött.

Sajnos ebben a krónikában nincs módunk a diakotthoni élet atmoszféráját jelentő sok apró epizódra kitérni. Álljon itt a diakotthonban igazi otthont találó közel száz diaktársunk neve, akik az itt eltöltött évek alatt kiváló tanáraink szigorú követelményei, nagy-szerű embersége mellett megismerhették azt a ciszterci szellemiséget, mely erőt és tartást adott mindnyájunknak az életben.

A Ciszterci Diákotthon növendékei voltak 1945–1948 években

	1.	2.	3.év		1.	2.	3.év		1.	2.	3.év
Bárdos István	I.	II.	III.	Pamula Miklós	IV.	–	–	Ulrich László	–	V.	–
Besenyei József	I.	II.	III.	Domán Péter	V.	VI.	VII.	Náday Kálmán	–	VI.	–
Borics Béla	I.	II.	–	Huszár Dezső	V.	VI.	VII.	Oláh Sándor	–	VI.	VII.
Buzás Benedek	I.	II.	III.	Juhász István	V.	–	–	Szedlacek József	–	VI.	VII.
Csordás István	I.	II.	III.	Lakatos István	V.	VI.	–	Mátray Dezső	–	VII.	VIII.
Dancs István	I.	II.	III.	Ligeti Rudolf	V.	–	–	Nánássy Endre	–	VII.	–
Dankó László	I.	II.	III.	Pamula János	VI.	–	–	Zsélyi György	–	VII.	–
Kléger János	I.	–	–	Lövei Ferenc	VIII.	–	–	Barth István	–	–	I.
Krisztián István	I.	II.	III.	Miskely Kálmán	VIII.	–	–	Eperjesi Mihály	–	–	I.
Ligeti Endre	I.	–	–	Nagy Ambrus	VIII.	–	–	Frecskó József	–	–	I.
Saáry György	I.	II.	III.	Póta György	VIII.	–	–	Juhász András	–	–	I.
Sepp József	I.	II.	III.	Fodor Sándor	–	I.	II.	Juhász Ferenc	–	–	I.
Sumi József	I.	II.	–	Németh István	–	I.	II.	Kovács Károly	–	–	I.
Agócs Imre	I.	II.	–	Sumi Antal	–	I.	II.	Lutter Mátyás	–	–	I.
Domboróczki László	I.	–	–	Varga Antal	–	I.	II.	Rudda Mihály	–	–	I.
Fodor János	I.	II.	III.	Agócs István	–	I.	–	Vámosi Bertalan	–	–	I.
Nagy Ervin	I.	–	–	Bán Zoltán	–	I.	II.	Czél Iván	–	–	II.
NagyLászló	I.	II.	–	Bóta György	–	I.	II.	Kabai István	–	–	II.
Szabó Sándor	I.	II.	–	Csányi Gábor	–	I.	II.	Molnár Béla	–	–	II.
Eperjesi Sándor	II.	III.	IV.	Csintalan Emil	–	I.	II.	Balpataki László	–	–	III.
Mészáros Antal	II.	III.	–	Kozma György	–	I.	II.	Fátrai Attila	–	–	III.
Novothny Ottó	II.	III.	–	Lövei István	–	I.	II.	Fidler István	–	–	III.
Oláh Géza	II.	III.	IV.	Mihályfi István	–	I.	II.	Gulyás Sándor	–	–	III.
Tóth György	II.	–	IV.	Pigey György	–	I.	II.	Lutter Sándor	–	–	III.
Altorjai Sándor	III.	IV.	–	Szabó Gyula	–	I.	II.	Nagy András	–	–	III.
Hankó István	III.	–	–	Csomor József	–	II.	–	Szó Aladár	–	–	III.
Kocsis Antal	III.	–	–	Jáky György	–	II.	–	Kiss István	–	–	V.
Oláh Gábor	III.	IV.	V.	Koncz Attila	–	II.	–	Fecske László	–	–	VII.
Veszelovszky Dénes	III.	–	–	Zsámboki Sándor	–	II.	III.	Kékesy Tibor	–	–	VII.
Detky Tamás	IV.	V.	VI.	Basa László	–	–	II.	Molnár László	–	–	VII.
Engler Imre	IV.	V.	VI.	Nagy Antal	–	III.	IV.	Székely György	–	–	VII.
Marosvölgyi Lajos	IV.	V.	VI.	Náday István	–	IV.	–	Káli László	–	–	VIII.
				Szabari Béla	–	IV.	–				

1. év 1945/46 43 tanuló

2. év 1946/47 55 tanuló

3. év 1947/48 63 tanuló

Összesen a 3 év folyamán 161 tanuló volt 1. 2. vagy 3 évig a diákotthon lakója.

A visszaemlékezés összeállítója és segítői kéri a kedves olvasóink megértését, hiszen a múlt évtizedek nem csak megszépítik, de koptatják is az emlékeket.

Az estleges téves adatokért, netán kimaradt érdekesebb epizódokért szíves megértésüket kéri a beszámoló összeállítója: v. *Mátray Dezső*, „belső munkatársa”: *Fecske László*, valamint segítői *dr. Kékesy Tibor*, *dr. Lakatos István* és *Székely György*. (A szerkesztő *Póta György* „alapító atya” emlékeit is beleszította a beszámolóba.)

A visszaemlékezés készítői köszönetet mondanak *Hervay Levente* atyának, aki a szöveget átnézte és jól áttekinthető táblázattal kiegészítette.

EZ TÖRTÉNT A GÁRDONYIBAN...

NOVEMBER 9. A kollégiumi „golyák avatása”.

NOVEMBER 18. Ünnepi megemlékezés Szent Erzsébetről a kollégiumban.

NOVEMBER 24. Éjszakai díszkivilágítást kapott a Szent Bernát templom.

NOVEMBER 26. Az 5. és a 9. osztályosok bemutatkozó műsora és ismerkedési bálja.

DECEMBER 1. *Várady Nóra* 13. K osztályos tanuló és *Szammer Ernő* tanár úr kitüntetést vett át a Városháza Dísztermében a Közoktatási Közalapítványtól az elmúlt tanévben elért versenyeredményéért. Mikulás-est a kollégiumban.

DECEMBER 12. Iskolánk tanulói közül a 10. évfolyamos egri diákok vettek részt a kollégium előtti téren az 1956. december 12-i egri sortűz áldozatainak emlékére rendezett ünnepi megemlékezésen és koszorúzáson.

DECEMBER 13–17. Naponkénti váltásban évfolyamonként karácsonyi lelki napok. Tartotta *Rácz István Pelbárt* atya.

DECEMBER 14. Az Oktatási Minisztérium diszkriminációs intézkedési tervei ellen iskolánk dolgozói közül egy busznyai tanár tüntetett több tízezer kollégánkkal együtt a minisztérium előtt.

DECEMBER 16. Karácsonyi koncert a Szent Bernát templomban. A tavalyi tanévhez hasonlóan a koncertet *Köves Eszter* tanárnő konferálta és vezényelte, a műsort összeállította *Bisztriczki Zoltán* tanár úr. A karácsonyi koncert műsorán hallhattuk *Varga Attila: Szeretethimnusz, Harkay Tamás: Lényed érint, Händel: Győzelmi kórus, Lavigne: G-dúr szonatina, Beethoven: G-dúr szonatina, Pergolesi: Régi francia dal, Az angyal énekel,*

A kivilágított templomunk

Képek a karácsonyi koncertről

Dicsőség, Fel nagy öröme, Gruber: Csendes éj, Bisztriczki Zoltán: Egy szó kiált, Gável András: Angelus, Gen Verde: Ave Maria, Gável András: Királyok, Varga Attila: Ne várj tovább, Pataky Attila: Akitől minden szép, Varga Attila: Reményünk Krisztus című zeneszámokat.

DECEMBER 17. Gombavató a 12. évfolyam osztályai számára.

2005. ÉV

JANUÁR 21. Iskolánk bemutatkozott a Városi Televízió pályaválasztási műsorában.

JANUÁR 27. „A ciszterci rend története az alapítástól napjainkig” című kiállítás megnyitása a gimnáziumban.

FEBRUÁR 3. Farsangi bál a Megyei Művelődési Központban. A nyitótáncot a kollégiumok 9. évfolyamos tánciskolába járt tanulói táncolták.

Képek a bálról

FEBRUÁR 5-12. Iskolánk 20 jelenlegi és 4 volt tanulója *Némedy László* tanár úr szervezésében és vezetésével Szlovákiában, a Podolin melletti Vysne Ruzbachyban (Felsőzúgón) sítáborozáson vett részt.

FEBRUÁR 10. Tanári lelki továbbképzés, amelyet *Rácz István Pelbárt* atya tartott.

FEBRUÁR 11. Az Egerben működő katolikus fenntartású és szellemiségű intézmények vezetőit és az egeri főegyház egyházi méltóságait, valamint a megye lelkipásztorainak egy részét – a város vonzaskörzetéből – találkozásra hívta iskolánk igazgatósága. A találkozó védnöke *dr. Seregély István* érsek úr volt. *Dr. Pisákné Balogh Éva*, intézményünk igazgatónője ekképpen fogalmazta meg a találkozó célját „... megmutassuk az iskoláinkban, kollégiumainkban folyó nevelő-oktató munkát. Szerettük volna ezt mindenkiel tudatni – sajnos, az időjárás és a sok-sok teendő miatt – a plébános atyák közül kevesen tudtak eljönni. Nem adjuk fel a velük való találkozás megszervezését. Az elkövetkező időben is fogjuk kezdeményezni ezt a találkozást. ...”

Dr. Seregély István érsek úr megnyitó beszédében hangsúlyozta „... Istennek szeretnék köszönetet mondani azért, hogy ma már nemcsak a papság érzi az egyházi iskolák szükségességét, és az értékes jövő építésében reánk háruló, az emberiség javát szolgáló feladatunk teljesítését. Egyre többen - a társadalomnak még ugyan egy kisebb csoportját képező elkötelezett emberek - mernek kiállni azért, hogy ezeknek az iskoláknak - éppen új hazánk, Európa érdekében is - meg tudjuk teremteni a létfeltételeit. (Sajnos, minden esztendőben látjuk - nemcsak a médiumok közvetítése, hanem sokszor a saját küzdelmeink révén is - meglehetősen sok a szemben álló erő.)

Az intézetek kívánják tájékoztatni az érdeklődőket arról, hogy milyen programmal és milyen tervekkel állnak az itt élő családok gyermekei számára jövőt építő feladatok teljesítéséhez.

Azt hozzá kell tennem, hogy ez nem azt jelenti, hogy mi - a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia tagjai - szeretnénk lemondani az iskolák ügyének a szolgálatáról. Igenis vállaljuk, és ameddig vagyunk, és ott, ahol tenni tudunk, továbbra is vállaljuk a küzdelmet, hogy iskolánkat ellehetetlenítő szellemiséggel szemben védelmet tudjunk nyújtani. A katolikus egyház rendelkezik annak az előnynek minden értékes voná-

sával, amit a világegyház jelent. Van mire hivatkoznunk a magunk határán, és magunk történelmén túl, és van a kívülállóknak is befolyásuk arra, hogy az országban szem előtt tartsák, és számoljanak ezekkel az iskolákkal. Az iskoláinknak elegendő tanulót kell maguk számára biztosítani, hiszen tisztában vagyunk vele, hogy az egyház az ezer esztendő magyar közoktatást megteremtő és fenntartó szolgálatának feltevéleként Szent Istvántól és utódaitól kapott birtokok elvesztéséből nem kért vissza semmit, ami jövedelemforrás lenne. De megkötötte a szerződést a Magyar Körtársaság és az Apostoli Szentszék, hogy az európai országok gyakorlatához híven az állampolgár személyi jövedelemadója 1%-ának önkéntes felajánlásával legyen támogatója azoknak az intézményeknek, amelyek a keresztény szellemiséget próbálják megújítani, és hatékonyra tenni. Ennek az egyezménynek az alapját és részét képezi az az esélyegyenlőség, amely közfeladatot ellátó intézményeink közfeladatot ellátó minden más intézménnyel azonos elbírálás alá esznek akár tevékenységük szabad folytatásában, akár a tevékenység anyagi megteremtésében. Hála Istennek, az iskoláinknak állandó bővítése, modernizálása az elmúlt éveknek - és minden valószínűség szerint az elkövetkező éveknek is - állandó feladata lesz."

Ezek után az intézmények tanulóinak rövid, bemutatkozó műsora következett. Majd az intézetek vezetői mutatták be intézményüket. Név szerint Kékesi Györgyné, a Deák Ferenc Római Katolikus Általános Iskola igazgatónöje; Varga Pál, az Angolkisasszonyok Sancta Maria Leánygimnáziuma igazgatója; Kovácsné Löffler Katalin, a Minorita Rend Szent Hedvig Kollégiuma igazgatónöje, Kolbai Mária nővér, a Szent Orsolyiták Kollégiuma igazgatónöje; Lanczki Péter, az Érseki Szent József Kollégium igazgatója; valamint dr. Pisákné Balogh Éva a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium igazgatónöje.

Valamennyien röviden szóltak az intézmények alapításáról, történetéről, különösen az utolsó néhány év, esetleg évtized indulási gondjairól és a nehézségeiről, de a segítő szándékokról is. Majd a jelenlegi helyzetük bemutatása következett. Örömmel számoltak be az épületek korszerűsítésében, technikai fejlesztésében elért eredményeikről, megköszönték a fenntartó gondos odafigyelését, bőkezűségét, áldozatvállalását. A nevelési programjaik alapján vázolták hitvallásukat, az intézetekben folyó nevelő-oktató munka elvi alapjait, aztán a mindennapok munkájának ismertetése következett. Kiemelték az örömeiket, a tanulmányi munkában, a közösségépítésben, a személyiség alakításában elért sikereiket. Vázolták intézményeik egy-egy sajátos vonását, azokat a hangsúlyokat, amelyeket fontosnak tartanak a mindennapi munkájuk során. Említették a felmerülő nehézségeket, a jelen küzdelmeit, a programok megvalósításának gondjait, s az olykor szűknek látszó s szűkülő anyagi lehetőségeiket sem hallgatták el. Beszámolóikat többen képekkel is illusztrálták.

FEBRUÁR 24. Nyugdíjas tanárainkat és dolgozóinkat látta vendégül az intézmény.

Rácz Sándor megemlékezése a kommunista diktatúra áldozatainak emléknapján. Az előadásból az alábbi részletet idézzük:

„A miniszterelnöki dolgozószobába mennék be, fogom a kilincset, s érzem, hogy belülről is fogja valaki. Elengedem, kilép Nagy Imre. A folyosón még áll harminc ember, akik pártműködési engedélyt kérnek. Azt mondja nekik: „Uraim, maguk tudják, hogy én kommunista vagyok. Hogy Magyarországon milyen pártot engedünk működtetni, nem én döntöm el, hanem a minisztertanács, s ha ez a döntés megszületik, arról majd tájékoztatni fogjuk magukat.” Ezután nyomom a kezébe a papírt, a legszükségesebbeket gyorsan elmondom, s ő fordult vissza a terembe. Azt, hogy elolvasta-e a levelet, nem tudom. De nagyon fontos lett volna, hogy tudjon erről, mert nem igaz az, amiről őt a szovjetek tájékoztatják. Biztos tudjátok, hogy van a forradalomnak egy napja, amit mi úgy emlegetünk, hogy a „vérvörös csütörtök”, mert a parlament előtti téren lemészároltak ezer embert. Amikor mentem be a parlamentbe, ragyogó szép napfényes idő volt, a parlament falára fel volt spriccelve az emberi vér, és szanaszét az emberi húscscafatok - a gyilkolás nyomaiként - még ott voltak. Kijöttem a parlamentből, és elvitt egy újságíró csoport, akik az Oberszovszki Gyula szerkesztette „Igazság” című lapnak dol-

Rácz Sándor

gátot. Kijöttem a parlamentből, és elvitt egy újságíró csoport, akik az Oberszovszki Gyula szerkesztette „Igazság” című lapnak dol-

goztak. Akkor naponta többször is megjelentek az újságok, sokszor egy lapból álltak. A többpátról beszélgettünk. Meg is jelent a cikk, akkor olvastam, de az én példányomat elvitték, mikor letartóztattak, és azóta keresem ezt a példányt.

Nagy Imre személye a forradalomban igen kritikus. A legtöbb ember abból indul ki, hogy Nagy Imre kommunista. Igaz, de van egy pillanat az életében, amikor ez megváltozik. Tudnotok kell, hogy október 23-a este a parlament előtt 400 000 ember követeli Nagy Imrét, aki nincs a parlamentben. Elmennek a lakására, és hozzák, ki van zárva a pártból, megvonták tőle az egyetemi katedrát, és az írásai nem jelenhetnek meg. A magyar társadalom viszont tudja, hogy mit csinált 53-ban. Akkor őt, Rákosit és még egy csomó kommunistát kirendelték Moszkvába, s kijelölik őt az új miniszterelnöknek. Rákosi marad a pártfőtárház. S így állandóan keresztbe tud tenni a Nagy Imrének. De így is pár hónap alatt Nagy megszünteti a kötelező terménybeszolgáltatást, és felszámolja az internálótáborokat, ahol 30 000 ember élt. Nem azért, mert bűnös, hanem azért, mert az apja ügyvéd, katonatiszt vagy talán középiskolai tanár volt. Az is elég indok volt, ha csak egy szép lakással rendelkezett, s már vitték is. Ezzel a két cselekedetével minőségileg úgy kivált abból a politikai közegeből, hogy a forradalom rá merete bízni a jövőjét. Rákosiék tállták ki az internálást, amely úgy zajlott le, hogy bekopognak, eléd teszik a végzést, s közlik, hogy félórát kapsz, hogy összeszedjed a személyes holmikat, lent vár a kocsí, amely meg sem áll a táborig. Nincs lehetőség, hogy kivédd, elvisznek a lakásodból, s betesznek egy istállóba a Hortobágyon. Így élt a magyar felső osztály, amely vezetésre volt alkalmas, s ezt így fejezte le a Rákosi-rendszer. S most keressük, hogy hol vannak a magyar tehetségek, akikre rá lehetne bízni az országot. Ezért nincs, s ezért kell idejönni a szerszámkészítő Rácznak, hogy ezeket elmondja.

Az oroszok bejövetele után a fegyveres harc helyett és után el lehet menekülni nyugatra, vagy itthon maradni, s beledögleni abba, ami itt következett. El kellett dönten. Ebben az időben már olyan erős volt a munkástanácsok szerveződése az egész országban, hogy könnyűszerrel lehetett a munkásokat szembefordítani a kialakuló Kádár-rendszerrel. November 8-án a XI. kerület Kismotor- és Gépgyár kultúrházába már összeült - én hívtam össze - az első munkásgyűlést, amely politikai követeléseket fogalmazott meg. Ezek a követelések képezték a későbbi tárgyalások peranyagát. De ki kell mondani, hogy 4-e előtt a magyar munkások egyetértettek a forradalommal, tették is a dolgukat, és nem állítottak politikai követelést a Nagy Imre kormányával szemben. Kádár a magyar munkásosztályra hivatkozik, s nekem az volt a feladatom, hogy a munkásosztály akaratát kell megjeleníteni. A munkástanácsok már 4-e előtt is léteztek, de össze kellett őket fogni, s tanácsokat, ötleteket kellett nekik adni. Összeállítottuk a nyolc pontos követelést, szét kellett sugározni, mint a munkások küldötteinek határozatát. Így alakult ki az a helyzet, hogy november 14-én az Egyesült Izzóban összehívták a budapesti nagyüzemeket, és ott megalakították a központi munkástanácsot. S ez a központi munkástanács gyakorlatilag politikai szembefordulással próbálta védeni a forradalom értékeit. Legalább tíz éjszakán keresztül huszonhárom évesen, teljes politikai tapasztalatlansággal, felkészületlenül kellett odaállnom e felkészült, tapasztalt Kádár elé, aki kétszer annyi idős volt, s tárgyalni kellett vele. A legfontosabb kérdések voltak: Ruszki haza! Engedjék meg Magyarországon a többpárton alapuló demokratikus működést. Nem mentek ki az oroszok, és megtartották az egypártrendszert. 1945-től még működtek a pártok, de a kommunisták már akkor beépültek ezekbe a pártokba. Tildy Zoltán kommunista volt, de a Kisgazdapártot vezette. A Parasztpártot szintén a kommunista Erdei Ferenc vezette, a szociáldemokrata pártnak Kéthly Anna volt a vezetője, de ő be volt rázva gyűjtőbe, s helyette az áruló Marosán György-félék irányítottak. S ezt azért kell tudnotok, mert ma is ilyen dolgok történnek, a történelem ismétli önmagát. És én hetvenévesen bizony igazolni tudom ezeket a jelenségeket. Nehéz élet a magyar élet, de jó magyarnak lenni. Van minden nap munka, küzdelem, és nem savanyodunk bele. Ezért jó magyarnak lenni!"

MÁRCIUS 11. Ünnepi megemlékezés március 15-éről. A díszteremben a diákszínjátszó csoport előadását az évfolyamok óránkénti bontásban nézték meg.

MÁRCIUS 16–18 Karitásznapok az iskolánk első emeleti folyosóján.

MÁRCIUS 19. Palotás József és a Kertész Andor megyei matematikaverseny és a Hevessy György kémiaaverseny megrendezése az iskolánkban.

MÁRCIUS 23. Passiójáték a nyolcosztályos gimnazistáknak a díszteremben.

Lelki nap a diákoknak a Bazilikában. Az előadást Sztancsik Tamás atya a Bazilika káplánja tartotta.

MÁRCIUS 31. ÁPRILIS 1. Diáknapok a Gárdonyiban.

Összeállította: Kovács Ottó tanár úr

Egri ciszterci diákok voltak...

A régi értesítőkből olvashattuk „*Intézetünk tanulói voltak a közélet és az íróvilág jelesei közül*” Ennek nyomdokain haladva, de azért egy kicsit tágítva a kört, közlünk írásokat elhunyt diáktársaink életútjáról.

Mihelics Béla Vid (1899 – 1968)

Sokan ismertük nevét a katolikus sajtóból, és jó páran még hallgathatták is előadásait az egri jogakadémián, de arról nem nagyon hallottunk, hogy egri ciszterci diák volt, a noviciátusa után az egri rendházban lakó ciszterci növendék.

Életének jó részét abban az időben élte, amikor a katolikus közéletiség nem igen létezhetett. Igen keskeny út volt az, ahol működhett. Tapasztalhatjuk, hogy keresztény irodalom és társadalomtudomány ebben időszakban élt művelőit ma milyen kevesek ismerik.

Mihelics Béla Vid a XX. század magyar katolikus közéletében mindenek előtt a katolikus társadalmi tanítás avatott képviselőjeként és keresztény ember küldetése iránt elkötelezett írástudóként tűnik elénk – írja unokája, Franyó Zoltán filozófus. Élete több szalon is kapcsolódik iskolánkhoz és Eger városához.

Mihelics Béla Vid 1899. január 7-én született Bács-Bodrog megyei Csátalján. Édesapját korán elvesztve Makóra került tanár nagybátyjához. A makói főgimnáziumban végezte középiskolájának első hat osztályát is. A Ciszterci Rend egri kat. Főgimnáziumának, 1915/16. tanévben lett tanulója, mint rendi növendék, az akkori szabályoknak megfelelően egy évi zirci noviciátus után. E tanévben tizenhárom „kis ciszterci” tanult a gimnáziumban.

A hetedik és a nyolcadik osztályban vastagbetűs tanuló volt. Igen aktívan működött a Vitkovits-önképzőkörben: hetedikes korában felolvasta *Dante, il dolce poeta* c. tanulmányát, II. Rákóczi Ferenc érdemeit méltató tanulmányával, valamint Recquer, Goethe, Heine műveiből készült műfordításával pályadíjat nyert; nyolcadikosként az önképzőkör elnöke, beszédet mond Arany János születésének 100. évfordulóján tartott díszülésen. Műfordításaiért, Reviczky költészetéről írt tanulmányáért díjat is kapott. 1917-ben érettségizett jeles eredménnyel. Mindezeket a korabeli értesítőkből olvashatjuk. Megemlítjük még, hogy osztályfőnöke és magyar-latin tanára dr. Kürti Menyhért, az iskola későbbi igazgatója volt.

Érettségi után bölcsészeti és teológiai tanulmányait Budapesten a Pázmányon ill. a Bernardinumban kezdte. Egy év után kilépett a rendből, tanulmányait a tudományegyetemen folytatta, ahol 1922-ben bölcsészdoktori oklevelet nyert. 1922–23-ban Párizsban szociológiai és erkölcsbölcsészeti tanulmányokat folytatott. Ettől kezdve munkássága a szociológia és a katolikus társadalomelmélet jegyében bontakozik ki.

Franciaországból visszajöve újságírói munkák mellett tovább képezte magát: jogi tanulmányokat folytatott az egri jogakadémián, és a budapesti Tudományegyetemen, ahol államtudományi, majd jogtudományi doktori oklevelet szerzett. A 30-as évek elején a Tudományegyetem Közgazdasági karán, majd a Jog- és Államtudományi karán szerzett magántanári képesítést. Így páratlan társadalomtudományi képzettségre tett szert, és nyelvismeretét is egyre gazdagította (latin, görög, francia, német, angol, olasz, portugál).

A két világháború között társadalompolitikai és társadalomelméleti témakörben számos könyvet írt. A *Rerum novarum* és a *Quadragesimo anno* pápai szociális enciklikák szellemében alakította ki állásfoglalását a különböző társadalmi kérdésekkel (munka, tulajdon, igazságosság, kultúra, béke) kapcsolatban. A politika színterén a bolsevik és fasiszta kollektívizmus taszító szélsőségei láttán, valamint a liberális individualizmus és a parlamenti demokrácia elégtelenségei folytán megjelenik a hivatásrendi társadalom gondolata, mely a pápai enciklikák szellemében igyekezett egy igazságosabb társadalmi berendezkedést kialakítani. Ennek a hivatásrendi eszmének Mihelics Vid is képviselője volt mindaddig, amíg a történelmi körülmények az elv felülvizsgálására nem készítették.

Már a '20-as évek közepétől termékeny újságíró és lapszerkesztő.

1923-tól 1944-ig az Új nemzedék és a Nemzeti Újság c. napilapok belső munkatársa. 1934–40 között a Katolikus Szemlében. melynek felelős szerkesztője volt, egyre tágabb teret adott az időszerű szociális kérdések tárgyalásának. Végül is az agrárkérdésről és a földreformról megjelent írásai miatt felmentették beosztásából.

1947–49 között a Demokrata Néppárt lapjának, a Hazánknak volt felelős szerkesztője. Számos cikkben fejtette ki a keresztény társadalom elmélet kérdéseit. A kommunisták teljes hatalom átvétele után a katolikus újságírás területére húzódott vissza. 1949-től az Új Ember belső munkatársa, és főmunkatársa.

1963-tól haláláig a Vigiliának főszerkesztője. Ennek az időszaknak zárt világában olvashattuk a folyamatosan közölt „Eszmék és tények” címen megjelent írásait. Mihelics Vidnek köszönhetően kitekintést kaphatott a katolikus értelmiség a nyugati világ jelentősebb szellemi áramlatairól. Legtöbben innen ismerkedtek meg Teilhard de Chardin, Jacques Maritain és más nyugati, főleg francia katolikus gondolkodók munkáival.

Életének nagy élménye volt a II. Vatikáni Zsinat, melynek mindkét ülészakán részt vett, melyről tudósításait és elemzéseit e lapokban olvashattuk.

Mihelics Vid sokirányú munkásságából két állomást említünk, mely talán közelebb áll hozzánk, ill. Egerhez.

A katolikus ember cselekvő közéleti munkájáról valott elvei természetes módon vezették el a világháború után a Demokrata Néppárthoz, melyben aktív szerepet vállalt. 1947-ben a párt Heves megyei képviselője lett. Az 1947–49-i parlamentben elmondott beszédeiben aktívan képviselte a kereszténydemokrata eszmét.

1946–49 között a jogfilozófia tanára volt az egri Katolikus Jogakadémián. Több ekkor „jogászokodó”

öregdiák hallgathatta ez időtájt előadásait. Ez az időszak politikusi tevékenysége mellett tudományos és oktatói tevékenységének igen jelentős korszaka volt. Erről tanúskodik a hagyatékában levő „Bevezetés a jogfilozófiába” és „A jogfilozófia története” kéziratok kész művei.

1968. december 20-án halt meg.

Munkásságát ma is kevésbé méltányolják, emléke kevesekben él – ez a sorsa azoknak akik a huszadik század második felében a keresztény irodalomban és közéletben munkálkodtak.

Összeállítva Frenyó Zoltán: Egy magyar katolikus gondolkodó – c. művének felhasználásával.

Ágoston Julián levele Mihelics Vidhez, a Vigilia felelős szerkesztőjéhez

Dr. Mihelics Vid főszerkesztő, egyetemi tanár Úr-
nak
Budapest

Kedves Barátom,

bármennyire májussal kezdődik is a vers, azt hiszem, bármikor időszerű. Szonett, mert pillanatnyilag éppen olasz szonettekkel bíbelődöm, ismeretlen dolgok és magyar vonatkozásúak. Talán szép irodalmi csemege születik belőlük. Szeretettel ölellek tisztelő híved és öcséd
(1966.) V. 5.

(Julián)

ÖRÖK TAVASZ

Május pergeti ezer virágszirmát,
a fákról pici pajkos szelek szállnak,
eljátshadoznak, a virágos ágnak
megrázzák bóbítáját. Tarka színt lát

szemem, az égen-földön bárka hintáz
velem, kis porszemével a világnak
– csillagokról por a Föld, ha idelátnak –,
valaki mozgatja az égi hintát:

hintá-palinta, csillagokkal játszik
időtlenül, jóságos tenyerében
megbúvik minden: vágyam, álmom, életem:

nem ismerem még, de már idelátszik
keze nyoma a virágos világon:
tudom, hogy vele győzők a halálon.

(Poór Bernát)

Dr. Palos Bernardin: Rendtörténeti feljegyzések

Folytatjuk Bernardin atya kéziratban fennmaradt írásának közlését az egri gimnáziumunkban működött tanárainkról. E számunkban *Kürti Menyhért*ről olvashatunk, aki tizennyolc évig tanította a magyar-latin nyelv és irodalom tantárgyakat, majd hét éven át volt igazgató Egerben.

* * *

Kürti Menyhért

A Heves megyei Vámosgyörkön született 1875. júli. 29-én. 1893-ban lépett a Rendbe, 1899-ben szentelték pappá. Ettől kezdve Egerben tanárkodott 1917-ig, amikor Bajára került házfőnöknek és igazgatónak. Werner Adolf apáttá választása után Kürti Menyhért perjel és igazgató, s ezzel visszatért arra a szellemi tájra és abba a városba, amelynek kultúrmielője volt életének talaja. 1937-től kezdve az autonóm katolikus iskolaigazgatás szolgálatában állott, végül mint elnök főigazgató.

Élete igazi pedagógus élet: végigjárta a magyar szerzetesélet életútját. Hosszú volt ez az út, amíg a liberális Magyarország szintjéről és egy magyar kisváros kulturális hagyományából kiindulva ciszterci az oromzatra ért, s a Pannonia Sacra apostolának, a magyar Sion bíboros főpapjának bizalmasává és az egész magyar katolikus nevelésügy vezetőjévé lett. Mindez természetszerűleg külső emelkedést is jelentett, és még inkább egyre mélyülő belső, lelki fejlődést.

Azok a tulajdonságok, amelyek őt erre képesítették, már kezdő tanár korában jellemzőek voltak rá. Egyéniségének ígéretes értékei azonban elsősorban annak a szellemi légkörnek köszönhetik kibontakozásukat, amelyet Kürti Menyhért az egri konventben és gimnáziumban talált. A tiszteletreméltó és nagy hagyományok világában a fiatal tanár hamarosan otthonosan mozgott. Törekvése elsősorban arra irányult, hogy kitűnő tanárt formáljon magából. Már ekkor jellemzők rá olyan vonások, amelyek elkísérik élete végéig, így a rendi pedagógiai hagyományok ápolása, a nevelés primátusának felismerése és az öntudatos nemzeti érzület. Feltűnő benne a didaktikai önnevelés szomja, az időszerű nevelési körülmények felismerése és bölcs kritikával való alkalmazása.

A vezetésre termett Kürti Menyhért akkor jutott igazán elemébe, amidőn a bajai gimnázium élére került. Igazgatói tiszte egyéniségének egy újabb elemét

is kiváltotta. Bámulatra méltó tanújelét adta az emberek megnyerésére irányuló képességének.

A bajai iskolát a világháború vége felé vette át, s nemsokára rászakadt a városra a szerb megszállás gyötrelme. Úgy látszott, hogy Baja nemcsak a Rend, de a magyarság számára is elveszett. Mégis sikerült Kürti Menyhértnek egész testületével együtt megmaradnia hű magyarnak, s iskoláját, növendékeit is megtartania a haza hűségében. Ez volt bajai éveinek legszebb eredménye.

A húszas évek elején Kürti Menyhért Adolf apátúr utódként Juhász Norbert, Szvorényi József, Kassuba Domokos örökébe lépett. Egerben bontakozott ki teljesen mint igazgató. Ezen hangsúly van, mert az igazgatói tisztség adta számára azt a keretet, amelyben legszívesebben és legeredményesebben dolgozott. Az első hat évben az egri iskola legnemesebb hagyományainak folytatója és erősítője. 1932-től már ennél több: egyre jobban érvényesül munkásságában önálló, a múltat magasabb szintre felemelő ambíciója. Mintha

Szvorényi ihletné, legfőbb törekvése, hogy a családi otthont és az iskola tágabb környezetét megnyerje eszményeinek. E célból új tartalmat ad a szülői értekezleteknek, megszervezi a szülők lelki gyakorlatait és a Ciszterci Diákszövetség eleven életén át tartja ébren a volt diákokban az iskola hagyományait.

Hatása egyre szélesebb körben érezhető. Legfontosabb területe mindvégig az iskola marad ugyan, de döntő szerepet kap a város és a megye életében is. Perjelsége alatt a rendház a város lelki és kulturális életének valóságos központjává lesz, ő maga minden elődjénél nagyobb közéleti befolyáshoz és tekintélyhez jut. Szervező tehetsége életének utolsó évtizedeiben bontakozott ki a legnagyobb arányokban, amikor a katolikus tanügyi főigazgatóság elnökeként az egész magyar katolikus iskola- és nevelésügy, sőt később a Katolikus Tanügyi Tanács is irányítása alá került.

Ezen a téren végzett munkája lényegében szervező és jogalkotó munka volt. A második világháború hullámverései közben kellett megalkotnia a katolikus iskolai önkormányzatot. Feladata alapvető részét sikerült is tökéletesen megvalósítania. Fölállította a hatalmas keretet, de ahhoz már nem volt ideje, hogy a nagy szervezetet tartalmi autonómiával, világnézeti mélységgel, egy katolikus tanterv és pedagógiai program eredményeivel megtöltse. Bekövetkezett az összeomlás, a forradalom, majd az iskolák államosítása. A hatalmas iskolai és igazgatási hálózat, amelyet az öregedő Kürti Menyhért fiatalos erővel életre hívott, megbénult. És vele megbénult az ő életkedve is, megtört derűs kedélye, mindig tervező agyában kilobbant az értelmi öröm fénye, és Kürti Menyhért szomorú, beteg ember lett.

Betegsége nem az öreg ember, hanem a csalódott, reményeiben és álmaiban megtépett ember betegsége volt. S aki látta őt hosszú hónapokig ágyhoz kötött,

magatehetetlen betegnek, az megrendülten siratta Kürti Menyhértet, az embert.

Mert mint ember is, kivételes érték volt. Ritka éles, világos értelme, fegyelmezett szíve nem ismert más örömet, mint a gondolat fényét. Szerzetespapi élete is pátoszmentes, tiszta és egyszerű volt, mint szülőföldjének vasárnapi áhítata. Férfias hite magába mélyülve, és ereje hitvalló öntudattal ragyogott szentmiséi áhítatán és zsolozsmás buzgóságán. Kedves volt és jó, bölcs és mértéktartó, egyszerű és igénytelen. Aki közelről ismerte, csodálattal értette meg életének vezérlő elvét: a mindenképp fölértékelendő kötelességteljesítést.

Magát csak eszköznek tekintette Rendje és Egyháza érdekében. Mindent ezeknek adott, magának sem elismerést, sem vigasztalást nem kívánt soha. Nem akart boldog lenni, nem kívánt érvényesülni. Csak egyet akart: teljesíteni a kötelességét. Ez a hagyatéka.

Meghalt a budai rendházunkban, 1949. június 3-án.

UTAINK A XX–XXI. SZÁZADBAN

Bőjthe Tamás kétszeres Ybl-díjas diáktársuk beszél életéről

Többen vannak a ciszterci öregdiákok között, akik a katonahivatást választották; ki érettségi után, ki már középiskolás korában öltötte magára az egyenruhát. Aztán jött a „felszabadulás” – és pályát kellett változtatni. Pedig – ma már nehéz elképzelni – ők hittek e pálya szépségében és igazi hivatásuknak is érezték. De a választott másik hivatásukban is helyt álltak.

Apai részről székely eredetű katonatiszti, anyai részről Garzó és Szeghi Kiss gazdatiszti családokból származunk, László öcsém, Éva húgom és jómagam. Édesapámat 1939-ben, tízéves koromban vesztettük el, akkor költöztünk Egerbe, az itt élő rokonság, Ebnerék közelébe. Ekkor irattak be a ciszterci gimnáziumba Palos Bernardin igazgató úrnál, de sikerrel pályáztam a kőszegi katonaiskolába is. A családi tanács több szempontot mérlegelve végül is az utóbbit választotta.

Kőszegen négy esztendő a „Hunyadi Mátyás” katonai nevelőintézetben töltöttem, együtt Kádár Emillel, – kinek szülei szintén Egerben laktak – de külön osztályban: Ő az 1. század én pedig a 2. század növendéke voltam. Minden szabadságra együtt utaztunk haza Egerbe. 1939-től 1943-ig rendes gimnáziumi tananyag mellett katonai nevelést kaptunk, melynek akkori főbb alapelvei legjobban a Magyar Hiszek egyben fogalmazódtak meg. Ezek mellett a Rend és fegyelem betartása, valamint a test és lélek erejének fejlesztése volt a kitűzött cél.

Bizony nem volt könnyű ilyen zsenge korban jól helytállni, de a nagy többségnek, szépen sikerült. Jó iskola volt az azt követő évek viszontagságainak átveszéléséhez, bár nem volt jó ajánlólevél ebben a későbbi időszakban.

A katonai pályára való készülést a nagyváradi tüzér hadapródiskolában folytattam 1943 őszétől. Az 1. Fogatolt tábori tüzér üteghez kerültem. Itt a katonai tárgyak már egyenlő súllyal szerepeltek a reáliskolai szintű civil tárgyakkal, de emellett erős gyakorlati kiképzést is kaptunk. 1944 nyarán lögyakorlatunk Hajdúhadházán volt, az őszi bevonulásra a hadi események miatt csak novemberben került sor a Sümeg melletti Csabrendekre, ami nekem csak azért sikerült, mert Egerből időközben Pestre menekültem. Az iskola áttelepítése Németországba 1945. január első napjaiban történt vasúton, itt április végén amerikai hadifogságba estünk.

A hadifoglyok nagy tömege miatt az elhelyezés és ellátás eleinte nagyon szűkös volt, ezért később minket, fiatalokat feljavító táborba vittek. Így már túrhatóan éltünk a szeptemberi hazautazásokig. Sajnos ez az akció pár hét után leállt, és az egész telet sátrakban kellett töltenünk. Végül is 1945 áprilisának elején kerültem haza a kaposvári igazoló táborba, majd Egerbe.

1946-ban lettem magán úton az elmulasztott VI. és VII. osztályt a ciszterci gimnáziumban, így ősszel együtt kezdetem a VIII.-at Kádár Emillel és unokafivéremmel, Ebner Jenővel.

A Szent Bernát gimnázium szellemisége és tanulmányi nivója közel állt a katonaiskolákéhoz, így az

„átállás” semmi nehézséget nem jelentett. Örömmel vettük viszont azt a többletet, hogy paptanáraink valóban lelkiatyáink is voltak.

Szabad időnkben részt vettünk az Irodalmi Önképzőkör munkájában *Habis* tanár úr vezetésével. Szavaloverseny és novellapályázat mellett emlékezetes esemény volt a Vigilia fiatal írói, a *Pilinszky-Rónay-Thurzó* trió látogatása a Kör ülésén, melyet az akkor még működő Török Kertben tartottunk. Áhítattal hallgattam őket.

Érettségi és sikeres felvételi után – akkor még nem volt döntő a származás kérdése – négy év alatt elvégeztem a Műszaki Egyetemet. Építésmérnökként egy nagy kivitelező vállalathoz kerültem, de pár hónap után behívtak tényleges katonai szolgálatra, két esztendőre. Édesanyám özvegyi nyugdíját is megvonták, így kosztos diákok és albérlők tartásával boldogult valahogy, majd fogorvosi asszisztensként végzett nyugdíjra jogosító tevékenységet. Isten segítségével 99 éves kort élt meg végig teljes szellemi frissességben.

1953 végi leszerelésem után egy nagy tervező válalathoz, az IPARTERV-hez kerültem egy olyan irodára, ahol főleg építőanyag-ipari létesítményeket, azaz üveg- és cementgyárakat terveztem. Eleinte persze kisebb feladatokat kaptam, melyekből igyekeztem a legtöbbet kihozni. Véleményem szerint az ipari épületek tökéletes funkciója mellett is emelnie kell környezetének színvonalát jó megjelenésével.

Pár év múlva elvégeztem a Magyar Építőművészek Szövetsége kétéves Mesteriskoláját (1960), majd egy évig Angliában dolgoztam egy neves londoni irodában, szintén a MÉSZ ajánlására (1965).

Közben megjöttek a nagyobb feladatok is, mint az Orosházi Öblösüveggyár, majd a Kubai Üvegkombinát, melynek előkészítésére egy hónapot Havannában töltöttünk (1963), de a kész üzem sajnos csak fényképen láthattam. Majd beindult az országos „cement-program”, melynek keretében három új cementgyárat kellett létesíteni a nyugaton nemrég elterjedt „száraz technológiával” az új mechanizmus elveinek megfe-

lelően. Ezek már nem egyszemélyes feladatok voltak, 2–3 vezető építész között oszlott meg a munka, melynek színvonalát két nivódíj (Beremend 1972, Hejőcsaba 1975) és egy Miniszteri Dicséret (Bélapátfalva 1980) igazolta. A harmadik nivódíjat az Orosházi Süküveggyár tervezése hozta az Ipartervnek (1974). Ez az időszak valóban az állami tervezőirodák fénykora volt.

A személyre szóló elismerés is ezekben az években érkezett: 1971-ben az Ybl-díj II. fokozatát a Kecskeméti Gépelemgyár, 1975-ben pedig az I. fokozatát az Orosházi Süküveggyár építészeti tervezéséért kaptam.

A nagy lendület a 80-as évek végére megtorpant, új gyárak helyett inkább a rekonstrukciók, bővítések kerültek előtérbe. A nagy tervező irodák is szétestek, átalakultak vagy összezsugorodtak, a nyugdíjra érettekől sajnálkozva megváltak, így tőlem is 1990-ben.

Még egyszer azonban szükségük lett rám 1994-ben: egy Berlinben létesítendő hőerőmű kiviteli terveinek elkészítésével bízták meg az Ipartervet, a kis csapat munkájának irányítását én végeztem két éven át egy német tervezőirodában. De itt megvolt az az örömöm is, hogy a kész épületet megtekinthettem 1999-ben.

A bevezetőben történt családi utalások kiegészítésére végül meg szeretném említeni, hogy első feleségemtől, Lány Verától egy fiunk született, ki édesanyját hat éves korában elvesztette 1972-ben. Második feleségem Ferenczy Julianna is egri származású tanárnő, az ő és a kecskeméti piaristák szakértelme segített Balázs fiunk nevelésének irányításában. Azóta már fiamék is három, egyházi iskolába járó gyermekkel dicsekedhetnek.

Nyugdíjasként pár esztendeje a *Honvéd Hagyományőrző Egyesületben* tevékenykedem, többen itt próbáljuk ápolni a régmúlt idők emlékeit. Jelen soraim megírására is főleg ezért vállalkoztam.

Bőjthe Tamás

1947-ben végzett egri ciszterci diák

Testvér-lapjaikban olvastuk...

A BUDAI FEHÉRFEKETE négy folytatásban közli *Badál Ede Álmos* OCist: *Fiatal ciszterciek rejtélyes eltűnése Zircről* c. írását (2004. 1–3. sz., 2005. 1. sz.). Ebben hiteles történetét ismerhettük meg az 1950 szeptemberében „útrakelt” 19 ciszterci klerikus és két fiatal pap nyugatra menekülésének. A kalandos szökés sajnos nyolcuknak nem sikerült, pedig a „vasfüggöny” nehezebbik részén már átjutottak. Őket az ávó vette „kezelésbe”. Mindannyiukat súlyos börtönnel sújtották, köztük a jelenlegi zirci perjelt, *Bán Zoltán Elizeust*, aki akkor első éves teológus volt. Tizenhármuknak sikerült eljutni Rómába, köztük *Zakar Ferenc Polikárpnak*, a jelenlegi zirci főapátunknak és *Nagy Menyhért Mójzesnek*, a volt egri házfőnöknek.

Egy kis részlet a kalandos vállalkozás leírásából:

A vezetők vállukra vették puskájukat, a rájuk bízottakat kettes sorba állították, ők mindhárman a sor elejére álltak, s rajtot vezényeltek a vállalkozásnak. Legtöbbjük nem tudta, hogy milyen hosszú út áll előttük. Amikor elindultak, 1950. szeptember 5-e, este fél tíz volt...

lőször kettes sorban. Göröngyös mezei úton haladtak, aztán árkon-bokron bukdácsolnak, s állandóan változtatták az irányt. Ennek következtében hol jobbról, hol balról látták a holdat, minthogy az is előbújt a felszakadozó felhők mögül. ...

Az első „járóhely” közelében mindenkinek le kellett hasalnia...

Aztán Ernő (az „embercsempész”) szakszerűen elmagyarázta a határon átkelés gyakorlati módját. Tudniok kellett, hogy köztük és a vasfüggöny között pillanatnyilag nem portyázik határőrség. De ebben a mintegy negyven méter széles felgereblyézett sávban már semmiféle fedezék nincs, azért a menekülő útjuknak ezt az utolsó szakaszát futva kell majd megtenniök a vasfüggönyig. Értésültek, hogy maga a vasfüggöny két sor, kb. másfél méter magas tüskés drótkerítésből áll. A köztük lévő egy méter széles köz közepén húzódik az a drótszál, amely – ha belebotlik valaki – felrobbantja a legközelebbi rejtett tányéraknát...

A kettős drótsövény olyan erősnek bizonyult, hogy annak szétfeszítésében az egyik szökni készülő klerikus, Mójzes is részt vállalt, így segítette társait a résen átbújásban...

... a Hanság-csatornától északra, mintegy hat kilométerre fekvő faluba Tadenbe (Mosontétény) megérkeztek, s az „előőrsük” Mójzes és egyik klerikustársa beállított a plébánoshoz, az először a magyar szó hallatára nagyon megörült, de mihelyt megtudta, mi járatban vannak, méghozzá huszonegyen, egész mivoltában beleremegett, meghökkent zavarában. Hiszen őt nem tájékoztatták semmiről, nem ő volt a beszervezett ember! Akart is segíteni, de félt is, a következményektől. „Mit csináljak magukkal? – tépelődött, majd ötletszerű ajánlatot tett – Feltűnő lenne, ha ennyi ember egyszerre lépne át a plébánia küszöbét. Menjenek először a templomba!”...

Reméljük, ezt a történetet mielőbb mindnyájunk számára hozzáférhető olvashatjuk.

A FEHÉR/FEKETE pécsi testvérlepunk *Tóth Tihamérra* (1889–1939) emlékezik:

„Előkelő helyet foglal el a XX. sz. nagy egyháztanítóinak sorában...1911-ben szentelték pappá. Hívatásának összes fokozatát végigjárta a káplánságtól a püspöki tisztségig. Tábori lelkészként vett részt az első világháborúban az oroszországi és a szerbiai hadszíntéren.

Működésének egyik jelentős területe volt az oktatás akár gyakorló pedagógusként, akár tanulmányi felügyelőként. Papi mivoltában szinte tökéletességre fejlesztette a hitszónoklatot. Szentbeszédei, elmélkedései nemcsak az országban váltottak ki nagy hatást, de külföldön is. Beszédei könyv alakban is megjelentek, és a leírt szavak szinte semmit sem veszítettek az élőbeszéd erejéből. Műveit 16 nyelvre fordították le és azok az öt világrészen terjedtek el. Spanyol nyelvterületen ma is használják könyveit a papnevelésben. 1924-ben lett a Pázmány Péter Tudományegyetem Hittudományi Karán a szónoklatban nyilvános rendes tanára, 1931-től Központi Szeminárium rektora. ...1939 márciusában veszprémi püspök, de alig két hónap múlva követte elődjét az örökkévalóságba.

... Soha nem idegenkedett az újtól, ha azt hasznosnak ítélte meg hite és meggyőződése szerint. Egyike volt azoknak, akik a klérusból ott álltak a Magyar Rádió bölcsőjénél. Alig indultak el a rendszeres rádióadások, amikor 1926. január 31-én a belvárosi Nagyboldogasszony főplébánia-templomból ő tartotta az első magyar rádiós szentbeszédet...

Munkásságának legtalálóbb jellemzését adta Péterffy Gedeon, aki így fejezte be a Tóth Tihamérnak szentelt, 1940-ben írt könyvét: „Az a szomjúság, amellyel a lelkeket kereste, az az áldozatkészség, amellyel értük mindent feláldozott csak azért, hogy őket Istenhez vezesse, élete, munkássága, lángoló buzgalma mind-mind azt mutatja, hogy Tóth Tihamér pedagógus volt, szónok volt, tanár volt, de mindenek fölött pap volt, lobogó tűz és önmagát emésztő, *tűzben égő tömjén – thus ardens in igne!* (Püspöki jelmondata.)

Tóth Tihamér több szállal kötődik iskolánkhoz és Egerhez. A középiskola VII–VIII. osztályát végezte gimnáziumunkban. 1906-ban érettségizett. A korabeli értesítő szerint nyolcadikos korában a „legjelesebb” diáknak járó 6 körmőci arannyal jutalmazták. Osztályfőnöke *Küzdi Aurél* volt. – Felszentelése után Hevesen káplán, majd Gyöngyösön hittanár, 1913-tól 1918-ig, egy éves megszakítással – ekkor tábori lelkészként szolgált –, az egri Hittudományi Főiskola tanára, a szemináriumban prefektus.

Könyvei diákkorunk „lelki olvasmányai” voltak. Elég modernnek ma is ezek? – kérdésre *Barlay Ö. Szabolcs* válasza: „Tévednek azok, akik Tóth Tihamér pedagógiájában csak a tiltást, vagyis a "nem szabad" negatívumát látják. Sikerének épp az a titka, hogy fiatal olvasói előtt feltárja az önlegyőzésnek, az aszkézisnek másik oldalát is, azt a sikerélményt, melyet csak az ismerhet meg, aki egy-egy erény, virtus győzteseként felállhat a jellem dobogójára.”

hírek...hírek...hírek...

- **DIÁKSZÖVETSÉGÜNK** tagsága szeretettel köszönti *Fodor János* igazgatóhelyettest, *dr. Andó Jánosné*, *Hevesi László*, *Kelemenné Orovecz Julianna*, *Kovács Ottóné*, *Köböl Zsolt*, *Mlinkó Lászlóné*, és *Rák Sándorné* tanárokat, akik a velünk már régebb óta együtt dolgozó *Csák György* és *Kovács Ottó* tanárok után a múlt év második felében léptek soraink közé.

Örülünk elhatározásuknak, mivel egyrészt jelenlétük tovább erősíti a kapcsolatot iskolánk és a Ciszterci Diákszövetség között; másrészt növeli reménységünket, hogy az újra működő ciszterci iskola végzős diákjai könnyebben megtalálják az utat szövetségünkhöz, hisz elsősorban a tanáraik szava és munkája nyomán válhatnak világossá számukra szövetségünk célkitűzései.

- **KOVÁCS ENDRE** diákszövetségünk elnöke a következő tisztújító közgyűlésig a gazdasági ügyek intézésére *Czél Iván* diáktársunkat, az egyesületünk folyó ügyeinek vitelére *Homonnay Józsefet*, szövetségünk jegyzőjét, mb. alelnökként kérte fel. Az intézkedés Tóth Kamill diáktársunk halála miatt vált szükségessé. A megbízásokat mindketten elfogadták.

- **ZENTHE FERENC RÓL**, a Kossuth-díjas kiváló művésztől sokat hallhattunk és olvashattunk ez év elején abból az alkalomból, hogy „a Nemzet Színésze” címet elnyerte. (Ezt az elismerést azok kaphatják meg, akik a magyar nyelv ápolása, a nemzeti irodalom tolmácsolása, a magyar színművészet, a nemzeti színjátszás fejlesztése, népszerűsítése során kimagasló érdemeket szereztek.) – Az 1938-ban érettségizett osztályból többen említették, hogy Zenthe Ferenc középiskoláját a Szent Bernát gimnáziumban kezdte 1930/31. tanévben. Csak egy évet járt Tobákos tanár úr osztályába. A korabeli Értesítőben meg is találtuk – akkor még *Rameshofer* néven szerepel –, és azt is megtudhatjuk, hogy „foglarista” volt. A Magyar Nemzet c. lap ez év január 29-i számában olvasható interjúban ő így emlékszik: „Először Egerbe a cisztercitákhoz, utána pedig a nyíregyházi katolikus gimnáziumba írtak be.” – Mi is szeretettel gratulálunk a kítüntető cím elnyeréséhez. Szívesen láttuk, hallottuk igaz emberséggel megformált alakításait. További jó munkát kívánunk az áprilisban 85. születésnapját ünneplő „diáktársunknak”.

- **„PÁPAI PRELÁTUSKÉNT TÉRT VISSZA”** címmel jelent meg méltató írás a *Hevesmegyei Hírlap*-ban még 2004 év őszén *Veres Árpád* diáktársunkról, aki 1937-ben kezdte a középiskoláját *Baghy Osvát* tanár úr osztályában. Életútja a háborús idők sok fiataljához hasonlóan tele nehezen viselhető kényszerpályával: Besenyőtelken született 1926 novemberében – olvashatjuk. – az újságcikkekben. Szavai szerint gyermekkorá Besenyőtelekhez köti, ahol szülei kereskedők voltak. Az első négy elemi is itt végezte. Ezután került Egerbe a Ciszterci Rend Szent Bernát Gimnáziumába. Jól vette az akadályokat, érettségiig mégsem jutott el, mert közbeszólt a második világháború. 1944 őszén, nyolcadikos gimnazista korában bevonulni kényszerült, s 1945 januárjában már a hadsereg I. hegyi dandárjában csapatával Poprádig jutottak, majd Morvaország következett, és végül Prágáig jutottak el. Végül szovjet fogságba került, ami három évet jelentett. Itt érlelődött és vált véglegessé elhatározása, ha túléli ezt a poklot, a papi hivatást válassza. 1948 decemberében jött haza, és 1949-ben sikerült leérettségiznie az akkor már államosított gimnáziumban. A teológiai főiskolát elvégezve 1954. június 2-án szentelték pappá. Káplán volt Jászszentandrás, Nyírbátorban, majd 1958 szeptemberétől a Hittudományi Főiskola gazdasági igazgatója 1988-ig. A harminc év alatt volt rektorhelyettes, a Szent Bernát templom plébánosa is. Két évig a Serviták templomának plébánosa. 1990-től a bécsi Pázmáneum rektora. Itt tizenkét évet szolgált nyugdíjazásáig. Visszatérve Egerbe többféle papi szolgálatot végez. Mindannyian szeretettel gondolunk kedves diáktársunkra, aki osztályával ez évben ünnepli „érettségük” 60. éves jubileumát.

- **ÁGOSTON JULIÁN** készülő verseskötetéről – a múlt számunkban írtunk. Az eddig kiadatlan versekből összeállított válogatás és a bevezető tanulmány *dr. Kilián István* ny. irodalomtörténész egyetemi tanár diáktársunk munkája, a bevezetőt *Rónay László* írta.

Kértük diáktársainkat, befizetésükkel segítsék elő a kötet megjelenését. Hál’ Istennek eddig közel 300 ezer forint gyűlt össze a kiadó Alapítványának számláján, így várható, hogy hamarosan megjelenik a kötet.

Ágoston Julián verseinek összegyűjtésére Rónay László professzor úr hívta fel a figyelmet. Végülis mintegy 370 eddig kiadatlan versét – a *Fekete Remeteségem* és a *Tiszta Kút (Nem vagy magad)* kötetben található versein kívül – sikerült egy gépiratos kötetbe összegyűjteni.

A legtöbb verse a Zirci Apátságban őrzött hagyatékában található. A hagyatékát (főleg gépiratok, pár darab kézirat és újságkivágás) Ágoston Zsolt – Julián Géza öccsének az unokája – rendezte dossziéba és két részlet-

ben adta át a Rendnek. Néhány, az utolsó hónapokban írt versének kéziratát és gépiratát betegsége utolsó hónapjaiban ápoló *Kósáné Papp Róza* juttatta Zircnek.

A Zircen levő hagyaték feldolgozása *Hervay Levente* atya támogatása tette lehetővé.

A fentiekén kívül *dr. Székely Tamás* diáktársunk (Julián egyik betegségében orvosa) és *Molnár József* festőművész-diáktársunk Julián osztályából adott át gépiratban egy-egy verset.

A folyóiratokban – a *Vasárnap* (Arad) c. kéthetente megjelenő lapban (43 db), a *Vigiliában* (30), az *Új Emberben* (17), *Katolikus Szóban* (20), *Pest Megyei Hírlapban* (9), *Új Magyar Museumban* (Kassa) (7), *Nemzedékekben* (Eger) (3), ezenkívül több folyóiratban egy-egy verse jelent meg, melyeket sikerült összegyűjteni.

Reméljük, a folyóiratokban még több versére bukkanunk.

Jó pár kéziratának nem olvasható minden szava. Ezek még megfejtésre várnak.

O.

Gy.

- **KÖSZÖNET A NAGYLELKŰ ADOMÁNYOKÉRT!** – Diákszövetségünket támogatták adományukkal: *N. N.* (Franciaország) – 100 EURÓ, *Faluhelyi (Fischer) János* (Wiesbaden, Németország) – 50 EURÓ

H A L O T T A I N K

Elbúcsúztunk **Tóth Kamill**tól, Diákszövetségünk ügyvezető elnökétől. Életének 74. évében, 2005. március 30-án váratlanul távozott el közülünk. Temetése április 6-án volt Egerben, a Hatvani temetőben. *Dr. Kovács Endre* püspök, Diákszövetségünk elnöke az engesztelő szentmise után végezte a temetési szertartást. Méltatta diáktársunk sokrétű munkáját, melyet szövetségünk érdekében végzett. A temetésen a családjának tagjai, a rokonság és a volt munkatársai mellett diákszövetségünk is képviseltette magát.

Tóth Kamill – követve két bátyját –, 1942-ben iratkozott be a Szent Bernát gimnázium első osztályába. Az 1948/49 tanévet az államosított iskolában, a Gárdonyi Géza gimnáziumban végezte, annak megszűntével tanulmányait a Dobó gimnáziumban folytatta és ott érettségizett 1950-ben. A Ciszterci Diákszövetség újjáalakulása után az akkori ügyvezető elnök, Száva József munkáját segítette, később gazdasági ügyek intézését is vállalta. Az elnök halála után a Diákszövetség Száva József munkájának folytatójává választotta. Szerényen és körültekintően végezte munkáját, jó kapcsolatot alakított ki a tagsággal. Munkáját hirtelen jött betegsége alatt is töretlenül végezte. Emlékét megőrizzük!

Diáktársunk, akinek halálhíréről értesültünk:

Tóth Kamill (1950) – Eger

Dobó József (1951) – Eger

Szabó Endre (1951) – Füzesabony

Requiescant in pace!

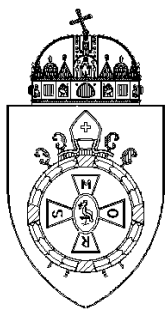
Ha közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál *Homonnay József*, 3300 Eger, *Tittel Pál* u. 6. fsz. 2. tel.:(36) 413 482 ill. *Oláh Gyula*, 1114 Budapest, *Bartók Béla út* 25. III. 5/A tel.:(1) 386 2295 vagy E-mail: olah@hcbc.hu – címére.

A Gárdonyi gimnázium híreit *Kovács Ottó* szerkesztette

Az **Egri Fehér/Fekete** – jelenleg a két utolsó szám – az interneten is olvasható a <http://egri-fefe.atw.hu> honlapon.

A honlap készítője és gondozója a szerkesztő unokája *Oláh Tamás*.

Az Egri FEHÉR/FEKETE alapítója és kiadója a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya
3300 Eger, Széchenyi utca 17.
Megjelenik ez évben Húsvét, Veni Sancte és Karácsony idején
Felelős szerkesztő: Oláh Gyula
Nyilvántartásba véve 2.9.1/571/2004. szám alatt.

EGRI *FEHÉR/FEKETE*

a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának lapja
a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Szakközépiskola hírei

Az „emberség”, a „több emberség” – és ami mögötte van *Endrédy Vendel (1895–1981) zirci apátra emlékezünk*

Emberség... Az bizony hiánycikk, vélik ma sokan. Igazuk van-e? Mintegy két és félezer évvel ezelőtt Diogenész cinikus görög bölcselkedő, aki egy kimustrált korhadttal lakott kutyájával együtt, fényes nappal rötta a nyüzsgő athéni utcákat. Embereket keresett, de nem talált. – Szólón, a nagy államférfi és a „hét görög bölcs” egyike szerint az emberi élet értelmetlen; legjobb meg sem születni, vagy ha már megszülettünk, minél előbb meghalni. – A tragédiaíróknál mutatkozik valami pozitívum is az emberről, amiért érdemes lehet talán embernek lenni. Aiszchülosz írja le a Leláncolt Prométheusz című drámájában a Moira (Végzet) szavait az eljövendő embersorsról a kimondhatatlan kínokban gyöttrődő leláncolt főhősnek: – Kínjaidból meg nem szabadulhatsz, míg az égből le nem száll megmentésedre egy isten, hogy láncaidat feloldja.” Prométheusz ugyanis, ez az emberbarát titán, a titkon őrzött égi tüzet lelopta a földre, hogy idővel annak használatát kitanulva elviselhetővé tegye az ember életét a földön. Zeusz főisten ezért a „lopásért” láncoltatta őt a Kaukázus egy megközelíthetetlen sziklájához, és gyötörtette őt éjjel-nappal.

Nos, ennyit tud mondani a magára maradó ember a maga ősmitológiáiban, filozófiáiban és sötétben tapogatózó „látomásaiban” az emberről. És: mindezeket tudomásul véve, de bátran továbblépve immár a kinyilatkoztatás fényében a krisztusi hitünkben rejlő ajándékokról tanúságot téve mit mondhatunk röviden a megélni érdemes emberségről? És még inkább a „több emberségről”? Mit tudhatunk meg minderről egy vitathatatlanul hiteles tanúnak élő valóságként szemünk láttára megélt bizonyosságáról, ismerve 87 éves földi életének minden szakaszát. Amiből egyébként csak hat év volt kiemelten a „több emberség magasiskolája”, többszörös félholtra veréssel, sátáni testi-lelki megszegényítésekkel stb.

Néhány mondat Vendel apátúr „emberségéről”.

Az igazi, a hiteles emberség kialakításához csak egyetlen modellünk lehet, tér és idő keretektől függetlenül: az „ember Jézus Krisztus” (1 Tim 2,5). Mert minden megkeresztelt, vagyis a Krisztusba, mint Egyház-testbe „beépített” ember formálásának-nevelésének a kerete a keresztény család. Vendel apátúr, akit születésekor még „Hadarits Kálmán” néven anyakönyveztek, példás családi keretben indult és bontakozott ki. Édesapja Hadarits Elek „templomatya”, köztiszteletben álló közösségi „szolgálattevő”, példás családapa. Édesanyja Varga Erzsébet, aki tíz gyermeknek adott életet, de ebből őt még úgyszólván

csecsemőkorában elhalálozott, így mi általában csak a felnőtt korba is eljutott öt gyermekről tudunk. A kis Kálmán gyerek már zsenge korától fogva vonzódott a számok világához, és a gyakorlati (konstrukciós) megoldásokhoz. Könnyen gyorsan tanult. Édesanyja a házi, sőt kifejezetten a konyhai munkákba is bevonta. Ilyen (házi-konyhai) munkák közben édesanyjával „számтанoztak”. De nemcsak fejszámolást gyakorolt anyjától örökölt igen jó érzékkel a kis Kálmán, hanem terület-kiszámításokat és egyebeket is. Az édesapja a „harangozó” pontosságát igénylő napirendhez, életrendhez, fegyelemhez, céltudatos szívós munkához, önmaga ellenőrzéséhez szoktatta. Tehát: önismeretre és önuralomra. – Ezért nem talált a „vaskancellár” igazgató (*Bitter Illés*) Hadarits Vendelnél rátermettebb parancsnokot a Szent Bernát Gimnáziumban toborzott cserkészcsapathoz, sem később már az „új épületbe” toborzott „rendi utánpótlást” biztosító oblatús közösség prefektusságára alkalmasabb személyt, mint a sokoldalú elméleti és gyakorlati ismeretekkel, készségekkel rendelkező fiatal „mindenest”, Hadarits Vendelt.

Család, család... Szülők, gyerekek, lehetőleg mindenki vegyen részt a maga képessége szerint mindenben, hogy egyik lehessünk. (Mint a mi édesapánk mondta halálos ágyán, szinte testamentumként: „Tartson össze a család, mindig mindenben, mert az nagy”). Olyan sok hasonlatosság volt a régi öntudatosan hívő keresztény családok életfelfogásában és életritmusában.

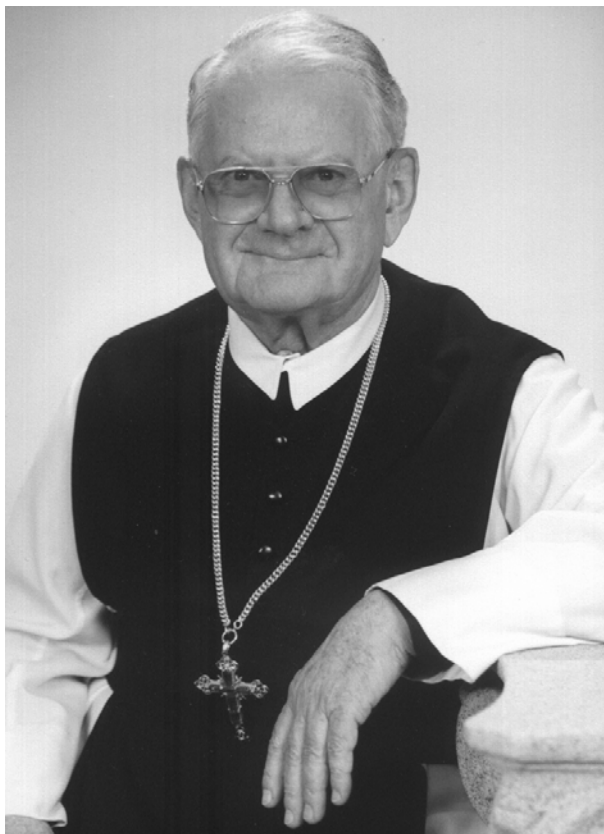
Amikor mint végzős évfolyam tagjai tanári diplománkat bemutattuk apátúrunknak, felejthetetlen intelmet kötött a lelkünkre: „Fiaim, ne feledjétek, hogy azok a szülők, akik oly bizalommal vezetnek hozzánk gyermeküket, bár ezt nem mondják, de elvárják, hogy nemcsak az ellenőrző és számonkérő atyai szigort, hanem a megértő és mindig megbocsátani kész anyai szív gesztusait is gyakoroljuk tanítványainkkal szemben. Igen sokszor egyenesen pótolnunk kell a manapság nem kevés családban már el-elfogyó ilyen «szívhangokat». *A mi embernevelésünknek születése óta «karizmája» a családiasság.* A családiasság elképzelhetetlen édesanyáság nélkül, igazi édesanyáság pedig a mi Egyházunkban Szűz Mária tisztelete nélkül. Ezért kell nekünk az anyai szívet is közvetíteni a ránkbízottak felé. Elvégre, ne feledjük, mi «Mária citerájának», Szent Bernát Atyánknak a nagy családjához tartozunk, immár több mint kilencszáz éve!” – Így indított minket útra tanári diplománk elnyerésének ünnepi találkozásán Vendel apátúrunk.

KÖSZÖNTJÜK POLIKÁRP FŐAPÁTURAT

Főapáturunk ez év júniusában ünnepelte 75. születésnapját, s ugyancsak ez év szeptemberében volt pap-pá szentelésének ötven éves fordulója.

Az egri ciszterci öregdiákok is szeretettel köszöntik e kettős jubileum alkalmából. Ad multos annos!

Bepillantást engedett életébe és munkásságába az alábbiakban közölt interjú, mely júniusban, a Kossuth rádió „Tanúim lesztek” műsorában hangzott el.

– Zakar Polikárp ciszterci főpát, XX. századi magyar egyház egyik kimagasló egyénisége, aki a kommunizmus évtizedeiben nyugatról sokat tett a szenvedő magyar katolikus egyházért. 1941-ben lépett a ciszterci rend bajai gimnáziumába, majd 1948-ban felvételét kérte a rendbe. Benne is eleven nyomot hagyott az '50-es szétszórás.

Elővigyázatosságból természetesen mi is készültünk arra, hogy bennünket is internálni fognak. Minden este egy 20 kilós csomag volt az ágyunk mellett, arra számítva, hogy éjszaka kopogtatnak és visznek bennünket. Tudtuk, hogy jön a szerzetesrendek feloszlatása. Előljáróink úgy gondolták, hogy az ifjúságnak a fele talán menjen ki külföldre, a másik fele meg maradjon itthon. Nem tudtuk, hogy melyik lesz a jobb megoldás. Hosszú, heteken át tartó viaskodás után a legutolsó pillanatban döntöttem, és 21-en átléptük a magyar-osztrák határt drótsövénnyel, aknazáron és kanálison át. Megérkeztünk az osztrák zónába, ahol nyolc társunkat elfogták, visszahozták Magyarországra, és 4–7 évi börtönbüntetést kaptak. Én azon szeren-

csések közé tartozom, aki két hónappal később eljutott Rómába, és csekély negyvenhat esztendő telt el.

Először tanulmányok mellett könyvtáros voltam. Részt vettem egy nemzetközi teológiai kongresszuson, és akkor láttam, hogy a rendi folyóiratunk ügye nincs rendben. Elhatároztam, hogy egy könyvkiadót alapítok, és rendbe hozom a folyóiratunknak a jogi helyzetét. Igazából ez döntötte el azt, hogy pappá szentelésem napján a generális apát meghívott a kúria tagjai közé. '56-ban kinevezett a növendékek főnökének, és 29 éven keresztül voltam a Rómában tanuló ciszterci növendékeknek előljárója. Kérték tőlem, hogy specializáljam magam teológiai tanulmányaim után egyháztörténelemre, és 30 éves koromban már meghívtak egyetemi tanárnak egyháztörténelemből. A II. Vatikáni zsinat után jött a mi saját rendi zsinatunk, hogy a vatikáni zsinatnak határozatait rendünkre alkalmazzuk, s akkor – 39 éves koromban – az apátom elrendelte, hogy végezzem el az egyházjogot is a Lateránon. Így 1971-től egyházjogot is taníthattam. Ebben az évben került a Szerzetesi Kongregációba egykori rektorom és kollégám Augustinus Mayer és alaposan befogott a kongregáció munkájába. Utána jöttek egyéb megbízások, pl. a Nemhívók Titkársága, a Szenttéavatási Kongregáció, amíg a bencések meg nem választottak többek között a teológiai fakultás dékánjává. Hét évig voltam dékán, s utána is megválasztottak még egyszer, de közben generális apát lettem. Tíz évig a világot kellett járom, és az aktív tanítással fel kellett hagynom.

– Főpátúr az egyházüldözés éveiben onnan távolról kapcsolatot tartott a magyar egyházzal és segítette a magyar katolikus egyház életét. Hogyan emlékszik vissza erre az időszakra?

Két irányba próbáltam valamit tenni. Az egyik: könyvekkel ellátni azokat, akik ilyesmit kértek tőlem, hogy követni tudják, mi is történik igazából a vatikáni zsinaton és körülül. A másik: anyagiakban próbáltam segíteni. Évente több száz, néha több ezer autót küldtem be intencióért.

– Mennyire volt tudomásuk arról, hogy itt Magyarországon mennyire nehéz az egyház élete?

Hírek mindig jöttek, és 1966-tól kezdve igen sok hívó is jöhetett ki. Tőlük nagyon sok mindent megtudtunk. Utána én is bejárhattam Magyarországra, évenként általában egyszer, mint osztrák állampolgár, és módom volt saját szememmel látni a reális helyzetet.

– Az előljárók annak idején a növendékek felét küldték ki tanulmányokra, a másik fele pedig a fiataloknak itt maradt. Velük tartották-e a kapcsolatot, és milyen volt a rend élete itt Magyarországon?

Az itthon maradt növendékek felének igen nehéz volt a sorsa, mert ha szemináriumba is kerültek 1950-ben, többször onnan eltávolították őket, éppen azért mert szerzetesek. Ők nagyon komoly kálváriát jártak végig, éppen ezért a számuk meglehetősen megcsappant. Ma Dallas, a texasi ciszterci apátság is annak köszönheti létét, hogy akkor és 1956-ban elég sok magyar fiatal jött ki.

– Merre látta úgy a világot járva, hogy a ciszterci rend egyre erősebb hajtásokat hoz, és hol érezte azt – mint ahogy Nyugat-Európában a papi hivatások terén –, hogy csökken a papi hivatások száma, és talán a szerzetesi életre kevesebb személy vonzódik?

A legtöbb hivatásunk az én időmben és most is Vietnámban van. A vietnámi kongregációnk a legnagyobb kongregáció. Mellesleg a jezsuitáknál jelenleg is India az az ország, mely a legtöbb hivatást adja. Míg Európa bizony elég gyengén szerepel. A monostorok sorsa nagyon furcsa és különböző: néha azt hisszük, hogy vége van egy monostornak, és akkor újra kihajt és virágozik, máskor pedig azt hisszük, hogy ez nem tudom milyen szépen fog fejlődni, és akkor hirtelen történik valami baj.

– A generális apát a női ágaknak is a kormányzója, vagy csak a férfiaké?

A ciszterci rend az egy rend, tehát a nővérek nem alkotnak egy második rendet. Úgyhogy a generális apát mind a két ágaknak a főnöke. A tíz éves generálisi működésem idején igyekeztem egyrészt emelni a nővéreknek a teológiai kultúráját, másrészt egyre inkább bekapcsolni őket a rendi vezetésbe is. Valamikor a nővérek csak „hallgató” része voltak a rendnek, most eljutottunk odáig, hogy az apátnők is részt vesznek a generális káptalanon teljes szavazati joggal.

Szinte csoda, hogy Magyarországon a második világháború után elindult két női monostor, amikor a második világháború előtt egy sem volt. Érdnek a története sem könnyű, mert 1950-ig legalisan léteztek, utána jött a feloszlatás, és akkor súlyos ellenőrzéseknek voltak alávetve. Ennek ellenére minden nap nagyon szépen, pontosan végezték a zsolozsmát és élték a maguk szerzetesi életét. Kismaros története egészen sajtóságos: ők először arra

gondoltak, hogy a trappistákhoz csatlakoznak. A trappista generális éppen engem bízott meg, hogy derítsem ki, kik is azok a kismarosi nővérek? Amikor generális apát lettem, úgy láttam, elérkezett ideje annak, hogy Kismarost felvegyem a ciszterci rendbe. Ez 1987-ben történt meg. 1993-ban már apátság voltak, és apátnőt választottak. Én benedikáltam az első apátnőt.

– 1996-tól pedig főapátúr Magyarországra visszaköltözött és itt tevékenykedik továbbra is azon, hogy a ciszterci rend felvirágozzék, és a magyar egyházi életben sajátos lelkiségével képviselje Szent Bernát szellemét, amelyet bárhol a világon közösségeiben megél.

Magyarországon a XVIII. század vége óta iskolákat vállaltunk. Ez a hivatás jó hivatásnak bizonyult, amennyiben megfelel a monasztikus életnek: benne van a komoly munka, és nagyon is összeegyeztethető a monasztikus élet egyéb gyakorlataival. Mi magyar ciszterciek, én magam is, bízunk a laikusok, a nem szerzetesek közreműködésében. Tapasztalatból tudjuk, hogy munkájukat nagyon jól tudják végezni, ha megfelelő irányítást kapnak.

– Főapátúr életében tapasztalhatta a Szentlélek segítségét, erejét, útbaigazítását. Miért ad hálát születésnapján az Úristennek?

Pünkösöd napján születtem, és megköszönöm mindazt, amit annyi esztendő alatt kaptam: Azt a nevelést, amit a bajai ciszterciek adtak minden vonalon. Nagyon meg kell köszönnöm azt a 46 esztendőt, amit Rómában töltöttem, a Szent Péter bazilika tövében, megismerve a világ katolicizmusát, minden problémáját, ugyanakkor azt az életerőt is, ami az egészéből lüktet.

Azt kérem, hogy nagyon sok jót tudjunk tenni a magyar egyház érdekében mind a középiskolák, mind pedig a teológiai oktatás terén.

Örvendj Eger! (A püspökség jubileumára)

Hála zengjen Neked, Urunk!
Eger népe, készítsd imára lelked!
Énekeld hálaéneked!

Ezer éve küldetett ide a Szent Király,
Megszentelte Eger völgyében e helyet,
A hegyek lábánál alapított püspökséget.

Szentegyházat kőből a dombra építtetett,
Akkor jövőt adva már ezer évre,
S nekünk múltat egy ezredévre.

A magaslat körül város született,
Épült a vár, otthonok, kolostorok,
Népe a Szent Király hitében gyarapodott.

Romboló táncát itt is járta a történelem,
Vonultak, dúltak hadak és hordák,
Ki élni akart, pincébe bújt a föld alá.

Felettük harcolt a hősök hűsége,
A pártütés, az ármány és árulás,
Jöttek idegen hatalmak és a megszállás.

Tombolt itt tüzvész, rengett a föld,
Sodort az árvíz, omlott a ház,
De a Hit ereje újra és újra építette városát.

Felszentelt főpásztorok, szerzetesek és polgárok
Építettek palotát, kórházat, iskolát,
Isten dicséretére templomot és bazilikát.

A védő városfalak eltűntek, de mégis maradtak,
Osök lélektégláiból falazva, láthatatlanul,
A Király hitével megbontatlanul.

A Szent Király választotta püspök-székhely
Az Egi Birónál bejegyeztetett már ezer éve,
Az Istenanya támaszát és védelmét is kérve.

Örvendj város! Új ezer éved kezdődik!
Konduljanak meg régi és új harangok!
Te Deumot énekelnek az őseink és az angyalok.

2003. okt. 5.

Renn Oszkár

A PRIMUSZ-UDVAR

Pelbárt atya beszámolója az újjáépítésről

A szabadkőműves „kalapos király”, II. József, közvetlen halála előtt visszavonta ugyan egyházellenes rendelkezéseit, 1802 lett, mire azok a császári adminisztráció útján hatályát veszítették és az egész ország oktatási szükségletét felmérve, többek között Egerben is szabadon elkezdhették az igényeknek megfelelő tervek, ill. az épületek létesítését. Természetesen a fedezetek megteremtése függvényében.

Iskolánk és rendházunk állapota a XIX. század közepére – a létesítményeket addig ért tűzvészek és földrengések romboló hatására, továbbá a megnövekedett tanulói létszámon kívül az újabb oktatási előírások (rajzterem, tornaterem, szertárak, stb. – 1868-tól) szükségessé tették új épületszárny felépítését, a meglévő északi szárny meghosszabbítását.

Az új szárny a telek keleti oldalán, a Széchenyi utcával párhuzamosan, a templomhoz csatlakoztatva tervezetett meg. A különböző érvényben lévő rendelkezéseket figyelembe véve, valamint az 1876-tól a bajai gimnázium vállalásának terhe, a budapesti Bernardinum – fiataljaink tanárképző háza –, a pécsi, a székesfehérvári iskoláink, továbbá Zircen fiataljaink elhelyezéséhez a keleti szárnyra emeletráépítés, mind-mind emberfeletti gondot és anyagi terhet jelentett sorra Rezucsek Antal, Supka Jeromos, majd 1891 júniusától Vajda Ödön apátnak.

A tornaterem a ma is látható méreteivel (23,48 m hosszú, 9,40m széles és 8,50m középmagassággal 1887-ben elkészült a Gimnázium (ma: Bródy S.) utcai fronton.

A különböző jellegű gondok megoldására, leküzdésére fordított évtizedek alatt a VKM (Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium) vezetői a helyszínen is meggyőződtek nemcsak a feladatok nagyságáról, elvégzésük szükségéről. Véleményüket kifejezi Eötvös József már 1868-ban az akkori kassai főigazgató rendtársunkhoz Juhász Norbertnek írt levele: *„örvendetesen tudomásul vette, hogy a cistercita rend kormánya teljes buzgósággal teszi meg tanintézteiben mindazon intézkedéseket, melyeket az ifjúság korszerű nevelése és oktatása megkíván.”* Utóda: Trefort Ágoston, iskoláink meglátogatása után 1875-ben *„a cisterciták tanításának módja és sikere felett, személyes tapasztalatai alapján, teljes meglepedését nyilvánította.”*

Vajda Ödön apát felhívására Alpár Ignác 1897. februárjában lejött Egerbe, felmérte a meglévő helyiségeket majd a tantesülettel és az igazgatóval egyeztetve: miféle helyiségekre lenne szüksége a gimnáziumnak és májusban a zirci apátnak a helyszínen bemutatta a terveket. (Az építési költségelőirányzat: 134 823 ft, a berendezéseké: 149 823 ft) Ennek (nem a Rend részéről) elhúzódo felülbírlása után a legfőbb kegyúr (a király) 1899 októberében adta meg engedélyező elhatározását. Ezt követően azonnal és gyorsan hozzáfogtak a munkála-

tokhoz, aminek befejező részeként készült el a meghosszabbított *primusz-udvar* is.

„A ministeri leiratban is kikötött nyilvános árlejtést az építőbizottság, a pályázatnak szabályszerű kihirdetése, majd az ajánlattevők elfogadása után, a zirci apát 1900. márc. 2-án Alpárt megbízta a vállalkozókkal való szerződések megkötésére.” Márc.18-án hozzáfogtak a Konvent keleti szárnyának munkáihoz. Hogy csodálkozzunk a tempón: márc. 26-ra kiásták az alapárkokat, április 28-ra kész volt a kétemeletnyi falegyen, június 15-re az egész szárny tető alá került, és a díszítő szobrászmunkákat is felrakták, aug. 24-re az emeleti részek lakható állapotban voltak és a tanárok beköltözhettek és szept. 3-ára már a földszinti helyiségek is használhatóká lettek. Az 1900/1. tanév rendes időben elkezdődött

Egyúttal a templom homlokzatát is felújították.

Az új gimnázium falainak építése is folyt. Június közepén fejezték be a tanévet, hogy építkezését az 1901/2 tanév kezdésére befejezhessék. Sikerült is. Amikor kíváncsisággal telve érkeztek meg a diákok, először a korábbinál nagyobb primusz-udvarukon lepődtek meg és bent az épületben érte őket további meglepetés.

Erre az udvarra iskolánk akkori – a mai nyolcszázaknak csaknem fele – tanulói létszámmal is szükség volt az udvarok kicsisége miatt. Amikor a rendtől elvették az iskolát 1948 nyarán, annak főbejárata és előudvara megmaradt 1962-ig, amikor is a Csiky utcai új épület megépült és oda helyezték át a főbejáratot. Ekkor e kerítést lebontották és közterületi formát adtak neki.

Iskolánk diákjainak majdnem megkétszereződött a száma az eltelt 50 év alatt, ezért okvetlenül el kellett érniük, hogy újjáépítsük a volt udvar kerítését, valamint a rendházhoz (mai Szent Erzsébet Leánykollégiumhoz) vezető felhajtókat felújítsuk.

Az érsek úr és a főapát úr közti megállapodás nyomán kaptam feladatul a fentebb említett munkák elvégzését már 2003 tavaszán.

A műemlékek védelmére bizony szükség van! Különösen, mert legtöbbje új kezelők tulajdonábaszolgáltatába került. Ezek közt sokan nem a jó gazda gondosságával, és szakmailag sem hozzáértéssel élt benne. A tulajdonosok annak idején nemcsak megépíttetni tudták és megfelelően gondozták, hanem századokon át *éltek benne*, szükségük szerint felújították, bővítették, stb. A védelmükről gondoskodni kötelezett (szak)hatóság emberei, ki-ki a maga szakmai elképzelése szerint törekszik ellátni feladatát. Többen szinte vitrinbe tennék a létesítményt, hogy így őrizzék meg régiségét, századokkal előbbi állapotát. Ez a szemlélet nagyon megnehezíti a létesítménybe helyezett intézmény funkcióinak elláthatóságát.

A közmű-hatóságoktól könnyen és gyorsan meg tudtuk szerezni egyetértő állásfoglalásukat. Az engedély kiadásához szükséges építési terv készítője, emberségének kifogástalansága ellenére, bár utánajárt és amit

tudott beszerzett a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) budapesti központjában, mégsem talált képet a kerítés Bródy S. utcai homlokzatáról. Az előzetes egyeztetés nélkül elkészített tervet nem fogadhattuk el, mert egyéb ok mellett a KÖH sem fogadta volna azt el. Új megbízásunkban a hasonló késleltetések elkerülésére (ismervén tapasztalatból némely hatóság határidőkezelés módját), továbbá a tervezőt is meg akartuk kímélni a felesleges munkától, nyomatékosan kértük a tervek végleges formába öntése előtti egyeztetést. Ezúttal is figyelmen kívül hagyták fentieket és újra csak a kész terveket küldték el.

Hogy újabb évet ne veszítsünk, benyújtottuk a kapott terveket engedélyezésre, amire 2004. áprilisi kelttel, különböző kikötésekkel megkaptuk az építési engedélyt.

Az új terv az udvar hosszát az 1901. előtti csökkentette kérésünknek megfelelően, de egyebek mellett nem tervezte azt a régi oldalkijáratot, ami most szükségessé vált a templomi szemét (kuka) kiszállítása végett. Természetesen megcsináltattuk. Mivel ennek létét a KÖH képviselője sem ismerte, méltatlankodott miatta. Azon nem, hogy 1962 után a templom oldalához szorosan ültették a fákat, melyeknek gyökerei, stb. következményeként a templom déli falán belülről jelentős vakolathullás van (és máshol is a nem megfelelő mázolás anyaghasználat miatt a keleti, bejárati fal belső „lábazatán”). – A KÖH központjából, a kertész és felhajtó út tervét jóváhagyni hívatott osztályvezető mérnök szerencsére együttműködni kész szakember. A kiválasztott kivitelezők hasonlóképpen.

A 2004. év külső építkezésre alkalmas idő (november) végéig elkészültek megfelelő minőségű munkával az udvar határoló falai, a bejárati kapui, valamint a felhajtó útnak a Széchenyi utcától a templom főbejáratáig terjedő része. – Ez utóbbi idő és munkaigényes feladatot tartalmazott, mivel semmilyen tervvel sem rendelkezett

a Város az esővíz elvezetéséről. Ezt fel kellett tártnunk. A rendház főbejárata előtti téglaknát kitisztítani az eltömődött iszaptól, megkerestünk, merre köt rá a Széchenyi utca melyik aknájára, ugyancsak rendház tetőzetének esővíz levezetője a felhajtó e szakaszán hogyan, merre csatlakozik az elvezető hálózatra. Ez a feltáró munka folytatólagosan végzendő a Csiky utcára vivő szakaszon is.

Közben a régi téglaknát is ki fogjuk cseréltetni megfelelő anyagúra.

2004 ősz végén váratlanul zavarták meg a munkát templomunk megvilágítására a pályázatot nyert cég szerelői. Tudtunk e tervről már 2003-ban, de ők is mostanra tudták megkapni az engedélyező határozatot.

Munkájuk eredményeként esténként szép kivilágítást kapott templomunk. (Ebben nekünk semmilyen részünk nincsen. Üzemi költségét is a Város viseli.)

A 2005. évben április végén folytatódott az udvarbelső kialakítása, amit aprólékosan egyeztetünk a kivitelezővel. Szerződésünk szerint június 15-ére minden szükséges munkát elvégeznek.

A Széchenyi utca felé csak gyalogos forgalom lehetséges, azért a felhajtó

építés munkáit innen kellett kezdeni és visszafelé haladni a Csiky utcai kijárat felé, azért a hátralévő szakasz folytatását a tanévzárást követően végezheti a kivitelező, amikor már a tömeges gyalogos forgalom is megszűnik. – Közbejött új feladat: a Csiky utcai bejárat két pillére közül a Széchenyi utca felőli szobor alatti téglatalp javítási szüksége. E végett szobor-restaurátort kell kérnünk, (amit a KÖH képviselője elő is írt). Ez állványzaton közelíthető meg, hogy a javítás módját meghatározhassa. E szakasznak az esővizét a Csiky utcai, bejáratunk előtti elnyelőbe fogjuk bekötni.

Mindezekkel befejeződnek a munkálatok... és vele együtt az én beszámoló is!

Rác Pelbárt OCist

Az újjáépített primusz

Találkozóink 2005-ben

Pók Tibor diáktársunknak érdekes kezdeményezése volt az idén, hogy azok a diáktársak, akiknek osztálya nem szervez találkozót, 2005. július 2-án szombaton 10.30-kor közös szentmisére jöjjenek össze Egerben a Szent Bernát templomban.

Július 2-án tele volt a templomunk osztálytalálkozókra jött osztályok tagjaival és egyedül megjelent diáktársakkal. Örültünk egymásnak és a jó kezdeményezésnek. A közös szentmisén együtt celebráltak *dr. Kerekes Károly* ny. apát, *dr. Kovács Endre* püspök, *Kormos Gyula*, *Deli János*, *Valuch István*, öregdiákok, a már a Gárdonyi ciszterci gimnáziumban végzett *Soós Tamás* és vendégként *Koncz Lajos*.

A szentmisén részt vevő diáktársak szerető figyelemmel fordultak a **70 évesek – (1927–1935)** – *Baghy Osvát* tanár úr osztályának megjelent öregdiákjaira. Az egykor harminchárom érettségizőből ma hárman élnek és mind a hárman eljöttek az Alma Matert köszönteni: **Kormos Gyula** ny. apátplébános (Miskolc), **Pálkás Miklós** ny. osztályvezető. (Budapest), **dr. Tóth Sándor** ny. tudományos kutató, docens (Gödöllő). Nem igen találunk az iskola *Annales*-eiben hasonló eseményről adatokat. *Diákszövetségünk minden tagja szeretettel köszönti a jubilánsokat, jó egészséget kívánva mindnyájuknak.*

Szeretnénk hírt adni a többi kerek évfordulás – **60, 65** éve végzett – osztályokról is. Ők sajnos nem tartottak találkozót. – A közös szentmisén ugyan találkozhattunk két-három, hatvan éve végzett diáktársunkkal. – Megkíséreltük összegyűjteni a ma élő tagjaiknak névsorát. Ha kiegészítésre szorul az alábbi felsorolás, kérjük, írjátok meg!

65 évvel ezelőtt végzett – **1932–40** években *vitéz Rédei Gerő* tanár úr osztályába járt – ma élő – diákok közül az alábbiakról szereztünk tudomást:

dr. Békési (Benya) Sándor (Budapest), *Bodnár László* (Miskolc), *Czakó (Hvizdos) Kálmán*, *Forgács József*, *dr. Kishalmi (Korózs) János* (Miskolc) és *Radnay Tibor* (Budapest).

60 évvel ezelőtt végzett – **1937–1945** években *Baghy Osvát* tanár úr osztályába járt – ma élő diákok: *Bánffy (Hunyadi–Buzás) György* (Budapest), *Dutkay István* (Pacific Palisades CA USA), *Engler Lajos* (Miskolc), *Gulyás Lajos* (Fonyód), *dr. Husvéti (Hugli) Sándor* (Scarborough, ON Canada), *Molnár János* (Budapest), *Senyei (Lieszkovszky) Ernő* (Budapest), *Solymosi Ferenc* (Budapest), *dr. Trencsényi István* (Csobánka), *Veres Árpád* (Eger), *dr. Zombori Pál* (Budapest),

Beszámoló a találkozókról

66 évesek – (1931–1939) – A gondatlanabb ifjúságra történő emlékezéssel jöttek össze az 1939-ben érettségizett diákok, hogy megünnepeljék 66. érettségi találkozójukat. Megritkult soraikban néhány elhunyt osztálytársuk özvegye is megjelent. A régi szokásoknak megfelelően 10 órakor szentmisével kezdték találkozójukat, amit Rác Pelbárt atya mutatott be. Ezt követte az osztálylátogatás, aminek során szeretettel és kegyelettel emlékeztek elhunyt tanáraikra és osztálytársaikra s még élő tanáruknak: *dr. Divinyi Mihály* igazgató úrnak üdvözlő levelet küldtek. Magas koruk és nem egész fürgé lábaik miatt a régebben szokásos temetőlátogatás már elmaradt, de a közös ebéden elbeszélgetve, a jó ételeken kívül sok szép régi emlék került terítékre. Sajnálatosan, közbejött betegségük miatt két osztálytársuk: Tárkányi László és Zárny György jelenlétét hiányolniuk kellett. A találkozón megjelentek: *Godó Vidor* (Miskolc), *Kiss László* (Eger), *Komár László* (Ózd), *Sárdy Lóránt* (Debrecen), *Somorjai István* (Miskolc), *Székel Tamás* (Budapest), *Valentin Kálmán* (Eger), egy részük felségével, s jelen volt molnár István és Okolicsányi István özvegye is. A következő találkozót jövőre is tervezik, de az osztály Budapesten élő tagjait és néhány vidékit is összetartja Tárkányi László által két havonta rendezett közös vacsora. (*Székel Tamás*)

63 évesek – (1934–1942) – *Tobákos Kilit* osztályának 1942-ben végzett diákjai és családtagjai 2005. június 18-án tartották találkozójukat Kismaroson A kialakult szokásnak megfelelően az 5 éves találkozókat Egerben, míg az éves találkozókat Kismaroson tartjuk, ahol *dr. Nagy Iván* osztálytársunk özvegye – mindannyiunk kedves CINI-je – a vendéglátó háziasszony, a saját hétvégi házukban. Ő ugyanis lelkesen folytatja meghalt férjének az osztálytársakat és hozzátartozóikat szervező, egybetartó munkáját. (A hétvégi ház gyönyörű természeti környezetben, a ciszterci nővérek kismarosi apátságának szomszédságában fekszik.)

A találkozón tizenegyen vettünk részt, (többen kimentették magukat, de egyhangúan úgy határoztunk: az indokolatlanul távol maradtakat úgy bosszuljuk meg, hogy „csak azért is” jól érezzük magunkat). Az egybegyűlteknél rövid tájékoztatást adtam az egri Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és a Ciszterci Diákszövetség kapcsolatáról, három érdemes diák pénzbeli jutalmazásáról stb., továbbá Eger város lényegesebb eseményeiről. Megható pillanat volt a meghalt osztálytársakra való emlékezés: a két szál égő gyertya között elhelyezett kicsinyített tabló előtt felidéztek közös emlékeinket. – Cini által finomra főzött bográcsgulyás és az egri bor segített abban, hogy igazi jó hangulatban ért véget a találkozó. (*Dr. Kerekes Lajos*)

62 évesek – (1935–1943) – *Ágoston Julián* osztályának találkozóját 2005. június 18-án, Budapesten tartottuk meg abból a nevezetes alkalomból, hogy **80 évesek lettünk!** A találkozó megszervezését dr. Erdős László, dr. Janka Ferenc és Komoróczy László vállalta nagy lelkesedéssel. Az összejövetelünk előtt egy héttel Komoróczy László, Molnár József, Mátray Imre és Nagy Lajos osztálytársaink felkeresték osztályfőnökünk nyughelyét az óbudai Szent Kereszt templom kriptájában, és mindnyájunk nevében koszorút helyeztek el urnájánál.

A találkozóra meghívtuk dr. Kerekes Károly ny. zirci apáturat, Ágoston Zsoltot, osztályfőnökünk unokaöccsét, Rédey Rezső tanárunk özvegyét Mucikát, és iskolatársainkat, dr. Kilián István ny. egyetemi tanárt és Oláh Gyulát, a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya elnökségének tagját.

Június 18-án a budai ciszterci Szent Imre plébániatemplom előtt gyülekeztünk, ahol 10.30-kor szentmisét hallgatunk. Az eredeti terv szerint a szentmisét Mekcsei Antal osztálytársunk mutatta volna be, de a hosszú út miatt – Diósgyőrből utazott fel – nem tudta vállalni. Az apáturat, Károly atyát kértük meg, és a szentmisét ő celebrálta.

Szentmise után a szokásos fotózás következett, majd átsétáltunk a Flamenco szálló Barcelona éttermébe. Ebéd előtt Kerekes apátúr köszöntötte az osztályt és rövid ismertetőt tartott a visszakapott iskolákról, az ott tanító pedagógusok ciszterci szellemiség megőrzése érdekében végzendő feladatairól. Dr. Erdős László ismertette a távollevők leveleit: *Puky Pál* Kanadából főleg egészségi okokból nem tudta az utazást vállalni; *Herendi János*nak Ausztráliából a nagy távolság és anyagi okok jelentettek problémát, de küldött részünkre folyóiratot, melynek ő a kiadója (Adelaide-i Magyar Értesítő); *Madarász András* és *Gallai László* is egészségügyi okból mentette ki magát, (sajnos Gallai Lászlót augusztusban már eltemették Egerben). *Pataky Albertné*, elhunyt osztálytársunk felesége is üdvözlétét küldte. Ezeknek az osztálytársaink mindegyikének közös képeslapot küldtünk.

Érdekes epizód volt a 80 évesek nemzedékét köszöntő – számunkra így igen aktuális – Szakály Éva költő „Alku vagy ima” c. versét meghallgatni, melyet Komoróczy László osztálytársunk olvasott fel. (A verset egyébként kedves figyelmességéből Rédeyné Mucika hozta magával.) Ezután dr. Kilián István iskolatársunk szót Ágoston Julián közeljövőben megjelenő verses kötetéről, mely kiadatlan költeményeiből tartalmaz válogatást. (A megjelenő kötet borítójáról készült képen örömmel fedeztem fel az általam készített fotót: Julián gyerekekkel.)

Az ebéd és utána együtt töltött idő kellemes beszélgetéssel telt el. Azzal búcsúztunk, hogy a 65 éves találkozót – ha élünk – Egerben tartjuk meg 2008 nyarán.

A találkozón részt vettek: *Bacsikai Ottó* és felesége Jolika, dr. *Csank István*, dr. *Erdős László* és felesége Márta, dr. *Janka Ferenc* és felesége Margitka, *Komoróczy László*, *Mátray Imre*, *Mekcsei Antal*, egy kedves házaspárral, akik elhozták Miskolcra, *Molnár József*, *Nagy Lajos*, *Simon Miklós* és felesége Éva, lánya Rita, *Szkladányi József*, dr. *Vámos Lászlóné Katika*, valamint a meghívottak. (Szkladányi József)

61 évesek – (1936–1944) – *Falubíró Győző* osztálya 2005. július 2-án tartotta találkozóját Egerben. A 60 éves találkozón fontolgattuk, vajon sikerül-e még összejönnünk. Ritter Marci erősített meg bennünket, hogy a következő évben is jöjjünk össze. Így hát július 2-án újból találkoztunk – de sajnos, Marci már nem celebrálta a diákmisét.

Ezért is csatlakoztunk a Ciszterci Diákszövetségünk elnökének, Kovács Endrének a felhívásához és júl. 2-án közös misével kezdtük találkozónkat. A Szent Bernát templomunkban a közös misét dr. Kerekes Károly ny. zirci apát diáktársunk celebrálta nyolcadmagával. (Reméltük ugyan, hogy Kalapos Jóska, most már az egyetlen papunk is köztük lesz. Eljövését levélben ígérte, de valami közbejött.) E napon tartotta több osztály a találkozóját.

Mise után a régi VIII. osztályba vonultunk. Tizen jöttünk össze. Különösen örültünk Tóth Ferinek, aki ugyan két speciális „háromágú” bittal közlekedett, de eljött! Nemkülönben Szerdahelyi Feri, aki „Teller-Ede-szerű” botjára támaszkodva „sétált” közöttünk. Az osztályban nem is padokba ülve, hanem egy kis kupacban, körülfogva két összetolt padot, beszélgettünk. Az utolsó találkozóink óta hárman távoztak el közülünk: *Ritter Márton* 2004. aug. 3-án, *Erényi Tibor* 2005. máj. 19-én és *Földes Menyhért* 2005. jún. 5-én. Elsősorban az ő emléküket idéztük fel. Sajnos, azóta már *Balla János* is elhagyott bennünket, – 2005. július 30-án hirtelen elhunyt.

Majd számba vettük a távol levő 19 élő osztálytársunkat, akikről tudtunk valamit: *Dobrányi Laci* nem jelentkezett. *Horváth Lajbi* levele szerint „elégé lerobbant” állapotban van, s nem tudott vállalkozni hosszabb útra. *Intze Pista* telefonon jelentkezett: neki is „mozgásszervi problémái” vannak. *Juhász Tibitől* nem jött üzenet (eddig mindig küldött beszámoló levelet), mint kiderült júl. 12-re gondolta összejövetelünket és ezért csak késve reagált nizzai magányából. *Kakuk Jenci* ugyan Egerben lakik, de betegsége a szobájába kényszeríti, ahonnan nemigen tud kimozdulni; telefonon jelentkezve köszöntötte a résztvevőket. *Kalapos Jóska* szép levélben jelezte, hogy eljön, de nem érkezett meg. Reméljük nincs komolyabb baja. *Kékesi Gyurka* az idén nem küldött levelet Kanadából. Kicsit késve, *Juhász Tibitől* értesültünk, hogy a torontói utcán súlyos baleset érte, s tolokocsiban tud közlekedni. *Kis Pisták* sem jelentkeztek, bár az utolsó két alkalommal itt voltak. Reméljük, jól vannak a „régí új” hazájukban. *Lőcsey Iván* csak három osztályt járt velünk, de meghívónkra most is kedves levelet küldött. *Morgós Jenciről* nem kaptunk hírt, tavalyi meghívónkra telefonon küldött üzenetet. Reméljük nem rosszabbodott állapota. *Oláh Elemértől* sem érkezett üzenet. Tavaly már Budapestről jelentkezett, ő is többféle bajjal küszködik. *Papp Jim* az idén nem merte vállalni az utat Egerbe. Mindnyájunkat köszöntő üzenetét felesége, Klárka telefonon tolmácsolta. *Sági Lali* a találkozó idején egy müncheni kórházban feküdt balatonfüredi autóbalesete miatt. (Azóta már – két hónapos kezelés után – otthon van.) Mindnyájan jobbulást kívánunk neki. *Sávoly Mikiről* bátyja Titi mondott egy-két szót. Tavaly nyáron a Balatonon töltött egy kis időt. *Szabó Gabiról* már évek óta semmit sem hallottunk. (Grenda Bandi felesége, Teréz találkozott vele Miskolcon, s így hallottuk, hogy még bejár

régi munkahelyére a miskolci egyetemi könyvtárba.) *Szemerédi Dini* kimentette magát, szívélyesen köszöntve az összegyűlteket. (Szorgalmazta egy budapesti póttalálkozó összehívását.) *Tóth Albin*ről is igen rég hallottunk. Reméljük, jól van Hevesen. *Turcsányi Tibi* elindult a találkozóra, de a Keletiben elkeveredett és lemaradt a vonatról. Telefonon számolt be a történetekről. Sajnáljuk, hogy nem volt közöttünk. *Versényi Gyurka* is telefonon üzent. Otthonában is egyre nehezebben közlekedik, így nem vállalkozhatott ez egri útra. Mindnyájunkat köszöntve igen kedvesen elékezett az egri diákévekre.

S akik ott voltunk: **Balla János** (Nagytálya), *Fügedi István* (Budapest), *Grenda Andor* és felesége *Terike* (Miskolc), *Lieszkovszky Gyula* és felesége *Marcsi* (Budapest), *Mohi György* (Tatabánya), *Oláh Gyula* és felesége *Mandi* (Budapest), *dr. Székely György* és felesége *Margit* (Debrecen), *dr. Sávoly Titusz* (Szigetszentmiklós), *dr. Szerdahelyi Ferenc* és felesége *Nóri* (Eger), *Tóth Ferenc* és felesége *Margó*, örömről eljött *Wolsky Agenor* özvegye *Ilonka* is.

A folytatás a szokásos volt: *Tóth Feri* szervezte helyre, az iskola melletti Szanthofer vendéglőbe vonultunk át ebédre. Majd a legtöbbször Sucu és kedves felesége *Nórika* hívására a kávé és a delikateszt a Deák Ferenc utcában fogyasztotta el. A régi idők idéző nagy ebédlőasztal körül beszélgetve, no meg a finom tortákat ízlelgetve, az volt az ember érzése, hogy ezért a kedves társaságért, amíg csak erőnkből futja, mindig érdemes összejönnünk. Isten adja, hogy még egy pár évig így legyen. (Oláh Gyula)

59 évesek – (1938–1946) – *Varga Bennó* (I-VI.) és *Károly Asztrik* (VII-VIII.) osztálya – az idén is meghallották az Alma Mater hívószavát és július 2-án összejöttek 59 évvel ezelőtti ballagásukra emlékezve. Sajnos a szép nyári napon a vártnál kevesebben tudtak eljönni, a múlt idővel járó gyengülő egészség többek utazását gátolta. A hívó szóra *dr. Kovács Endre*, *Madaras Sándor* és felesége, *Mogyorósi Ottó* és felesége, **Pók Tibor** és felesége, *Szamosvölgyi Ferenc* és felesége, *dr. Bereczkei Ottóné* és *Veres Tiborné* tudtak eljönni. Örülhettünk *Szabó Sándornak*, aki az alsó 4 osztályt követően a katonai pályát választotta, de most eljöhett közénk.

Arnótfalvy Barnabás sok évtizedes távollét után telefonon jelentkezett, *dr. Betes Béla*, **dr. Erdődy Imre**, *dr. Molnár Béla*, *Póta György*, *dr. Sturm József*, *dr. Törő Béla* betegségük miatt voltak távol. *Hargitai Emil*, *Keszthelyi Ferenc* és *dr. Kulcsár Kálmán* barátainktól nem jött visszajelzés.

A jó hangulatot emelte és színesítette, hogy a Szent Bernát templom előtt sok régi diáktársunkat is köszönthettük, akik ugyancsak érettségi találkozásukra gyülekeztek. A szentmisét *dr. Kerekes Károly* ny. apáturnk, egyetlen élő tanárunk celebrálta, szívet melengető szavai emlékeztetésekre maradtak.

A szentmisét követően a szokásos tantermi „osztályfőnöki” órán emlékeztünk az örökre „igazoltan” távollévőkről, mindenki ismertette a családi eseményeit, amiből természetesen nem maradhatott ki az unokákkal (dédunokákkal) való büszkélkedés sem. Az Aranyisp étteremben elfogyasztott finom ebédet jókedvű beszélgetés követte, s azzal a reménnyel búcsúztunk, hogy a 2006 júliusában – a 60. jubiláns találkozónkon – sikerüljön újra – nagyobb létszámmal – összejönnünk. **(Pók Tibor)**

56 évesek – (1941–1949) 2005. május 21-én rendeztük meg azok találkozóját, akik 1941 és 48 között az egri Ciszterci Szent Bernát Gimnáziumban, illetve az államosítás miatti utolsó évben a Gárdonyi Gimnáziumban diáktársak voltak és ott érettségiztek.

Mint a fentiekben is látható az érettségi találkozót – már évek óta – kiterjesztettük mindenkire, akikkel nyolc év alatt együtt koptattuk az iskola padjait, és akik címük ismeretében elérhetőek voltak. Örömről egyre többen jöttek el a közös emlékezésre. Az elmúlt évek szokásos menetrendjén némiképpen változtattunk. Figyelembe kellett venni, hogy az éveink múlásával, valamint azzal a ténnyel, hogy a korábbi autós utazás helyett egyre többen veszik igénybe a tömegközlekedést, ezért a városon belüli mozgás is egyre nehezekebb. Törekedtünk hát, hogy a rendezvény helyszíneit egymáshoz mennél közelebb legyenek.

Dél előtt 10 órakor találkoztunk a Dobó téren, a Minorita templom előtt, hogy annak altemplomában nyugvó szerezett tanárunk és osztályfőnökünk – aki minket mind a nyolc éven át tanított –, *dr. Habis György* kriptájánál emlékeztünk Reá és minden tanárunkra, akik az ország különböző helyein nyugszanak. A Dobó térről a ciszterci templomba mentünk, ahol *Zsurkai János* és *Veress Árpád* diáktársaink celebráltak szentmisét, áldást adva a jelenlevőkre és megemlékeztek azokról, akik már eltávoztak közülünk. A kriptánál és az altemplomban velünk volt *Habis tanár úr* kedves felesége, melyet ezúton is megköszönünk. Ugyancsak köszönettel tartozunk *Rácz Pelbárt* perjel úrnak is a segítségéért.

A mise után a gimnáziumba mentünk, stílszerűen a volt nyolcadik. osztályos terembe, kötetlen beszélgetésre, majd megtekintettük az iskola új dísztermét, melyet a régi rajzterem helyén alakítottak ki. Méltó hely a több évszázados iskola hírnevéhez.

Örömmel konstatáltuk, hogy a 80-as évek végére lepusztult, elhanyagolt, igénytelenül összebarkácsolt részekkel tarkított iskolaépület nagy része újjá varázsolódott, megszépültek a termek, folyosók, rendezett a rendház udvara is. Az iskola kezelésébe visszakerült a régi primusz udvar. Látszik, hogy jó gazdája van az épületnek. Az iskolalátogatás után a közös ebédet a volt *Werner apát* utcában levő Szanthofer étteremben szerveztük meg, izletes ételei kellemes emlékeket hagytak.

A találkozón részt vettek: *Bánházi János*, *vitéz Botár Sándor*, *Fecske László*, *Fikár László*, *Kékesy Tibor*, *dr. Kovács Jenő* és felesége *Marika*, *Nickl Károly*, *Póta Béla*, *Szalmási Pál*, *Szedlacsek József*, *Székely György* és felesége *Enikő*,

Veres Árpád és Zsurkai János. Veres Árpádot külön is szeretettel köszöntöttük, Ő ugyanis négyvel felettünk járt, majd hosszú hadifogság után tért haza, és érettségénél csatlakozott hozzánk. A találkozóról betegség és egyéb akadályoztatás miatt kimentette magát: Bőjthe László, Kovács Géza, Molnár László. Pozder Miklós és Tanyi László.

Reméljük senkinek sem okozott csalódást az összejövétel. Egy év múlva találkozunk!

(Dr. Póta Béla)

54 évesek – (1943–1951) – dr. Ágoston Julián (I-V.) osztálya – július 2-án tartotta érettségi találkozóját Egerben. Osztályunk három iskolába járt – I-V-ig a ciszterci Szent Bernát Gimnáziumba, VI-ba a Gárdonyi Géza, VII–VIII-ba pedig a Dobó István Gimnáziumba. Jóllehet az 50. évesen úgy döntött az osztály, hogy ezentúl minden évben összejövünk – és ez a múlt évben még meg is valósult –, de akkor azt mondtuk, hogy 2005-ben nem tartunk találkozót, csak majd az 55. éveset 2006-ban. A felgyorsult osztálylétszám csökkenés, valamint többünk egészségi állapotának romlása miatt dr. Kovács Endre, diákszövetségünk elnökének felhívására úgy határoztunk, hogy július 2-án még is csak összejövünk.

Részt vettünk templomunkban a közös szentmisén, melyen pap osztálytársaink együtt miséztek dr. Kerekes Károly ny. zirci apátúrral. Mise után átmentünk Valuch Pistához a Ferences Rendház (Barátok) volt ebédlőjébe – jelenleg közösségi terem –, ahol terített asztal várt bennünket. Nagyon jó hangulatú találkozó sikeredett, mindenki beszámolt az elmúlt év eseményeiről. Dr. Rácz László azzal indokolta az osztályban meglévő összetartást, hogy tulajdonképpen ez a társaság nagyobb részt már az első négy elemi is együtt járta a Liceumban.

Megemlékeztünk elhunyt osztálytársainkról. Sajnos már 27-en vannak, köztük 18 volt ciszterci diák, 9 Dobós.

Marczis Demeter Liszt-díjas operaénekes osztálytársunk bemutatata most megjelent igen szép kivitelű életrajzi könyvét – „Életem az éneklés” címmel, mellyel többünket megajándékozott.

Szokásunknak megfelelően főtisztelendőink gyógyfűvekkel dúsított pálinkái és Bartha Pista vörös bora mellett, a feleségek által sült finom pogácsák és sós sütemények kíséretében igen jó hangulatban délután 5 óráig beszélgettünk.

A résztvevők: v. Bartha István és felesége, Czapek József, Demeter László és felesége, dr. Kilián István, Kocsis Antal és felesége, Kárpáti Jenő és felesége, Kovács Barna István, Magyarai Béla, Marczis Demeter és felesége, Rácz László és felesége, Szemző János, Tilles Béla, Valuch István. Meghívtuk elhunyt osztálytársaink feleségeit is, közülük Beniczkyne Magdika és Hegyiné Marika jöttek el. Korábbi találkozóinkon Mátyus Viktor felesége is részt vett, de sajnos az elmúlt évben ő is meghalt.

A távollévők üzeneteit is meghallgattuk. Németországból telefonon jelentkezett Gödl Karcsi, Nagy Dénes. Ugyancsak jelentkeztek és mindenkit szeretettel üdvözlnek dr. Csikváry István Lovasberényből, Kristóf László Sopronból, Kádár János Budapestről, Bogdán Kálmán Veszprémből, akik családi okok miatt nem tudtak eljönni. Jéger Karcsit papi hivatásának teljesítése akadályozta a részvételben.

Megállapodtunk, hogy jövőre az 55 éves találkozót június utolsó szombatján, vagy július első szombatján tartjuk. A jubileum alkalmából a három festőművész osztálytársunk – Demeter László, Tilles Béla és Vargha László – műveiből kiállítást rendezünk a Keresztény Ifjúsági Klubban. A jövő évi viszontlátás reményében búcsúztunk egymástól, remélve, jövőre még többen leszünk.

(v.Bartha István)

52 évesek –(1945–1948–1953) – július 2-án Egerben tartották meg találkozójukat. (Ez az osztály egri Dobó István gimnáziumban 1953-ban, a IV. B osztályban fejezte be tanulmányait, közülük többen az 1945–48 években a Ciszterci Rend egri Szent Bernát Gimnáziumba jártak.)

Amikor 2003-ban az 50. érettségi találkozót tartottuk, elhatároztuk, hogy a következő években már mindenévben fogunk találkozót tartani az évek július első szombatján.

Örömmel olvastuk az Egri Fehér/Fekete újság 2005 húsvéti számában dr. Kovács Endre diákszövetségünk elnökének felhívását, hogy július 2-án Egerben a Szent Bernát templomban közös szentmisét tartanak azon osztályok tagjai részére, akik valamilyen okból nem tudnak találkozót szervezni. – Ez a felhívás nekünk, az 1953-ban már a Dobó István gimnáziumban érettségizetteknek – akik még 1947/48-ban dr. Kerekes Károly VII.b osztályában tanultunk – jó időben jött és segített a találkozóink programjának kibővítésében.

Az 1953-ban végzett 38 fős osztályunkból 13-an voltunk jelen és ott volt dr. Kerekes Károly osztályfőnök úr is. Úgy látszik ez a megjelenési szám évek óta már megszokottá vált.

A szentmisén a mi 13 fős létszámunkkal együtt mintegy 90-en voltunk jelen az 1935–1953 között végzett diákok közül. A szentmisét dr. Kerekes Károly osztályfőnök úr celebrálta a fenti időben végzett papokkal együtt.

Mise után az öregdiákok az iskola osztálytermeibe mentek, mi pedig a templom előtti rövid beszélgetés után átvoztunk a primusz-udvar szomszédságában levő Szanthofer vendéglőbe a Bródy Sándor utcába. Ebéd közben nyilvánvalóan tartásba vettük a megjelenteket és szót váltottunk az ismételt távolmaradatról. Ebéd után közösen városnéző sétára indultunk: megnéztük a belváros egy-két újabb létesítményét és meglátogattuk a dobótéren a sörfesztivált a Dobó téren. (A jobbakk több sörátort is szemrevételezték hosszabb időn keresztül.)

Ezt követően megtekintettük a Szépasszonyvölgy egyik pincéjét a Kőkút utcában. Egy-két ember ezen a területen szakmailag és minőségileg átnézte a múlt év óta elkészült újabb földalatti létesítményeket. Itt tartózkodtunk a késő esti órákig. Közben megbeszéltük az elmúlt év problémáit, majd elhatároztuk, hogy jövőre is találkozunk Egerben a megbeszélt helyen és időben. (Egyik osztálytársunk felajánlotta az Eger melletti épülő hétvégi házat a találkozó színhelyéül – ha addig elkészül, akkor a helyszín változik.)

(Fazekas István és Kovács Sándor)

EZ TÖRTÉNT A GÁRDONYIBAN...

2005. ÁPRILIS 13–22. A 11. K osztály kirándulása Svédországba. 2004 őszén iskolánkba látogatott a svédországi Värmland megye Karlstad városának Sundsta-Älvkulletgymnasiet iskolájának 18 tagú osztálya és az osztályfőnöke. A 11. K osztály diákjai látták őket vendégül, s így a tavasszal ők utazhattak el Svédországba. Az úti élményeiket egyetlen szóval minősítették: **Svédületes!!**

MÁJUS 4-5. A 12. évfolyam tanulóinak osztályozó konferenciái. Ballagási ünnepély a kollégiumban.

MÁJUS 6. Ünnepi szentmise a Bazilikában Eger város katolikus iskoláinak részvételével, amelyen *dr. Seregély István* érsek atya megjutalmazta az iskolák legkiválóbb tanulóit. Az utolsó tanítási nap a 12. évfolyamon.

MÁJUS 7. A 12. évfolyamos tanulók ballagása.

157 végzős tanuló számára ezen a napon véget ért a középiskola. *Dr. Pisákné Balogh Éva* igazgatónő búcsúztató beszédében következő szavakkal köszönt el pedig a ballagóktól:

„Kedves Búcsúzó Diákok!

Az idő gyorsan elszállt, de mintha csak tegnap lett volna az a négy-öt évvel ezelőtti nap, amikor kisdíakként először beléptetek az iskola kapuján. S most magatok mögött hagyjátok a dolgozatírások féltelmét, a tanárok szigorát és mosolyát, a felelések sikereit és kudarcait. S ezek a percek és órák alakítottak benneteket, formálták jellemetek. ...

Az ifjúkor csúcscsaira léptek. Magatokon viselitek az ifjúság hármasságát: az értelmet, a szépséget és mosolyt. S ezekre most nagy szükség van. Lehet, hogy gyanútlanul léptek be a felnőttek világába, de tudnotok kell, hogy abban a most vágyott világban érhetnek benneteket hátramaradások, hátrahagyások, bántságok, s még számos csonthajlító Canossa várhat rátok. De ezek nem hiábavalóságok. Ilyenkor tudjatok majd elcsendesedni, hallgassatok az Ige szavára, kérdezzétek imádságos lélekkel, mi a szándéka Istennek a ti életetekkel? S mi tudjuk, hogy a választ megkapjátok. Vigyétek magatokkal a szeretet erejét, a megbocsátás képességét. S most búcsúztok és elmentek. Mi a szívünkbe zártunk benneteket. Búcsúzóul még elkísér intelmünk. Ne feledjétek, hogy II. János Pál Pápa rátok bízta a harmadik évezredet. Vigyázó szemmel őriztétek. Ne feledjétek Máté evangéliumának szavait: Ti vagytok a föld sója, Ti vagytok a világ világossága, menjetek és világítsatok, hogy általatok dicsőítsék Mennyei Atyánkat. Isten áldása kísérje utatokat!”

A 2004–05-ös tanévben a ballagási ünnepségen a következő tanulók részesültek Gárdonyi-díjban: **Pázmándi Edit, Sereg Dóra (12. A); Mészáros Tamás Telek Tamás (12. B); Balázs József, Korózs Marietta (12. D); Bajnok Anikó, Berta László, Balogh Petra, Csákvári Nóra, Hajdú Katalin, Liktör Eszter, Várady Nóra, Vraskó Jolán (13. K).** A tanári karból pedig **Némegy László** tanár úr érdemelte ki e megtisztelő díjat.

Az itt maradtok nevében *Tóth Diána* 11. A osztályos tanuló így zárta búcsúzó szavait:

Nézzetek hát körül, nézzetek a tanáraitokra, akiknek világába bepillantást nyertetek, hisz mindenki, aki tanított, óhatatlanul megnyílt előttetek és nektek. Életeitek összefonódott e négy s öt év ünnep- és hétköznapiiban, örömeiben és nyűgjeiben egyaránt. És mindenki egy-egy lecke volt számotokra, hisz ők nemcsak tanárok, de emberek is. Köszönjétek meg nekik a felkészítést, a tudást, melyet vidámság és küzdelem furcsa elegyében nyújtottak át nektek, köszönjétek meg nekik, akiknek ajkán mindig ott bujkál

majd egy mosoly, ha a tablón a képetekre néznek, mondván: „lám, ő is elindul...” Nézzetek szüleitekre, akik most büszkén állnak itt, mert tudják, hogy jó úton indítottak el.

Emlékezzetek és ünnepeljetek. Mint a fősvény: tömjétek meg tarisznyáitokat mohón az itt megélt élményekkel: vonzásokkal és választásokkal, a várakozás örömeivel, az ellentétekkel és konfliktusokkal, hisz mindez nem rossz, mert emberi, mert minden konfliktus újabb tükörkép és új lehetőség.

A búcsúzás gondolatai Tóth Norbert 12. B osztályos tanulótól:

Fiatalok vagyunk, lázadók, tetterre készek. Ha most kilépünk az ajtón, és utunkat siker koronázza, abban a törődésnek, a szeretetteljes tanításnak nagy része lesz. Köszönjük a bizalmat és a reményt, amit kaptunk. Mindig is éreztem segítő kezüket magam mögött, mint a fióka, akit repülni tanít az anyamadar. Szállj! Próbáld! Erős vagy már! Elkaplak, hogyha elfáradtál! Ne így! Ne úgy! Na most jó! Látod? S veled szálltam át- nem világot, csak az iskolaudvart, körözve, - tanár és diák – bukva, szárnyalva, szólva rád, biztattalak: No újra hát!

Kedves Szüleink! Köszönjük, hogy hagyatok bennünket a saját útjainkon járni. Igen, felnőtünk, de számotokra mindig azok a gyerekek maradunk, akiknek ti segítettétek az első lépéseit. Mindent megteszünk és meg fogunk tenni, hogy büszkéek lehessetek ránk, mert higgyétek el, a gyermek számára az a legnagyobb öröm, mikor a szülei arcán egy büszke, boldog mosolyt lát.

MÁJUS 8. Dr. Seregély István érsek atya 16 diákunknak szolgálta ki a bérmálás szentségét

MÁJUS 9–28. Közép és emelt szintű írásbeli érettségi vizsgák.

MÁJUS 29. Iskolánk az egri tanulókkal képviseltette magát az úrnapi körmeneten.

JÚNIUS 3. Wass Albert emlékműsor a díszteremben és az iskola előtt.

A Misztériumjáték és a Gróf Czegei Wass Albert Alapítvány pályázatot hirdetett egri középiskolásoknak Wass Albert munkásságának megismerésére és tanulmányozására. Iskolánk vezetősége örömmel biztosított helyet az ünnepélyes eredményhirdetéshez.

A színpadon, az ünnepi asztalnál foglalt helyet vitéz Bánkuty Géza, a Gróf Czegei Wass Albert Alapítvány elnöke Floridából, Gaál Elemér újságíró, Sziki Károly, a Varga László Polgári Társulat alapítója, Bodó Sarolta, a Misztériumjáték Alapítvány elnöke, és mint szövivő elmondta: a pályázaton résztvevő diákoknak az volt a feladatuk, hogy válasszák ki a számukra legkedvesebb Wass Albert regényt, novellát vagy verseskötetet, és életkori sajátosságuknak megfelelően mutassák be, illetve helyezték el a választott alkotást az adott történelmi korban és az író életművében, valamint elemezzék Wass Albert magyar- és világirodalomban betöltött szerepét is. Az irodalmárokból, pedagógusokból, művészekből álló zsűri a több mint harminc beérkezett pályaműből tizenegyet kívánt jutalmazni. Az első díjat Kovács Réka 11. K osztályos tanuló pályázata nyerte. Pályamunkájában az Wass Albert: „Erdők és tavak könyve” című mesegyűjteményét elemezte, szaktanára Lapinskasné Máté Erika tanárnő volt.

A díjkiosztó ünnepség az iskola előtti téren folytatódott. Rövid ünnepelő gondolatok mellett vitéz Bánkuty Géza a pályázat nyertesével az előre elhelyezett kő mellé egy fát is ültetett.

JÚNIUS 3. A Végvári Polgári Kör rendezvényét tartott a díszteremben, ahova meghívták Demeter Ervin országgyűlési képviselőt és Koltay Gábor filmrendezőt. A találkozó során a következők hangzottak el:

„Nincs a magyar történelmi köztudatban Trianon, mint ahogy az sem, hogy évente 40 000 fővel fogy a magyarság. Tessék ezt felszorozni ötvennel, s látható, hogy a XXI. század közepén 7-8 milliónyira csökken a magyarság. S nincs benne a magyar köztudatban az sem, hogy egy családban a gyerekátlag 1,3 fő, következésképp a családok nem reprodukálják magukat, mert amikor két fiatal összeköti az életét, semmiféle perspektívát nem lát maga előtt, nem hiszi el, hogy az életét meg tudja szervezni. Egy gyerekre vállalkoznak, csak úgy jelképesen. S ehhez kapcsolódik, hogy öregszik a nemzet. Az elszakított nemzettesteknél ugyanezek a jelenségek figyelhetők meg. Az én iskolás koromban még 2 millió erdélyiről beszéltünk, ma már másfélmillió alatt van a számuk. S ezeket az évtizedeket joggal nevezi Tőkés László református püspök „a békés népirtás évtizedeinek”. A szocializmust építő országokban, ahol a vezetők megölelték, megcsókolták egymást, üldözték, irtották a magyarságot, megfosztották életlehetőségeitől, s így kényszerítették őket az asszimilációra. S most tegyük mindehhez hozzá az országhatárokat nem ismerő szegénységet. Az országlakosok fele a létminimum határán él, már a Népszabadság is bevall 3,5 milliót. S azt is el tudjuk már képzelni, hogy mindezek eredőjeként a XXI. század végére 5-6 millió körül lesz a magyarság.

Felmerül a kérdés, hogyan léteznek az, hogy a televíziós csatornákon nem ezekről a kérdésekről hallunk. Nem erről szólnak az újságcikkek, nem erről beszélnek az emberek. Úgy gondolom, soha nem fogunk tisztába jönni saját történelmünkkel, ha nem dolgozzuk fel a XX. század eseményeit, mert ebben a században rendszerváltások sora zajlott le, mindegyik több százezer honfitársunkat sodorta el a Kárpát-medencéből. Ha így nézzük a történelmet, a világ csodája, hogy még mi itt egyáltalán létezőnk.

Ilyen körülmények között köszöntött ránk 1989/90. Bizakodtunk és reméltünk, s most nagy a csalódásunk, nem értünk sok dolgot. Nem is fogunk, ha nem dolgozzuk fel a XX. század történelmét.

Arra a képzeletbeli fehér papírra biztosan felírtuk volna Trianont is, mint amit az elkövetkező időszakban meg kell oldani. Most az az érzésünk, hogy Trianon is vissza lett seperve a szőnyeg alá. Készült róla egy film, de azt nem lehet a közszolgálati televízióban bemutatni. De százezres példányszámú újságokban olyan hazugságok jelenhetnek meg, mintha ebben a filmben anarchisták, rosszakaratú emberek felesleges szenvedélyeket keltenének, és felelőtlenül nyilatkoznának. A valóságban nagytiszteletű, jeles személyiségek szólalnak meg, akik egész életükkel, munkásságukkal hitelesítették mondataikat. Meglehet, hogy a megszokotthoz képest jóval őszintébben beszélnek, tesznek fel kérdéseket, gondolkodnak, de senki sem tud akárcsak egyetlen mondatot idézni a filmből, amely Erdély hoinapi visszafoglalásáról szólna. Arról viszont szó van, hogy ebben az új, egypólusú világban, az európai integrációban milyen feloldási, megoldási, orvoslási lehetőségei vannak ennek a traumának. A politikusoktól gyakran hallani, ha majd mindenki az Európai Unió tagja lesz, légiesednek a határok, a kérdés egy csapásra megoldódik. Én nem hiszem, hogy ez így lesz. Egy csapásra ettől nem fog megállni a magyarság fogyása, elmúlik 30-40 év, s egyre kevesebben leszünk határon innen és túl.

Van-e a magyarságnak 15 évvel a rendszerváltás után jövőképe? Egyáltalán nemzet vagyunk-e még? Nemzetként viselkedünk-e? Nemeskürty István tanár úr a három legutóbbi könyvében arról beszél, hogy vegyük már észre, mi már réges-régen nem vagyunk nemzet. Mi egy adott földrajzi területen országalakosokként élünk egymás mellett, nincs közünk egymáshoz. A nemzet egy magasabb rendű fogalom. Erőtéljes szellemi-lelki kohézió, az embereket összekapcsoló nemzettudat az, ami egy nemzetet jellemez, ami nem engedi, hogy egy nemzetbe bárki „beletörölje a cipőjét”. A nemzet nem kisebbségi érzéssel küszködik, hanem felemeli a fejét, kérdései, gondolatai vannak, amelyekre nem fogad el akármilyen választ. Van elképzelése arról, hogy 20-30 év múlva milyen világot szeretne maga körül, s hova szeretne eljutni a XXI. század végére. A nemzet lelkiileg és szellemileg egyenrangú partnerként tud és akar részt venni a világfolyamatokban.

Záró gondolatként hadd mondjam el, hogy a Moszkva központú birodalomnak gyökereitől megfosztott, agyamosott, nemzettudat nélküli, szolgáló népekre volt szüksége. Erre utalt Rákosi Mátyás 1948-ban, amikor azt mondta a kommunista pártvezetők bukaresti értekezletén: „Kilenc millió fasisztával nagyon nehéz a szocializmust építeni Magyarországon.” Igen ám, de a 90-es években megváltozott a világ, demokrácia lett. Az egész világot behálózó és meghatározó multinacionális szervezeteknek nem ugyanilyen akaratgyenge, történelmi tudatától megfosztott, vazallusi függőségbe kényszerített népekre van szüksége, akik lehajtják fejüket, anyagi előnyökért cserébe szolgáló néppé válnak. Ezért nem kell, hogy minél többen lássák a Trianon filmet, hogy aztán elkezdjenek gondolkodni, elkezdjenek eszmélni, esetleg kérdezzenek, világosodjon az elméjük, rádöbbenjenek igazságokra, s ezen felismerések után még képviseljenek is valamit. S ez már bizony politikai akaratképzés, s akkor az igazság már nem csupán néhány „izgága” ember véleménye lenne, hanem emberek millióinak a véleménye, s ezekre a kérdésekre már érdemben válaszolni kellene”.

JÚNIUS 13. Kollégiumi záró közgyűlés.

JÚNIUS 14. Osztályozó konferenciák.

JÚNIUS 15. Az utolsó tanítási nap az első három évfolyam tanulói számára.

Dr. Kalicz Éva tartott előadást a pedagógusoknak az oktatási törvény változásairól.

JÚNIUS 16. Az elsősök beiratkozása.

JÚNIUS 17. Te Deum – tanévzáró ünnepi szentmise a Bazilikában.

JÚNIUS 24. Az Főegyházmegyei Könyvtár dísztermében volt dr. Ágoston Julián OCist kiadatlan versei gyűjteményének könyvbemutatója.

JÚLIUS 5–9. Az iskola tantestületének egy része kirándult Dél-Lengyelországba.

* * *

AUGUSZTUS harmadik hetében a Kölnben megtartott XX. katolikus ifjúsági világtalálkozó milliós táborában a három és félezer magyar zarándok között ott voltak iskolánk tanulói is. Közülük néhányan az egri egyházmegye szervezésében, de 24 diák és 5 tanár iskolai programként, az olpei testvériskolánk segítségével *Rák Sándorné* tanárnő szervezésében juthattak el Kölnbe.

Szeptember végén egy kis kiállítás rendeztek emléktárgyaikból és fényképeikből. Tudják, hogy az élmény a jelenlétben születik, de bíznak abban, hogy a tárgyak és a fényképek hihetővé teszik az élmény nagyszerűségét és maradandóságát.

Élmény volt maga az utazás, a táj, a sok látnivaló, a kulturális és történelmi nevezetesség. Élmény volt az olpei barátainkkal való találkozás és az általuk szervezett programok. A legnagyobb élmény azonban a közösen megélt hit adta.

A hit vitte el a fiatalokat Braziliából, Mexikóból Afrika és Európa országaiból, Ausztráliából Padenbornba, a kölni bazilikához, és a marienfeldi mezőre. A hit adott erőt elviselni az utazás fáradal-

mait és gyötreimét. A közös hit jelent meg a találkozó színhelyein a zászlók és jelvények sokszínűségében. A hit szólt meg dalainkban, lüktetett táncainkban. A hit ott volt az arcokon, a szemekben, a mosolyokban az egymás felé kinyújtott kezekben. A hit töltötte be szívünket azokban a napokban. Ma is ebből a hitből táplálkozunk.

Képek a Kölnben megtartott XX. katolikus ifjúsági világtalálkozóról

2005/2006. TANÉV

SZEPTEMBER 1. Veni Sancte - ünnepi szentmise a Bazilikában. Az első tanítási nap az iskolában.

SZEPTEMBER 3–17. Utazás Angliába. *Papp Valéria* és *Csákváriné Veréb Valéria* osztályfőnökök vezetésével iskolánk 32 tanulója – főleg a 10. A és 10. K osztályból – az angliai Broadstairs város Kent School iskolájában kéthetes angol nyelvi gyakorlaton vett részt.

SZEPTEMBER 5–10. Erdei iskola Felsőtárkányban.

SZEPTEMBER 9. Lelki nap a pedagógusoknak. A Szent Bernát Templomban előadás tartott *Rácz István Pelbárt* atya, iskolánk lelki vezetője.

SZEPTEMBER 11. Veni Sancte mise a Bazilikában, ahol iskolánkat a cserkészek és 30-40 tanuló képviselte.

EMLÉKEZÉS HAGYÓ-KOVÁCS GYULÁRA

a zirci apátság előszállási jószágkormányzójára

Hagyó Kovács Gyula

Dr. Erdős László

E cikk írója 1942-ben személyesen is megismerhette Hagyó-Kovács Gyulát, akiről tanáraink is mindig elismerően szoltak. Felső koromban mezőgazdász pályára készültem, és osztályfőnökünk – dr. Agoston Julián – lehetővé tett egy találkozást az éppen Egerben tartózkodó jószágkormányzóval. Ma is egy határozott, szikár, szinte aszkéta ember képe jön elő emlékeimből, aki tanulmányi eredményeiről, számtan-fizika jegyeimről érdeklődött. – Pályám másként alakult, erdőmérnök lettem, de közel két évtizedet töltöttem mezőgazdák között az állami gazdaságok keretében. A volt előszállási uradalomból alakult meg a Mezőföldi Állami Gazdaság, mely sokáig őrizte az elődök fegyelmét és termelési kultúráját. Név szerint is többször szóba jött a volt jószágkormányzó személye, mint akinek éles szemét és emlékezőtehetségét nem igen sikerült senkinek sem kijátszani.

A cikkhez forrásul szolgált Hagyó-Kovács Gyulának Pannonhalmán írt emlékirata, valamint Farkas Gábor volt előszállási gazdatiszt több publikációját.

Hagyó-Kovács Gyula 1888. március 14-én Sajóvárkonyban kisbirtokos család gyermekeként született. A középiskolát a ciszterci rend egri gimnáziumában végezte. Itt többek között tanára volt Werner Adolf, a rend későbbi apátja. A teológiát a budapesti Bernardinumban, az egyetemet matematika-fizika szakon a teológiai évek alatt végezte el. Ünnepeles fo-

gadalmát 1913. július 10-én tette le és 1913. július 14-én szentelték pappá.

Békefi Remig apát úr ekkor közölte vele, hogy tanulmányait Magyaróvárott a gazdasági akadémián folytassa, a nyári szünidejét pedig Előszálláson Wéber Márton jószágkormányzó mellett töltsen el.

1917. májusban megkapta az „okleveles gazda” diplomát. A főiskolás éve alatt jogi tanulmányokat is folytatott, ebből az alap-vizsgát is letette. Ezt követően egy hónapot töltött Habsburg Frigyes főherceg közeli gazdaságában, amely birtok abban az időben a legkorszerűbbek közé tartozott. Emlékirata szerint itt az üzemi gyakorlatból nagyon sokat tanult. 1919. júliusában az apát Előszálláson másod-jószágkormányzónak nevezi ki, 1924-től első jószágkormányzó.

Ismerkedjünk meg közelebbről a rend birtokaival és az előszállási uradalommal. Az első világháború után a ciszterci rend földvagyonra 26 689 hektárra csökkent. Ebbe bennfoglaltatnak a zirci és a szentgotthárdi – döntően erdőbirtokok – és néhány kisebb mezőgazdasági terület. A súlypontot a 17 538 ha kiterjedésű előszállási uradalom képezte. Előszállás lényegileg a középkortól a ciszterci rend tulajdona volt, a török időkben több száz éven át gazdátlan, vagy idegenek birtokolták. A rendi gazdálkodás 1715-ben tér vissza az adott időknek megfelelő legeltető-állattenyésztő hasznosítással. A rend vezetése azonban hamar felismerte a fejlettebb gazdálkodásból származó előnyöket, ezért a lehetőségek szerint fokozatosan korszerűsítette és fejlesztette.

Az uradalom területileg Fejér megye délkeleti sarkában feküdt, határai a déli részen Dunaföldvár, keleti irányban Baracs, észak felé Dunapentele és Nagyperkáta, nyugaton pedig Alap és Sárszentmiklós községek illetve az ezekhez tartozó közép- és nagybirtokokkal érintkezett. Az uradalom közepén fekvő Újmajorból alakult ki Hercegfalva (a mai Mezőfalva), amit a rend Zirc környéki németajkú lakosságából telepített mint jobbágy-községet.

Az apátság a birtok szélein az 1860-as években négy ún. zsellértelepet létesített, házhellyel és belsőséggel ellátva abból a célból, hogy annak lakói szolgáltatásuk a szükséges munkaerőt. Hercegfalvához már ettől az időtől népes majorok, külterületi lakott területek tartoznak: Előszállás, Nagykarácsony-, Kiskarácsony-szállás, Nagyvenyim, Kisvenyim, Mélykút, Ménesmajor, Kokasd, Bernátkút, Róbertvölgy stb. Ezekkel együtt Hercegfalva község területén 1926-ban közel ötezer fő élt. Az uradalom központja Előszállás-pusztán épült ki, ahová az apátság kastélyt (központi iroda), templomot, iskolát és szolgálati lakásokat épített.

A birtok művelési ágainak megoszlása:

Szántó	71%	Kert, szőlő	1%
Rét, legelő	21%	Művelés alól kivett	2%
Erdő	5%		

Terep adottságok: Jellegzetes dunántúli dombvidék. Talaja termékeny és könnyen művelhető, többnyire mezőségi barna homoktalaj. Éghajlat: a Duna-Tiszaközi

szárazságra jellemző szélsőséges klíma. A földek átlagos aranykorona értéke 20,5/ha, tehát közepes minőségű földnek tekinthetők. A birtok területén négy MÁV állomás ill. teher-rakodó, továbbá az uradalom szélein, Dunapentelén és Dunaföldváron hajóállomások működtek. Az említett infrastruktúra és Budapest közelsége kedvező értékesítési lehetőségeket nyújtottak.

Az uradalom a norfolki négyes vetésforgót használta. Ezen belül jelentős volt a kalászos gabona, a takarmánynövények és a kapások –cukorrépa, kukorica – vetésterülete. A gabonaféléknél előnyt jelentett az uszályokban való olcsó szállítási lehetőség.

Az állattenyésztés növekvő szerepe pedig együtt járt a takarmánynövények vetésterületének a növelésével. A közeli Ercsi cukorgyár, mint folyamatos felvevő tette lehetővé a cukorrépa termelés növelését. Az igaerőt a lófogatok és a szilaj-marha ökörfogatok szolgálták. Ezen felül működött öt gőzeke garnitúra és tizennyolc traktor. Mindezek együtt tették lehetővé az agronómiai munkák időbeni gondos elvégzését.

Az állattenyésztés a magas tőke igény miatt fokozatosan tudott kifejlődni. Az igasló állományt az ún. félnehéz hidegvérű fajtát, saját szükségletre tenyésztette az uradalom. Ménes majorban egy jó hírnévvel rendelkező ménes (Gidran-Furioso törzs) volt, ahol elsősorban a honvédség részére neveltek háttas lovakat. A tejelő szarvasmarha állomány a hazai piros tarka fajtára épült, ehhez folyamatosan importáltak Svájcban és Ausztriából simentáli bikákat. A mangalica sertést tenyésztették, a szaporulat hízlatlan került értékesítésre. A juhtenyésztés a fésűs merinó fajtát használta, később az ürüket hízzottan hozták piacra. Ezen kívül tenyészállatot is értékesítettek. Az Országos Mezőgazdasági Kiállításokon az uradalom tenyészetei sorozatosan kaptak díjakat.

Az előzőekből látható a vertikális szerepe, a megtermelt gabona abrakként felhasználva, mint vágóállat került piacra. Ennek a kereslete a háborús években fokozatosan emelkedett. Az uradalom bevételeinek csak egyharmadát adta a növénytermesztés, a kétharmad már az állattenyésztés bevételeiből származott.

Az Ercsi Cukorgyár az uradalommal kötött repaszállítás ellenében 1925.-ben megépített 9,5 km keskeny nyomtávú (760mm) vasutat. Ezt az uradalom fokozatosan tovább fejlesztette. Összesen 64,5 km gazdasági vasút épült ki, 200 teherkocsival és 2 motormozdonnyal. Ezzel lehetővé vált a majorokból mind a vasúti rakodói, mind az egymás közötti olcsó szállítás. Ennél nagyobb gazdasági vasúthálózattal csak a Mezőhegyesi Állami Birtok rendelkezett.

1928-ban megkezdte az uradalom a lecsapolási, meliorációs munkákat. Ennek során elkészült közel 50 km vízlevezető csatorna, 26 ezer m³ föld kiemelésével, ez által a nádas, kákás területek kitűnő szántóföldekké és rétekké váltak.

A technikai fejlődést segítette a jószágkormányzó kiváló műszaki érzéke az új talajművelő eszközök adaptálásával, bevezetésével. A három sor kukoricát egyszerre kapáló Cservinka-kapát egyedül itt használták. A fiumei kormányzó birtokán látott benzinmotoros kapáló gépet a Csonka gépgyár kis változtatással legyártotta, amiből lett

később a „fürgé” konyhakerti és szőlő kapa. Ezek az eszközök csökkentették az élők munkát és növelték a termelékenységet. Fokozatosan léptek be a termelésbe az ipari üzemek, a selyemmajori malom, majd a kisvenyimi keményítő- és olajgyár. Az előbbinél a költséges gőzgép rendszert fatüzeléses szívógáz rendszerre alakították, amihez az eddig értéktelen akáctuskót használták fel. Az utóbbinál a villanymeghajtású gépekhez az áramot várpalotai szénre épült szívógáz-motorral állították elő. A napraforgómag héját kazánfűtésre használták, ami a magokat pörkölte illetve az üzemet fűtötte.

A rend anyagi helyzete lehetővé tette Simontornyán 1932-ben az 1200 ha-os Wimpffen birtok megvásárlását. 1933-tól ez az uradalom 12. intézőségévé működött. 1940-től a rend jelentős tőkét helyezett ipari vállalkozásokba, így a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt-be, - ahol a részvények többségét a rend birtokolta - Egyesült Hungaria Gőzmalom Rt, Kender- és Lenipari Rt stb.

Az uradalomban szigorú rend és fegyelem uralkodott a gazdasági intézőktől le az állandó cselédekig. A cseléd-bérek 1938-ig csak naturáliákból (konvenció) álltak, ettől kezdve pénzbeli fizetés is járt. Ezzel együtt a bérek országosan a legmagasabbak közé tartoztak. Hozzá tartozott még az orvosi- és gyógyszer ellátás. A nyugdíjasok korábbi 250 kg búza évi kegydíját a cselédeknek 35 év szolgálat után 500 kg-ra emelte. A cselédlakások felújításával azok szoba-konyhás lakások, az alsóbb vezetőknél 2 szobás lakások voltak. Bevezették a családi pótlékot, ami a harmadik gyereknél kezdődött és minden gyerek után 100 kg búza és 100 kg rozs volt, továbbá 100 kg búza – szülési segély. A gazdatisztek fizetése és nyugdíja hasonlóan magas volt, 35 év szolgálat után elérte a miniszteri tanácsosi szintet.

A céltudatos munkának és vezetésnek természetesen meg volt a pénzügyi eredménye. Az uradalom tiszta nyeresége már az 1927/28 gazdasági évben elérte az 1,2 millió Pengőt. Ez természetesen az időjárástól és a piaci viszonyoktól függően változott. Az utolsó teljes gazdasági év nyeresége 5,1 millió pengő volt, éves átlagban 1,7 millió Pengőt tett ki. Ebből az összegből a birtokon 10–15%, esetenként semmi sem maradt vissza, a többi a rend fenntartását és a folyamatos építkezéseket szolgáltatta. Ebből épült fel a budai gimnázium és a templom, fedezte a pécsi, a bajai, a székesfehérvári gimnáziumok felújítási munkáit is.

Az uradalom eredményeire felfigyelt a szakmai közvélemény is. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület az 1928.évi közgyűlését Előszálláson rendezte, ahol Konkoly-Thege Sándor főtitkár, gróf Schomsich László elnök, Batta Sándor a Mezőhegyesi Állami Birtok jószágigazgatója közel száz résztvevővel együtt győződött meg az uradalom belterjes gazdálkodásának eredményeiről. Horthy Miklós kormányzó 1923-ban látogatta meg a birtokot és a ménesből három anyakancát vásárolt.

Hagyó-Kovács Gyula fokozódó közéleti szerepet is vállalt. 1930-ban tagja a Fejér megyei Törvényhatósági Bizottságnak, 1939-től tagja az országgyűlés Felső Házának. Szoros kapcsolat fűzte a mindenkor kormányzathoz, így gyakorta tett látogatást Darányinál, Imrédy-nél, gróf Teleki Pálnál, Kállay-nál és Kunder Antal-nál. Ezeket a

kapcsolatokat a ciszterci rend érdekében használta fel. Teleki Pál 1940-ben felajánlotta részére a földművelésügyi tárca vezetését. Ezt háromnapos gondolkodás után a rend érdekeit szolgáló munkájára hivatkozva udvariasan elhárította.

A Felső Házban vezérszónoka volt a földreformmal foglalkozó 1940. évi IV. törvénynek. Tapasztalati alapján a jövő birtok-viszonyait a 300-500 ha-os középbirtokban és a 30-50 ha-os paraszt gazdaságokban látta. Javaslati országos visszhangot váltottak ki, az újságok az ország első gazdájának nevezték. Ennek a törvénynek az érvényre jutása során közel 2000 ha földet adott le az uradalom Előszállás, Hercegfalva, Baracs, Nagyvenyim községeknek. Baracs-Apátszállás néven új telepés község létesült, további 1000 ha terület átadásával, ahová a Mátrából telepítettek katolikus lakosokat. A telepések kaptak kétszobás komfortos lakást gazdasági épületekkel, belsőleg és 10–15 ha földet. Az uradalom építtette meg a templomot és az iskolát. A volt cselédek számára a gazdasági felszerelést is az uradalom biztosította.

A paraszti rétegből az értelmiséggé válás elősegítése érdekében alapítványt tett az uradalom, a rendhez tartozó birtokok területéről 10 cseléd-gyerek közép- és felsőfokú taníttatására.

Hagyó-Kovács Gyulát a kortársak bátor szókimondása, határozott jelleme és egyénisége miatt rendkívül becsülték. Meggyőződése volt, hogy a ciszterci rendnek tett szolgálata egyben a nemzet szolgálata is. Szerénysége és

rendkívüli munkabírása példamutató volt sokak számára. Pl. az igás ökrök vásárlását távoli vidékek vásárain egy béresgazdával egyedül intézte. A birtok kereskedelmi tevékenységét saját maga irányította.

1944 őszén a birtok területe felvonulási ill. hadművelési területté vált. Először az átvonuló menekült áradat, majd a német és orosz hadsereg tartózkodott ott. Ezek igénybe vették és felélték az uradalom termény készletét és állat állományát.

1945 tavaszán a földreformot a ciszterci rend érdekeinek megfelelően kívánta lebonyolítani. Az államhatalom azonban jelenlétét Előszálláson nemkívánatosnak minősítette. Rendészeti szervek Székesfehérváron egy hónapig őrizetben tartották. Ezt követően Budapestre, a Bernardinumba költözött, ahol Endrédy Vendel apát úr utasítására a rend vagyongazdálkodója lett. 1950 novemberében letartóztatták, Grósz érsek perében Endrédy Vendel apát után Hagyó Kovács Gyula a hetedrendű vádlott. A Budapesti Megyei Bíróság népellenes magatartás miatt 13 évi börtönre ítélte. A börtönéveket Vácott töltötte, ebből 2 évet a rabkórházban. 1956 november elsején szabadult, majd 1957 júniusban ismét börtönbe került, innen Elnöki Tanácsi kegyelemmel 1957 augusztus 23-án szabadult. Ekkor költözött Pannonhalmára és itt írta meg emlékiratait. 1960 március 9-én, – 72 éves korában – hunyt el Pannonhalmán.

DRÁMA DOBÓ ISTVÁN RÓL ÉS AZ EGRI VÁR VÉDELME RŐL – *Eger 1700.*

Dr. Kilián István

Irodalomtörténész, ny. egyetemi tanár diáktársunk munkássága a XVII. és XVIII. század iskoladrámáinak kutatására terjed ki. E területen már számos publikációja jelent meg. Számunkra igen érdekes 1700-ban, gimnáziumunk jezsuita korszakában előadott színműnek – két részletben közölt –ismertetése, mely egy kis betekintést enged az akkori iskola életébe

Eger vára és városa 1687. december 17-én szabadult fel a kilencvenegy évig tartó török uralom alól. Koháry István felszabadító csapataival együtt érkezett a városba egy jezsuita, Pusztabonyák István, aki a növekvő ifjúságot keresztény szellemben akarta nevelni. Koháry István a várost felszabadító katonai parancsnok, a vár békés átadását követően felajánlott a jezsuita rendház és iskola részére két telket: az egyik az Eger patak partján feküdt, s ez azonos a mai minorita rendház és templom telkével, a másik két, csak alkalmi patakocskák között húzódott meg, de távolabb volt az Eger patak medrétől, tehát kisebb árvíz lehetőséggel kellett az építőknek és az építtetőknél számolniuk. A jezsuiták az utóbbi telket választották. A választott jezsuita telket ma négy utca határolja a mai Széchenyi utca keletről, a Werner apát (ma Bródy Sándor) utca délről, a Csiky Sándor utca északról, nyugatról pedig egy máig létező városfal és a Városfal

utca. Telken az induláskor állt néhány török ház és egy imaház azaz dzsámi. Ezt alakították át katolikus kápolnává, a magánházakban pedig részben a jezsuiták laktak, a többi pedig iskolai célokra használták fel.

A jezsuiták iskoláját már a következő évben, 1688-ban megnyitották. Évente legalább egyszer színpadra kellett a diákoknak lépniük. A színre szánt drámák java részét a jezsuita tanároknak kellett írniuk, ezért darabjaikat a jezsuita tanárok legtöbbször magukkal vitték újabb és újabb szolgálati helyeikre. Olykor kölcsön is kértek drámakéziratokat, s azokat az előadás idejéhez és helyéhez alkalmazták.

A gazdagabb pártfogókkal rendelkező jezsuita iskolák előadásairól színlapot jelentettek meg. A színlapok java részben latin nyelvűek voltak. A színlapon darab argumentumában összefoglalták a dráma cselekményét, s ezen kívül megadták az actusok (felvonások) és a scénák (jelenetek) cselekményét is. Ezekből, az argumentum és a scénák cselekmény-összefoglalásaiból rekonstruálni lehet szinte az egész előadást. A színlap végén a szerep- és szereplőnevek következtek.

A historia domusból (háztörténet) tudjuk, hogy Telekessy István egri püspök az iskola ifjúságát még a 1699-ben azzal bízta meg, hogy a következő tanévben vigyenek színre egy drámát 1552. évi egri várostromról. Ekkor ugyanis egy kicsiny csapat szállt a hatalmas török túlerővel szembe, s védte a várat Dobó István vezetésével.

A játék színhelyéül kijelölték a kollégium nagyudvarát, amelynek háttérében akkor még bizonyára látszott az egykori városfal a két bástyakiszögelléssel. Itt ezen a sziklás meredélyen kiképeztek hét sétányt (*ma ez az Orgonás?*), s ezeken játszottak a diákszínészek. A támadók ezekre a sétányokra másztak fel, a védők pedig ezekről ugrottak alá. Hogy azonban a falak ellen indított ostrom még érzékletesebb, még valóságosabb legyen, Telekessy püspök arra kérte a vár parancsnokát, hogy a sétányokon helyezzen el ágyúkat, s ahányszor befejeződik egy-egy felvonás, szólaltassák meg azokat. A dráma szerencsésen befejeződött, óriási közönség jelent meg az előadáson és tapsolt a közelebről és a távolabbról is ideérkezett nemesség, s jelen volt maga a váci püspök is.

Holl Béla 1966-ban több a Régi Magyar Könyvtárba tartozó nyomtatványt ismertetett, s közöttük ennek a Dobó Istvánról és az egri várvédőkről szóló drámának a színlapját is. Az nehezítette az azonosítást, hogy a színlapon nem szerepel évszám, Telekessy István neve azonban teljesen egyértelművé teszi a kérdést. Az kétségtelen, hogy 1700-ban előadtak Egerben Telekessy István püspök kívánságára egy Dobó Istvánról és az egri várvédőkről szóló drámát. A színlap azt is igazolja, hogy a jelzett drámát Telekessy püspök adatta elő, s az előadáshoz mindenféle támogatást is megadott. Telekessy az egri püspöki stallumot Egerben 1699. június 28-án foglalta el. Rezidenciája lakhatatlan volt, s így a jezsuitáknál kapott szállást.

A dráma hosszú barokk címet kapott: *Triumphus gloriosus pro Agria Strenue pugnantium gloriosa defensio ac victoria. Honori Domini STEPHANI TELEKESI Episcopi Agriensis, Abbatis Sancti Aniani de Tihan, Domini Gratosissimi, Moecenatisque, Munificentissimi. Dum Annuos Palladis labores praemij remuneraretur. A Perillustri, Praenobili, Nobili, ac Ingenua Archi-Episcopalis Gymnasij Agriensis Juventute in Scenam datus.* (Dicsőséges győzelem, az Eger városának védelméért bátran küzdők harca és győzelme, amelyet Telekesi István egri püspök, a tihanyi Szent Ányosról nevezett apátság apátja, a mi legkegyelmesebb jótevőnk és adományozónk tiszteletére, előadta a bárói, főnemesi, nemesi és kiváló ifjúság az egri püspöki gimnáziumban) Az előadásról nyomtatott színlap *argumentum* azaz rövid történeti összefoglalását alább magyar nyelven adjuk közre.

Argumentum – Acsmetes vezír és Ali budai basa megtámadták 1552-ben Eger várát, ahol mintegy kétezer nagyon bátor férfiú tartózkodott feleségestül és gyermekestül.

Mindannyian esküvel kötelezték magukat arra, hogy a várat nem adják át az ellenségnek, és az ellenség fegyvereire fegyvereikkel válaszolnak. Aki nem ezt tenné, az halálbüntetést érdemel. Az asszonyoknak katonai fegyvereik nem voltak, ezért elhatározták, hogy a vár bevételeit ők is segítenek megakadályozni. Előbb több magyar asszony a törökök közé ment, fegyvereket szereztek tőlük, visszatértek a várba s a csata beálltával ezeket egymás között szétosztották. A vár átadására őket biztató Achmetnek semmit nem válaszoltak, hanem a várfal csúcsára magyar szokás szerint két lándzsa közé fekete színű posztót feszítettek ki annak jeléül, hogy életüket és halálukat hazájukért áldozák fel. Negyven napig tartották a várat, a török tizenhárom alkalommal indított támadást, s nyolcezer katonáját elvesztette, s végül csúfos menekülésre kényszerült. Említésre méltó egy fiatalasszonyka tette, aki anyjával együtt segített harcoló férjének, s amikor ez meghalt, az anya figyelmeztette leányát, hogy férjét temesse el. Ekkor e leány így szólt: „A temetésre most még nincs itt az idő!” Majd fogta férjének kardját és pajzsát és három török életével bosszulta meg férje halálát, majd a holttestet a vállára vette és eltemette. Egy másik asszony egy hatalmas követ emelt feje fölé magasra, hogy azt az ellenségre hajítsa. S mikor éppen eldobni akarta egy ágyúgolyó eltalálta a fejét. S ennek az asszonynak a közelben lévő leánya a vérrel festett követ a bosszútól égve az ellensége közé hajtotta, s két törököt megölt. Néhányan kardjukkal vágták az ellenséget, majd többen a védők közé futva hősi szóval biztatták a többieket a haza megvédésére. Megtörtént az is, hogy amikor a falakon a csatában harcoltak egy ágyúgolyó három szerencsétlen asszonyt darabokra tépett s a halott asszonyok vére borította el az élő asszonyokat, akik erre annál nagyobb haraggal bosszulták meg társaik pusztulását úgy, hogy a legharciasabb törökök a csata kimenetelében nem is annyira a férfiak, hanem inkább az asszonyok erejétől legyőzve reményüket veszítették, s jobbnak látták hogy csúfosan megfutamodjanak.

A várvédők mintegy kétezen voltak a támadók száma pedig százötvenkétezer volt. A támadások után tizenkétezer óriási ágyúgolyót gyűjtöttek össze a mieink. Sohasem számolták össze a kisebb meg a legkisebb vasgolyók számát.

(A színlap leírását, mely az akkori diákokra vonatkozóan érdekes adatokat tartalmaz – a következő számunkban közöljük.)

FRÜHLINGSBOTSCHAFT

Leise zieht durch mein Gemüt
Liebliches Geläute,
Klinge kleines Frühlingslied,
Kling' hinaus ins Weite.

Kling hinaus bis an das Haus
Wo die Blumen sprießen,
Wenn du eine Rose schaust,
Sag', ich lass sie grüßen.

H. Heine

TAVASZI HÍRADÁS

Lágyan száll át lelkemen
Röpke csengettyűszó,
Csendülj, tavaszénekem,
Messzeségbe szálló.

Csengj a házig, hol virág
Nyílik künn a kertben,
Hogyha látsz egy rózsafát,
üdvözdölj nevemben.

Bőjthe Tamás fordítása

Egri ciszterci diákok voltak ...

A régi évkönyvekben olvashattuk „Intézetünk tanulói voltak a közélet és az íróvilág jelesei közül” c. fejezetet. – Ennek nyomdokain, de azért egy kicsit tágítva a kört, ismertetjük elhunyt jeles diáktársaink életútját, elsősorban az iskolához és Egerhez fűződő kapcsolatait.

Kálnoky László (1912 – 1985)

Kálnoky László 1912. szeptember 5-én született Egerben. A ciszterci Szent Bernát gimnáziumba 1922-ben iratkozott be, 1930-ban érettségizett (Tablójukat még az 1989-es triduum ünnepségei alatt is láthattuk a gimnáziumban.) Tanárai közül sokan a mi korosztályunkat is tanították: – Bartók Egyed, Hegyi Kapisztrán, Pataki Vidor, Peszeszér (Károly) Asztrik, Varga Bennó, s testneveléstanára Szabó Ferenc. Az Értesítőket lapozgatva a 1929/30-as tanévben, nyolcadikos korában találkoztunk nevével a Vitkovics Önképzőkör hírei között: az október 6-i díszgyűlésen ő mondta az ünnepi beszédet; „a «novella vagy versek» c. pályatételre érkezett dolgozatok közül a legjobb: *Kálnoky László* VIII. o. t. verses műfordítása és szonettje nyerte el a 20 P jutalmat”. Az írásaiból tudjuk, hogy a 213. sz. Koháry István cserkészcsapat tagjaként részt vett az angliai dzsemborin 1929 augusztusában.

„Gondoltam rá, hogy bölcsésznek megyek” – olvassuk önéletrajzában – végül is a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem jogi karára iratkozott be. Tanulmányait az egri jogakadémián folytatta. Az egri joghallgatók szigorlatozni a pécsi Erzsébet Tudományegyetemre jártak – ő is ott tette le a vizsgákat. 1935-ben itt doktorált, s ezután Egerben városi tiszviselőként dolgozott. Első verseskötete, az *Arnyak kertje* 1939-ben jelent meg. Az irodalmi élet közelében, Budapesten kívánt elhelyezkedni,

de ez betegsége miatt – többször is tüdőműtéten esett át – csak 1944-ben sikerült: a Belügyminisztérium közigazgatási osztályának munkatársa, majd 1953-ban történt elbocsátásáig ugyanitt könyvtáros. 1954-ben a Szépirodalmi Könyvkiadó szerkesztője, 1957-től haláláig szabadfoglalkozású. 1957-ben jelent meg újabb kötete *Lázás csillagon* címmel, majd hosszabb hallgatás után 1970-től folyamatosan mintegy tíz kötetét olvashattuk. Összegyűjtött verseit 1980-ban ő válogatta, majd halála után 1992-ben jelent meg egy teljesebb gyűjtemény.

A világirodalom számos költőjét és színműrőjét fordította. *A lehetséges változatok* címen 1981-ben jelent meg válogatott versfordításainak kötete. Kiemelkedő Goethe Faustja második részének fordítása.

1947-ben Baumgarten-díjjal, 1963-ban és 1972-ben József Attila-díjjal, 1970-ben Robert Graves díjjal tüntették ki.

2000-ben jelent meg a róla szóló írásokat tartalmazó kötet *Menekülő szív – Kálnoky László emlékezete* címmel Alföldy Jenő válogatásában. Ebben saját írásai mellett neves költők és irodalomtörténészek írásait olvashatjuk, és kicsit közelebb kerül hozzánk rejtőző egyénisége.

Amikor újságunkban emlékezünk iskolánk nevesebb diákjairól – akiket az irodalmi közélet rangosnak ismer el – elsősorban azokat a gyökereket keressük, melyek az iskolához, az iskolavároshoz, Egerhez vezetnek bennünket. Az irodalmi méltatásnak, értékelésnek máshol van helye. Kálnoky László írásaiban nem igen fedezhetünk fel az iskolára emlékező, azt méltató sorokat. Eger városához fűződő kapcsolatáról, érzelmeiről már többet olvashatunk versben és prózában.

Az *Időszerűtlen vallomás (Őszi városban, háború után)* c. versében némi nosztalgikus vágyódással beszél szülővárosáról:

Gunnyasztva rejti titkait a város,
mint sűrű, túl édes óbort homályos
pincemélyben a pókhálós palack.
Egyazon háttérből válnak ki boldog
összhangban a szőlőhegyek s a tornyok:
boros pogányság s főpapi malaszt

Szelíd dombhajlatok kis nyárilakkal,
bevonva mintegy tompa fényű lakkal,
csillognak. Elmosódott kék orom
töri át távolabb a párafátyolt,
s fény ömlik el a zömök és rovátkolt
falú óbarokk palotasoron.

Táj és költő c. írásában olvashatjuk:

Nem vagyok tájak költője, pedig vizuális képzet típusú ember és író vagyok. ... Szülővárosom és tájéka is inkább képekben él bennem, mint emberekben. Eger zömök, barokk stílusú épületeinek még az 1925-ös földrengés sem tudott ártani, pedig a század egyik legerősebb magyarországi földrengése volt.... A cisztercita gimnáziumban, melynek akkor harmadik osztályos tanulója voltam, beomlott ugyan a templom mennyezete, de csak azért, mert egy száz-százötven évvel korábbi tűzvész után a félig égett téglákat is felhasználták az újjáépítéshez. Amilyen kemények és rendíthetetlenek voltak az épületek, hasonlóképp változhatatlan sűrű, érzékenyebb szellemek számára szinte fojtogató volt a léghő. ... Huszonnyolc éven át éltem ott, mondhatni, a kamaszkoromtól kezdve az állandó elvagyódás állapotában... Ma már csak kevés szál fűz ahhoz a tájhoz, ahol születtem. Igaz, hogy ez a néhány szál, ha hetvenéves koromig kitarzott, most már eltéphetetlen...

Úgy tűnik, a szülővárosa ezt a „szálat” nem igyekszik erősíteni: egy emlékét őrző hely – emlékszoba – kialakítása a mai napig sem valósult meg. – (Talán reményt keltő, hogy az iskola 2004/05. évkönyvében egy remek írást olvashatunk Kálnoky Lászlóról, – Kovács Réka 11. K osztályos tanuló pályaművét).

Sziklay doktor úr így magyarázta...

Az utóbbi tizenöt évben minden júniusban megemlékezünk – hivatalosan és nem hivatalosan – a trianoni szerződés aláírásának évfordulójáról. Idén félkerek nyolcvanötödik évfordulóhoz érkezünk el.

Szükségesnek tartom, hogy ez alkalomból idézzek józan, nemzeti hasznot ígérő véleményből, ezúttal nem jeles emberét, hanem egy vidéki orvosét. Ér annyit, mint egyes politikusok szónoklatai.

Ahhoz az évjárához tartozom, amelyik a gimnáziumban egészségtant tanult. Az iskolaorvos tanította. Dr. Sziklay Árpád nevelőnek tartotta magát, és óráin sok minderről beszélt. Az egészség kérdéseiből kiindulva eljutott a társadalom testi és lelki egészségének ügyéhez, innen a magyarság általános társadalmi és geográfiai helyzetéhez. Többször elmagyarázta: az első világháború előtt a nemzetiségek, főleg az erdélyi románok, sokkal dinamikusabbak voltak, mint a magyarlakosság, s ez szaporodásukban is megmutatkozott. Így, véleménye szerint, a folyamat előbb-utóbb összeroppantotta volna az ország magyar etnikumát.

Emlegette az etnikain kívül a gazdasági dinamizmust is. Példaként idézte, hogy a román népbank fiókot nyitott Sopronban, az Erdélytől legtávolabbi jelentős magyar városban. Trianon megszüntette a magyarságot ettől a fenyegetéstől: az új határ elzárta a nemzetiségek terjeszkedésének útját. A románok, tette hozzá, megértették a helyzet változását, s amióta ők az urak Erdélyben, észlelni lehet a szaporodási kedvük csökkenését. A trianoni gát megszüntette a románok és a Kárpát-medence szláv nemzetiségeinek gazdasági terjeszkedését is.

Véleményével nem volt egyedül. Hasonló gondolatokat leírt Németh László is, részletesebben és mélyebben kifejtve. Nem valószínű, hogy Sziklay doktor úr olvasta volna az ő könyvét, a gondolati rokonság mégis nyilvánvaló. Az író keményebben tárta fel a súlyos nem-

zeti gondot, de mi az egészségtanórákon olyan információhoz jutottunk, amelyet máshol nem kaptunk meg: azt állítani, hogy Trianonnak voltak potenciálisan szerencsés következményei is, s ezt ki kellett volna használni, eretnekségnek minősült volna. Miért? Mert gondolkodást kívánt volna szónoklás helyett, és uraink számára kockázatos jelentett. Az egri cisztercita Szent Bernát gimnázium ötvenkilenc nyolcadikos diákja csöndesen, ellentmondás nélkül hallgatta az iskolaorvos fejtegetéseit. Lám, hat és fél évtized múltán is emlékszem szavaira. És tudom, hogy így is lehetett volna és lehetne gondolkodni Trianonról, sőt ez tenné a gondolkodásunkat ésszerűvé.

Éppen hatvanöt éve hangzottak el azok a szavak. Akkor száz százalékosan érvényesek voltak. Azóta egyben-másban változott a világ. Például a románoknak szaporodási gondjaik vannak, talán nem akkorák, mint nekünk, de őket is fenyegeti a fogyás. Hol van a mai románság a gazdasági expanziótól? A védekezés mellékes feladattá vált, a fő tennivaló éppen ellenkezője, az összefogás. Úgy, ahogy József Attila megírta A Dunánál című versében. A cikkemben idézett szavak érvénye azonban száz százalékos ma is abban, hogy nézzük meg nemzeti tragédiánkat a másik oldalról is, a történelem általa feladott leckéjét pedig racionálisan tanuljuk meg.

Nem tudom, meddig gyógyított és tanított Sziklay doktor, mikor ment nyugdíjba. 1976-ban halt meg, hetvenes éveinek közepén járt. Legyen áldott az emléke.

Dr. Bán Ervin János

Szomorú szívvel értesültünk, hogy dr. Bán Ervin diáktársunk, aki rendszeresen írt lapunkban, augusztus 18-án elhunyt. R.I.P.

hírek...hírek...hírek...

- **DR. KOVÁCS JENŐ (1949) diáktársunkat** választotta meg ügyvezető elnöknek diákszövetségünk elnöksége a május 30-i ülésén az elhunyt Tóth Kamill helyett. Így kiegészült szövetségünk tisztikara. Az alapszabályunk szerint a választást a közgyűlésnek még meg kell erősítenie.

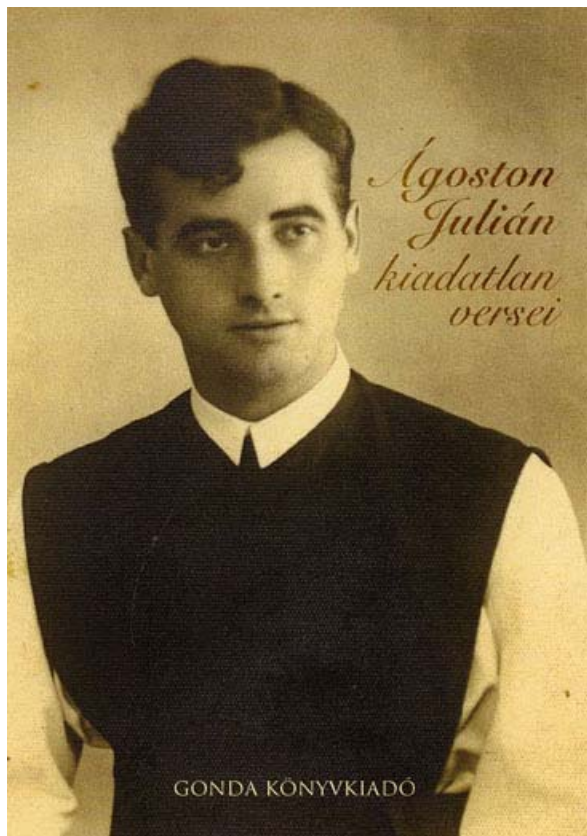
Az elnökség a szeptember 26-i ülésén úgy határozott, hogy a Diákszövetség legközelebbi közgyűlését 2006. április 22-én tartja, melyre meghívót küldünk.

- **SEREGÉLY ISTVÁN ÉRSEK ÚR** Diákszövetségünk örökös tiszteletbeli társelnöke, pappá szentelésének 50. évfordulóját június 25-én ünnepelte. Egerben. A Bazilikában bemutatott szentmisén jelen volt többek között Juliusz Janusz apostoli nuncius, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia tagjai, Jakubinyi György gyulafehérvári érsek, Tempfli József nagyváradi, Majnek Antal munkácsi, Vladimir Filo rozsnyói püspök; a közéleti személyiségek közül pedig Mádl Ferenc köztársasági elnök és felesége, Orbán Viktor volt miniszterelnök és felesége, Antall József özvegye, Kovács Árpád, az Állami Számvevőszék elnöke.

„Krisztus az út, az igazság és az élet” – ezt választotta püspöki jelmondatául Seregély István érsek úr. Ez a világító mondat fényt vet arra, hogyan is szemléli papságát. Ötven esztendővel ezelőtt, 1955. június 19-én szentelték pappá Szombathelyen. Olyan időben kapta a szentségi küldetést, amikor ez nem kényelmet és társadalmi megbecsülést ígérő pálya indulása volt, hanem a papi hivatás lényege szinte brutálisan rajzolódott ki a maga teológiai szépségében és drámaiságában – hangsúlyozta Erdő Péter a prédikációban.

Sinkovics Andrea

• **ÁGOSTON JULIÁN KIADATLAN VERSEK C.** kötetének bemutatására 2005 június 24-én, Szent Iván napjának ragyogó estéjén került sor, az egri Eszterházy Károly Főiskola díszes barokk könyvtártermében. A látogatókat *Gonda Zsigmond*, a kötet kiadója szívélyes házigazdaként fogadta; a teremben hamar szép számú közönség gyűlt össze, köztük sokan ciszterci öregdiák is. Az est szinte családias hangulatban telt, hiszen megjelent Ágoston Julián unokaöccse, *Ágoston Imre*, és fia *Ágoston Zsolt* is, valamint felszólaltak a kötet létrejöttében közreműködők: *Oláh Gyula*, *Ágoston Zsolt*, *Kilián István* és *Gonda Zsigmond*.

Az est meghitt hangulatát Ágoston Julián *Szavak hancúroznak bennem* c. költeménye adta meg – *Pócs Dávid*, a ciszterci gimnázium diákjának remek tolmácsolásában. Ezután Gonda Zsigmond meghatott szavakkal méltatta a megjelent kötet erényeit, és a kötet megjelenésében szerepet játszó emberek munkáját. Kiemelte Oláh Gyulát, aki „hangszorgalommal, lelkiismeretesen összegyűjtötte a kötet anyagát, kiváló munkát végezve”; Ágoston Zsoltot (Julián unokaöccsének fiát), aki a hagyatékot fellelte, összerendezte és a Ciszterci Rendnek adományozta; valamint Kilián István professzort, irodalomtörténészt, aki „fésülte, boronálta, válogatta, gyomlálta, rendezte a kötetet, és szép utószóval látta el”. Külön köszönetet mondott azoknak is, akik nem tudtak eljönni, de valamilyen módon támogatták a kötet megjelenését.

Oláh Gyula, a versek gondos gyűjtője így idézte fel vállalkozásának kezdetét:

„A Diákszövetségben sokat beszélünk arról, miként lehetne tanáraink emlékét minél jobban feleleveníteni. Így jutottam el Julián atyához. Az indulásnál nagy segítségemre volt Rónay László, annak a Rónay Györgynek, Julián barátjának fia, aki sorstársa volt. Ő biztatott arra, hogy kezdjem el gyűjteni a verseket.” Kiemelte, hogy a kötet azért is különleges, mert Ágoston Juliánnak eddig mindössze két alkalommal jelentek meg a versei, az 1938-as kiadású *Fekete remetességem* c. kötetben, és egy 1969-es válogatásban, a *Tiszta kút* c. kötetben, melyben három társával együtt jelentek meg versei. Visszaemlékezett, arra hogy diákévei alatt milyen vegyes érzelmekkel fogadták az első kötet hosszúra nyúló sorait. Röviden felidézte

a sikeres kutatómunka körülményeit, kitérve arra, hogy még a határon túlról, Aradról is segítettek kedves emberek a gyűjtésben. Elmondta, hogy a legnagyobb anyagot Zircen találta, amelyben nagy érdeme volt Ágoston Zsoltnak, aki Julián atya hagyatékát itt helyezte el. „Így összesen 370 vers gyűlt össze. A begépelés során mindet magam is átélveztem, még a hosszú sorok is kedvesek lettek.” – végezte beszédét.

Ágoston Zsolt, az Ágoston család „képviselőjében” szólalt fel a rendezvényen. Megilletődött szavakkal köszönte meg mindazok segítségét, munkáját, akiknek köszönhetően ez a kötet végre napvilágot láthatott. „Ágoston Julián, ha ma élne, 96 éves lenne. Nagyon erős ember volt: három betegség kellett a halálához, amiből mással már egy is végzett volna. (...) Ha a kötetet kézbe vesszük, megismerkedhetnek az ő életével.” – folytatta.

Felidézte a 18 évvel ezelőtti pillanatot, amikor a hagyatékra talált, és elkezdte azt rendezni; majd végül úgy döntött, hogy az egészet a Ciszterci Rendnek adományozza, mivel úgy gondolta, ott lesz a legjobb helyen. Ebben az ügyben fel is kereste Kerekes Károly apát urat, akivel jó barátságot is kötöttek. Később megfogalmazódott benne a gondolat, hogy jó lenne a verseket kiadni. „Így a Gondviselés 1999-ben Oláh Gyula bátyámmal hozott össze; neki, Kilián tanár úrnak és Gonda úrnak köszönhetően” hat évvel később ennek a vágyának kézzelfogható eredménye is született: a *Kiadatlan versek* c. kötet. „Álmokból mindig úgy lesz a valóság, ha sokan akarjuk. (...) E kötet azért jelenhetett meg, mert még élnek azok a tanítványok, ismerősök, akik Ágoston Julián emlékét szeretettel őrzik.” – zárta szavait Ágoston Zsolt.

Kilián István is a diákkori emlékeinek felidézésével nyitotta beszédét: „Ágoston Juliántól mindannyian féltünk, akik a gimnáziumba elsőként beléptünk. (...) Az első találkozás is különös volt. A szünet végén a „vigyázó” már kint állt az ajtóban és leste érkezését, majd felkiáltott: „Jön!” Néma csend lett, de az ajtón csak egy fekete, széles karimájú kalap repült be. Ez volt Julián.” Visszaemlékezett arra is, amint Julián a reverendáját felhívva az iskolaudvaron fogócskázott tanítványaival. A személyes élmények felidézése után a ciszterci gimnázium tanárának kiváló oktatási módszereit méltatta: Julián atya nemcsak pedagógiai könyvet írt, de „minden diákot személyesen is ismert, és mindenkihez volt egy kedves szava.”

Ágoston Julián költői pályafutásának bemutatását a korai versek elemzésével kezdte. Ezekre a művekre leginkább a „kegyetlen hosszú sorok” miatt emlékszik, melyek a fiatal költőben munkáló végtelen energia és teremtőerő miatt szinte szétfeszítették a műfaji kötöttségeket. A kirobbanó lendületű korai versek hangulatához képest művészetének egy teljesen új szakaszát jelentik a most kiadott költemények, amelyekben Ágoston Julián hangvétele nemcsak mélységesen

letisztult és klasszicizálódott, rátalálva a formára és rímre, nemcsak „szebbnél szebb” képek tűntek fel, hanem egy teljesen más világ jelent meg Juliánban. Az új versek letisztultsága mögött ott a keserű tapasztalat, amely őt és rendtársait érte a meghurcoltatás éve alatt. Julián még ezekben a sötét időkben is képes volt szépet alkotni, képes volt a szívében megőrizni a szeretetet, az emberséget, a reménységet, a tavaszt, amelyet szilárd hitének köszönhet. Itt a meghatottságtól szinte elakadtak Kilián István szavai és Gonda Zsigmond gondos közbelépésére Pócs Dávid szép szavakkal előadott egy költeményt, amely erről az érzésről szól: a megaláztatásban való fölemelkedésről. A vers előadása alatt a teremben uralkodó csend mélyen megrendítő lett: akik ott voltunk, a sorokat hallgatva valamennyien át tudtuk élni Julián sorsát és szenvedését; mintha a beszélők megidézték volna a költő szellemét. Szinte érezni lehetett az összetartozás és Julián atya iránti szeretet melegét.

A vers előadása után Kilián István folytatta beszédét, ismertette a költemények ciklusokba rendezésének szempontjait, és elbeszélte Ágoston Julián költői életútjának hátrálévő részét és halálát. Felidézte a különös történetet, melyet még Ágoston Imre beszélt el neki: amikor Julián földi maradványait exhumáltatni kellett, a test egészen elporladt, pusztán a jobb keze maradt meg épségben, „a kéz, amely annyiszor osztotta ránk az áldást”.

Az összejevetelt barátságos hangulatú dedikáció zárta, amely lehetőséget adott az esten megjelent érdeklődők számára, hogy beszédbe elegyedjenek a felszólalókkal is.

Reméljük, hogy e kötet kiadásával egy újra felfedezett csillaggal sikerült kiegészíteni, gazdagítani a magyar irodalom égboltját; és Ágoston Julián szívhez szóló, gyönyörű költeményei sokak számára kedvessé válnak majd. Kívánom, hogy a *Kiadatlan versek* sorsa hasonló legyen, mint a csillagoké Ágoston Julián *Hullámok mélyén* c. költeményének utolsó strófájában:

„s míg a habokat szél zilálja széjjel,
vijjogva bögnek józan nappalok,
halkan készül fölragyogni az éjjel,
s életre kelnek mind a csillagok.”

(Oláh Tamás)

• **EGER VÁROSI TELEVÍZIO** július 3-án számolt be Ágoston Julián könyvének bemutatójáról. A szerkesztő – *F. Molnár Gabriella* beszélgetett *Demeter Lászlóval*, 1949-ben végzett diáktársunkkal, Ágoston tanár úr tanítványával. A műsorban képekkel, versekkel illusztrálva idézték egy paptanár, és egy költő, egy ciszterci szerzetes személyét, alakját, szellemiségét. *Pócs Dávid* mai ciszterci diák hitelesen és értően tolmácsolta tanár úr verseit.

• **MEGÁLDATOTT A MEGÚJULT ZIRCI BAZILIKA** – Majdnem tíz esztendei állványerdő után „természeti akadályok” nélkül mozoghattunk a zirci bazilikában. A kórusról az aranyangyalok vígan harsonáztak, a pécsi kórus segítette őket emberi hanggal, örültek annak, hogy a Dunántúl egyik legszebb barokk temploma megújulva várja az ünneplő ciszterci atyákat és az összesereglett hívőket.

Augusztus 19-én a hálaadó szentmisét *dr. Zakar Polikárp* zirci főapát celebrálta. Ő egyben pappá szentelésének ötvenedik évfordulóját ünnepelte, a vele koncelebráló *Sulyok Ignác* atya hetvenedik (rubin), *Harta Csanád* atya a hatvanadikat (gyémánt). A velük koncelebráló atyák most először ülhetek az átalakított stallumban. A szentély belsejéből, a láthatatlan részből „kitették” az apátot a szentély és a hajó találkozásához, így nincs „elbújtatva”, hanem a hívek előtt öltöztethette be *Pop Szabolcs* fiatalembert, akit a Rend *Sebestyén* testvér néven fogadott maga közé. Három „fehér-fekete” is odaborult a főapát elé: *Bernát, Mór* és *Damján* testvér, akik továbbra is állhatatosságot fogadtak a Rend színe előtt, és ők ezt már az oltáron okirat aláírásával is megerősítették.

A jubilánsokat: főapát urat, Ignác atyát, Csanád atyát XVI. Benedek pápa is köszöntötte Sodano bíboros által, amit *dr. Erdő Péter* bíboros úr olvasott fel. *Julius Janusz* apostoli nuncius úr szentelte fel a megújult bazilikát, és a szentelés szavai után kedves párbeszéd zajlott olasz nyelven a nuncius úr és a főapát úr között. (A főapát úr hűségesen fordított.) Elismerő hangon mondott köszönetet a főapát úr a restaurátoroknak, akik tíz év aprólékos munkájával tették ragyogóvá a bazilikát, de elsősorban Isten áldását kérte és a Rend hálóját fejezte ki Jusztin atyának, aki sok-sok nehézség ellenére véghez vitte ezt az óriási 650–700 milliós munkát.

„Jóságodról elmélkedünk Istenünk,
templomod belsejében.”

47. Zsoltár

(Tádé atya)

* * *

A zirci ciszterci sírkertben augusztus 19-e délutánján újra temették a másutt eltemetett ciszterci atyákat:

Dr. Brisits Frigyes (1902–1977), a budai Szent Imre Ciszt. Gimn. igazgatója

Dr. László Vince (1902–1977), a bajai III. Béla Ciszt. Gimn. igazgatója – *Egerben tanár (1926–36)*

Tipold Özséb (1838–1892), hercegfalvi plébános, – *Egerben tanár (1862–63)*

Dr. Orsovai Fülöp (1889–1944), hercegfalvi plébános

Farkas Alberik (1887–1963), hercegfalvi plébános, – *Egerben tanár (1911–15)*

Gombás Miksa (1895–1964), gimnáziumi tanár

Krasznai Gál (1922–1964), hercegfalvi káplán

- **DIÁKSZÖVETSÉGÜNK BUDAPESTEN** élő tagjai ez évi összejevetelüket szeptember 1-jén tartották a budai Szent Imre ciszterci plébánia épületében (Bp. XI. Himfy u. 9.). A találkozónkra meghívtuk *Hervay Levente* atya, iskolánk volt tanárát, a zirci konvent alperjelét. Kérésünkre beszámolt kutatási munkájáról és a legutóbbi utazásán szerzett tapasztalatairól. Megjelent *Brückner Ákos Előd* ciszterci atya, plébános is, valamint 23 öregdiák. Levente atya nagy figyelemmel és érdeklődéssel hallgatott előadásában a Rend történetével foglalkozó, már 65 éve folytatott kutató munkájáról beszélt. Ez idő alatt mintegy 400, ciszterci szempontból fontos helyszínt keresett fel. Gyűjtő útját kezdetben – az akkor lehetséges körülményeknek megfelelően – a volt NDK-ban kezdte. Lengyelországban 31 helyszínen járt, majd Csehországban. Később Franciaország, Anglia, Skócia, Írország, Olaszország következett. Spanyolországba 1989-ben jutott el. Pár szóval tett említést a legutolsó, idén júliusban, Franciaországban tett körútjáról. A két hét alatt számos ciszterci helyszínt kerestek fel (egy cserkésztestvérsége autójával járták az utat) – mindennap más monostorban tértek nyugovóra. Zircen már folyik ciszterci rendre és a ciszterci apátságokra vonatkozó hatalmas gyűjtött anyag rendezése és számítógépes feldolgozása részben angol, részben latin és magyar nyelven. (Mohi György)
- **MARCZIS DEMETER** operaénekes diáktársunknak életpályáját bemutató most megjelent *Életem az éneklés* – c. reprezentatív könyvét vehettük kézbe. Különösen imponáló felsorolás operaszerepeinek bemutatása, melyben saját ismertetői mellett rádióinterjúkat és újságcikk részleteket, barátainak, diáktársainak írásait is olvashatjuk remek képekkel illusztrálva. „... azt mondják, hogy hét évtized már a felnőttkor felső határát súrolja, és hogy közeledik az emberi teljesítőképesség hanyatlásának ideje... Én azonban ebből még semmit sem érzek, frissességemet meg tudom őrizni..., s ezt éppen énekesi pályámnak köszönhetem” – olvashatjuk a könyv epilógusában. Valóban, ma is gyakran hallhatjuk szép hangját a rádióban, koncerteken, és reméljük, sokáig zeng még „kormos” basszusa.
- **TILLESS BÉLA** szobrászművész diáktársunk tervei alapján készült el a „Santa Madonna” kegy-szobor nemes ívű oltára a borsod megyei Bogács Szent Márton templomában.
- **MOLNÁR JÓZSEF** festőművész gyűjteményes kiállítását láthattuk a pestszentimrei Kondor Béla közösségi ház helyiségeiben, ahol a július 11-i bemutatón sok diáktárs is megjelent. A már ismerős, kedves képek mellett újakat is bemutatott az örökifjú diáktársunk.

A Ciszterci Rend Magyarországon és Közép-Európában – címmel **Nemzetközi Rendtörténeti Konferencia** lesz a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának Történelemtudományi Intézete rendezésében, melynek **2005. november 7–8-án** az egyetem **piliscsabai campusa** ad otthont.

Néhány előadás címe általunk ismertebb előadókkal (az előzetes program szerint):

Zakar Ferenc Polikárp: A rendi konstitúció változásai

Kilián István: Ágoston Julián pályaképe és költészete

Lékai Jusztin: Egy templom újjászületése

Hervay Levente: Ciszterciek a középkori Magyarországon

Erdős László: Hagyó Kovács Gyula a zirci apátság előszállási jószágkormányzója.

Mozsgai József Tádé: Ciszterci lelkésziségek története

A rendező **PPKE Történelemtudományi Intézet** címe:

2087 Piliscsaba-Klotildliget, Egyetem u. 1.

Tel.: 26/375-375/2956

- **KÖSZÖNET A NAGYLELKŰ ADOMÁNYOKÉRT!** – Diákszövetségünket, ill. a Ciszterci Alapítványt támogatták adományukkal: *Ficzere József* (1952) (Lodi CA, USA) –100 USD, *dr. Szerdahelyi Ferenc* (1944) – 6 000Ft, *dr. Székely György* (1944) – 10 000Ft, *dr. Tóth Sándor* (1935) – 10 000Ft, *dr. Lakatos István*(1949) – 10 000Ft, *Kis István*(1944) – 50 000Ft

* * *

Utólagosan szeretnénk megköszönni a Diákszövetségünknek, ill. a Ciszterci Alapítványnak juttatott önzetlen támogatókat – az adományozók elnézését kérve –, melyeket a pontatlan tájékoztatás miatt 2002–2004 években újságunkban nem közöltünk: 2002-ben: *Keszthelyi Ferenc* – 10 000Ft, *†dr. Száva Józsefné* – 20 000Ft, *dr. Tóth Sándor* – 25 000Ft; 2003-ban: *Kádár István* – 10 000Ft, *dr. Lakatos István* – 10 000Ft, *dr. Szerdahelyi Ferenc* – 6 000Ft, *dr. Tóth Sándor* – 30 000Ft; 2004-ben: *†Földes Menyhért* – 10 000Ft, *Kádár István* – 10 000Ft, *Kalapos József* – 50 000Ft, *dr. Lakatos István* – 20 000Ft, *dr. Székely György* – 10 000Ft, *dr. Tóth Sándor* – 30 000Ft.

* * *

Ezúton köszönjük az **Észak-amerikai Ciszterci Öregdiák Szövetség** 400 CAD (kanadai dollár) adományát a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium Szakközépiskola és Kollégium részére. Diáktársaink évek óta rendszeresen juttatnak támogatást az újra működő ciszterci iskolák részére. Isten áldja meg Őket nagylelkűségükért!

- **A DIÁKSZÖVETSÉG 2002–2004 évi** pénzügyi helyzetéről a gazdasági-pénztárosi feladatok átadásával kapcsolatban a Felügyelő Bizottság elkészítette a jelentését:

<i>CDEO pénzforgalma 2002. 01. 01-jétől 2004.12.31-ig</i>		<i>Ciszt. Alapítvány pénzforgalma 2002. 01. 01-jétől 2004.12.31-ig</i>	
Nyitó állomány 2002. 01. 01-jén	6 500Ft	Nyitó állomány 2002. 01. 01-jén	3 254Ft
<i>Bevételek</i>		<i>Bevételek</i>	
– Tagdíj- adomány-befizetések	954 259Ft	– Alapítványi befizetések	219 000Ft
– Banki kamatjóváírás	670Ft	– APEH-től átutalt SZJA 1%	301 326Ft
– Átvét Alapítványtól	30 000Ft	– Kamatjóváírás	572Ft
Összesen	984 929Ft	Összesen	520 898Ft
<i>Kiadások:</i>		<i>Kiadások:</i>	
– F/F újság és postaktg.	479 085 Ft	– Átutalás CDEO bankszámlára	30 000Ft
– Bankköltség	108 869Ft	– Jutalom a G.G. Gimn. diákjainak	60 000Ft
– Ügyviteli kiadások	59 195Ft	– Bankköltség	54 521Ft
– Egyéb kiadások	20 000Ft	– Ügyviteli kiadások	1 923Ft
Összesen	667 149Ft	Összesen	145 444Ft
<i>Záró állomány 2004.12.31-én</i>	317 78Ft	<i>Záró állomány 2004.12.31-én</i>	378 708 Ft

H A L O T T A I N K

Diáktársaink, akiknek halálhíreről értesültünk:

Balla Albert (1943) – Jászberény	Gallai (Görtl) László (1943) – Eger
Balla János (1944) – Mátrafüred–Nagytyálya	Gulácsi Pál (1937) – Ibrány
Bán Ervin dr. (1941) – Budapest–Kecskemét	Kalo Géza (1943) – Ózd
Bóta Csaba (1948) – Eger	Magyar Árpád dr. (1947) – USA
Erényi Tibor (1944) – Mezőnyárad	Pók Tibor (1946) – Eger
Erdődy Imre dr. (1946) – Sajóvamos	Oltai (Ozsvárt) Gyula (1943) – Stockholm, Svédország
Farkas Endre (1942) – Budapest	Szamosvölgyi Ottó dr. (1949) – Budapest
Földes Menyhért (1944) – Eger	Szörényi (Szlovencsák) László (1938) – Parád

Requiescant in pace!

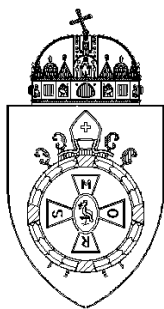
Ha közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál *Homonnay József, 3300 Eger, Tittel Pál u. 6. fsz. 2. tel.:(36) 413 482 ill. Oláh Gyula, 1114 Budapest, Bartók Béla út 25. III. 5/A tel.:(1) 386 2295* vagy
E-mail: olah@hcbc.hu – címére.

A Gárdonyi gimnázium híreit *Kovács Ottó* szerkesztette

Az *Egri Fehér/Fekete* – jelenleg a három utolsó szám – az interneten is olvasható
a <http://egri-fefe.atw.hu> honlapon.

A honlap készítője és gondozója a szerkesztő unokája *Oláh Tamás*.

Az Egri *FEHÉR/FEKETE* alapítója és kiadója a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya
3300 Eger, Széchenyi utca 17.
Megjelenik ez évben Húsvét, Veni Sancte és Karácsony idején
Felelős szerkesztő: Oláh Gyula
Nyilvántartásba véve 2.9.1/571/2004. szám alatt.

EGRI *FEHÉR/FEKETE*

a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának lapja
a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Szakközépiskola hírei

*Minden öreg és fiatal ciszterci diáknak
boldog új esztendőt kívánunk!*

Karácsonyi Evangélium a Jordánszky-kódex-ből

Lén kedég azon időkben, Augusztus császárnak parancsolatja támadta, hogy mind ez teljes világ megíratatnék. Ez élyen számlálásnak írását elészer kezdte el Cirinus szíriabéli fejedelem. És mindnyájan ménnek vala, hogy vallást ténnének, ki mind az ű városában. Felméne ezért József es Galileából Názáretnek városából Júdeában, Dávidnak városában, ki nevezetik Bethlehemnek, miért-hogy ű es Dávidnak házából és nemzetségéből vóna, hogy vallást ténne ű jegyesével Máriával, terhes feleségével. Lén azért, hogy mikoron ott vónának, bel-telének az idők, hogy szilne. És ott szilé ű első egyetlenegyét, és posztókban takará ütet, és helyhezteté ütet a jászolba, mert nem vala egyéb helye űneki a szénben. És valának

pásztorok azon tartománban, vigyázzván és őrizvén az éjnek ideit ű barmoknak feletté. És ime, Űristennek angyala megállapodék űmellettök, és Istennek fénessége körülvevé űket, és nagy félelemben esének. És ottan monda űnekik az angyal: Ne akarjatok félni, mert ime hirdetek tinektek nagy eremet, ki lészen minden népnek, mert idvözöjtő szileték tinektek ez mai nap – ki mondatik Űr Krisztusnak –, Dávid városában. És ez tinektek jele: Találtok egy gyermekskét, posztókban bel-takartat, és jászolban helyheztettet. És ezek megmondván, azon hertelen lén nagy sokaságú sereg az angyallal, dicsérvén Űristent, és mondván: Dicsőség magasságban Űristennek, és felden békesség jóakaró embereknek!

A TARTALOMBÓL

Dr. Palos Bernardin – Rendtörténeti feljegyzések:

Szalay Gábor

Egy huszadik századi magyar papi életút:

Zsurkai János 1997-ben hazatelepült plébános

Az elfelejtett mártír: **Asztalos János** pócspetri plébános

Egy dokumentum a múltból...

(Endrédi Vendel apátúr)

Csiky utcán végestelen végig...

Képes hírek a Gárdonyi Gimnázium életéből

Dráma Dobó Istvánról és az egri vár védelméről

(Kilián István)

Előadások ciszterci rendtörténeti konferencián:

Az egri ciszterci gimnázium szerepe Kárpátalja szellemi életében a XVIII. században

hírek...hírek...hírek...

H A L O T T A I N K

Kérjük a kedves diáktársainkat, hogy a mellékelt csekken a 2006. évi tagdíjat szíveskedjetez befizetni, hogy a jövőben is mindenkinek küldhessük újságunkat.

A tagdíjat 1991-ben 500 Ft-ban határoztuk meg, ami ma legalább 1000 Ft-nak felel meg

Dr. Palos Bernardin: Rendtörténeti feljegyzések

Folytatjuk Bernardin atya kéziratban fennmaradt írásának közlését az egri gimnáziumunkban működött tanárainkról. E számunkban Szalay Gáborról olvashatunk, aki 1892–1931 években tanította a görög-latin nyelv- és irodalom tantárgyakat, majd nyugdíjas éveit is az egri konventben töltötte.

* * *

Szalay Gábor (1866 – 1945)

Egerben 1866. szept. 26-án született. 1882-ben lépett a Rendbe, 1889-ben szentelték pappá. Klaszszikafilológus volt, s tanári működését Pécsen kezdte, de már három év múlva szülővárosában találjuk, – valójában élete végéig.

Gyökeres egri ember, aki olyan érdekes és bonyolult milióból érhető csak meg, amilyen a századvégi Eger volt. Szülővárosa ebben az időben jellegzetesen felvidéki kultúrváros, a „magyar Athén”. Középpontja Eszterházy barokk álma: a katolikus universitas torzóját – a jogakadémiát – magában rejtő Lyceum, hatalmas méreteivel, csillagvizsgáló-tornyával, gazdag képtárával és könyvtárával. A diadalmas katolicizmus hangulatát árasztják a város jezsuita emlékei, míg Pyrker székesegyháza, Pásztyó közelsége és az onnan áttelepült konvent élete valamiféle ciszterci jelleget adott a városnak. De a humanista Samassa bíboros székvárosa a nagystílusú katolicizmus mellett a nemzeti lélek vonásait is magán viselte. Az egri vár heroikus látványa, Dobó, Rákóczi és Görgey dicső emléke harmonikusan simulott bele Tárkányi Béla költői tablójába: Magyarországról, romlott hazánkról, ne feledkezzél meg...

Ez volt a város igazi énje, amely Szalay Gábor hivatását, vallásosságának mélységeit és hazaszeretetének izzását bizonyos értelemben előre meghatározta. Ez volt az ő városa, amellyel együtt szívébe zárta annak népét is: a „cikrákat”, akik félig török, félig palóc őseik buzgóságával zsúfolásig töltötték meg minden alkalommal a „ciccer”-papok templomát, és a kispolgárokat – német, olasz és francia zsoldosok kései ivadékait – akik makacs ragaszkodással őrizgették a negyedmesteri intézményben a hanyatló középkor és a törökvilág társadalmi hagyományait, és lelkesen felkarolták Kolping legényegyletének hozzáuk szívárgó mozgalmát.

Szalay Gábor lelkében –buzgó édesanyjának finom szíve mellett – ezek a gyökeres egri vonások színezték ébredező hivatását. De volt városának másik arca is: A karimához nesztelen fogatokon felvonuló kanonokok, a szabadgondolkodó jogtanárok, a háziezrednek még mindig Waterloo fényében tetszelgő osztrák-cseh tisztikara, a vatermörderes, ferencjózsef-kabátos liberális bírák és a vármegyének Mikszáth tollára kívánczoló urai. Ezt az arcot képviselte a főutcáról hűvös előkelőséggel visszahúzódó Szalay-kúriában a századvég hivatalnoktípusához tartozó édesapa, – s ez az arc, az apával együtt, mindig távol állt Szalay Gábor lelkületétől.

Ennek a lelkületnek a lényegét hazaszeretete és gyermekded bája adják.

Aki látta őt a Felvidék visszacsatolásának éjjelén ülni a rádió mellett, férfias szégyellőséggel rejtegetve könnybe áztatott arcát, amint ajkai öntudatlan mámorossággal ismételték a miniszterelnök szavait: „Egymillió magyar hazatért”..., az megsejtett valamit a „romlott haza” és a lesüllyedt magyar nép iránt érzett izzó rajongásából, amelyben egygyé forrt a „Vén cigány” pátosza, a „gyékényes, abroncsos alföldi szekér” nosztalgiája és az Új Simeon beteljesedett boldogsága.

Szalay Gábor élete végéig gyermek maradt. Lelkülete gyermekded volt, nem a pszihológusok infantilizmusának értelmében, hanem az Evangélium szavai szerint: ... hacsak nem leszek olyanok, mint a gyermekek...” Lelkének, szellemi világának gyermekded jellege érteti meg azt a csodálatos beleérezést, amellyel Homérosz világát megélni és megeleveníteni tudta. Latint nem szeretett tanítani, de annál inkább görögöt. Igénytelen, suta kis alakja lángolt mindannyiszor, valahányszor Homérosz derűs, kék ege alatt érezte magát.

Gyermekded volt derűs kacagása, huncut humora és mindenkit magához ölelő szeretete, éppúgy, mint feloldódása a zene ritmusában, hangulatában. Zenekedvelése is szülővárosának ajándéka volt bölcsője mellett: Eger

ebben az időben rendkívül fejlett ének- és zenekultúrával rendelkezett, s a művelt Szalay-ház még jobban erősítette a külső zenei élmények hatását már a fiatal Szalay Gábor lelkében.

Az örök gyermek kirándulás-vágya, kissé kalandvágya is jelentkezett utazókedvében. Amíg fiatal volt, egy-két rendtársa társaságában utazgatott minden vakációban, öregkorában már csak Budapestre járt, ahol néhány hétre meghúzódott a Bernardinumban. Innen járogatott kirándulni a budai hegyekbe, és sétálni a legforgalmasabb időkben a körutakra, mert – mint mondogatta – szeretett belevegyülni az emberek tömegébe, ahol magányossága feloldódott, visszahúzódó természete az ismeretlen emberekben testvérré talált, mélyen érző, finom szíve belekutatótt emberszívekbe, beleszótott ember-sorsokba, hogy velük örüljön, velük szenvedjen és értük imádkozzék.

De egyéniségének meleg, bájos gyermeksége leginkább édesanyja iránti szeretetében mutatkozott meg. Megható látvány volt az öreg, törődött Szalay Gábor, aki mindennap, fagyban, esőben, viharban csakúgy, mint jóidőben, kilátogatott a temetőbe édesanyja sírjához. És aki közelebb férközött bizalmához, az megindult tisztelettel csodálhatta a férfi rajongását a rég elköltözött édesanya, a pap-fíú gondoskodását az anya lelke, lelkiüdvé iránt. Ebben a szeretetben nyílt meg a kívülálló előtt az egyetlen rés, amely Szalay Gábor igazi belső életéhez némi bepillantást engedett.

Ezt a belső életet, egy szentéletű szerzetes lelkiéletét is, a gyermekség vonásai jellemezték. Csak már magasabb, természetfölötti síkon.

Ha nem túlságos merészség sematizálni egy olyan dús, Istenbe-gyökerezett életet, mint az övé volt, akkor azt mondhatjuk, hogy lelkének sarkalatos tulajdonságai a Szent Szűz iránti tisztelete, az Eucharisztia szeretete és Isten házának magát felemészítő kultusza voltak.

Mindene a Boldogságos Szűz volt, akiben elsősorban a kegyelmek Anyját és mindnyájunk Édesanyját tisztelte. A gyónatáskor adott intelmeiből valósággal lángolt az odaadás és szeretet a Szent Szűz iránt. A rózsafüzér valósággal ránőtt a kezére, mert minden szabad percében annak szeméit morzsolgatta.

Az Oltáriszentség előtt töltötte – ezt minden nagytárs nélkül állíthatjuk – életének nagyobb részét. Állandó adorátor volt. És az Eucharisztikus Jézus is – alapvonzódásának megfelelően – számára elsősorban a gyermek Jézus volt. Karácsony volt számára a katexochén ünnep, s minden szentmise a Kisjézus születése, és minden imádsási óra hódolat, térdhajtás a Gyermek előtt. Jézus az ő számára a „*Puer natus est nobis*” a „*Filius datus nobis*”.

Ezt a Jézust kereste, szolgálta állandóan a templomban. Mint Simeon és Anna. A „*zelus Domus tuae*” emészette: majdnem egy életen át volt a gyönyörű egri rendi templom gondozója, s ez volt legkedvesebb tisztsége, szolgálata. Hajlott, kis alakja serényen sürgött-forgott templomban, sekrestyében: „Nem tudjátok-e, hogy abban kell lennem, ami atyámé?”

A második világháború utolsó szakaszának vihara ezt az egészen egri talajba gyökerezett életet is kicsavarta tövéből. A harc vonal közeledtekor a súlyosan beteg, öreg Szalay Gábor az anyamonostorban húzódott meg, elhagyván szülővárosát. De nem félelemből, hanem azzal a reménységgel szívében, hogy – mint annyiszor mondogatta – Szent Mihály arkangyal „a sátánt és a többi gonosz szellemet, akik a lelkek veszedelmére törnek a világban, Isten erejével” a kárhozatra fogja taszítani. De ezt már nem láthatta meg.

1945. május 2-án, átélve még az anyamonostor nehéz napjait, Zircen elhunyt. Ott is van eltemetve.

* * *

EGY HUSZADIK SZÁZADI MAGYAR PAPI ÉLETÚT

Képek Zsurkai János 1997-ben hazatelepült nyugdíjas plébános életéből

A gimnázium hatodik és hetedik osztályát végezte a Szent Bernát gimnáziumban, majd 1949-ben a már államosított utódiskolában, a Gárdonyi Géza Gimnáziumban érettségizett. „Kispap”-nak jött iskolánkba, de az államosítás után már nem volt ez az út olyan egyszerű.

Elég hosszú az életutam 70 év alatt. Mikor elindultam egy kis faluból, a Nyírségből, Nyírtassról, akkor nem gondoltam, hogy aztán világcsavargóvá válok, illetve, hogy a szél mindenfelé elvisz.”

Kisvárdán végezte a gimnázium első hat osztályát, majd 1947-ben jött Egerbe, a ciszterci gimnáziumba.

„...1949-ben érettségi előtt az új iskolaigazgató minket, kispapokat behívatott, mindent ajánlott, ahova csak akarunk, oda jelentkezhetünk. Próbáltak mindent felhasználni, hogy eltávolítsanak a hivatásunktól...”

A gimnázium után elvégezte a teológiát, és 1955-ben szentelték pappá. Első és utolsó magyarországi lelkipásztori

kinevezése Tiszaörsre szólította. Plébánosa a forradalom előtt nem sokkal meghalt. A falu iskolájának igazgatója, *Turán* „elvtárs” korábban nyilas volt, akkor pedig éppen rettegett kommunista, aki az előző káplánt el is üzte a faluból, és Zsurkait sem kímélte. "Elintéztetem magát az ÁVÓ-val. Nem védi meg magát senki, az érsek sem" – fenyegetőzött igen gyakran.

Amint kitört a forradalom, egyszer csak zörgetett a plébánia ajtaján az igazgató felesége, hogy jöjjön azonnal, mert a férjét most akasztják a kulákok, csak a pap mentheti meg. Már lógott a kötél az eperfáról. Vagy harmincan vették körül: "Hagyja, tisztelendő úr, tudja ön is, mit csinált ez az ember!" – mondták. A káplánnak azonban sikerült lebezzelnie őket azzal, hogy a bíróság majd ítél felőle. Végül elengedték, megmenekült a népharagtól.

S akkor a káplán átvette az iskola irányítását. Első dolga volt, hogy a keresztek, amiket addig a sekrestyében őriztek, ünnepélyes körmenetben visszahelyezték a tantermek falára. Még az eredeti szögek is megvoltak, csak az "új szenteket" (Sztálin, Rákosi és a többiek) képét kellett leakasztani róluk.

„Mikor november negyedikén leverték a forradalmat, utána két hétre hozták a hírt, hogy az igazgató, *Turán* elvtárs, vissza akar térni, és le akar velem számolni, azzal az ürügygel, hogy elűztem őt az iskolából. Mindenki tudja, hogy történt – gondoltam. De amikor többen is jöttek ezzel a hírrel, és megjött az új főnököm, felmentem Pestre. Véletlenek sorozata volt: találkoztam barátokkal, ők – akik már menni akartak – mondták, jobb ha kimegyek velük, mert ha hazamegyek biztos, hogy elvitet. Nehezen határoztam, s az ismerősökkel öten indultunk el. Éjnek idején sikerült Sopronnál a vasút mentén átjutnunk, úgy hogy nem fogtak el bennünket.

...Ott a tömeggel azután összegyűjtöttek bennünket és vittek a menekült táborba. Jelentkeztem, hogy pap vagyok. Mindjárt beállítottak munkába. Eisenstadtba kerültem, aztán átvittek bennünket Traiskirchenbe, Bécs alá. Itt ötezer személyes menekült tábor volt, – egy bencés atya, Galambos Irén, meg egy fiatal kolléga volt ott – beállítottak engem is menekült lelkésznek. Ott kezdtem mindjárt a munkát. Ausztriában négy évig voltam, és mivel én voltam az egyik legfiatalabb, így ha új tábor nyílt meg, mindig tovább kellett állnom. Négy év alatt tíz tábort jártam végig. ” – emlékszik vissza megpróbáltatásaira.

„1959 nyarán Rómába mentem vakációra, és ott az egri egyházmegyes *Mester István*. volt a magyar intézetnek az igazgatóhelyettese, vicerektora. Ő mondta, nem volna-e kedvem tovább tanulni. Felajánlotta, hogy szerez nekem ösztöndíjat. 1960-ban mentem Rómába, és ott elvégeztem a három éves egyházjogot.

1963-ban Los Angelesbe kellett gyorsan egy magyar lelkész, és *Zágon József* prelátus engem küldött a Szent István nevet viselő ún. magyar plébániára. (Az minden volt csak nem magyar.) Négy évig voltam Amerikában. (Ez egy külön fejezet lehetne: az amerikai magyar élet Los Angelesben.) Sajnos az egyházi vezetőséggel, az érsekséggel voltak problémáim. Egy évig gyári munkás is voltam, és egy televíziógyárban dolgoztam futószalag mellett. Végül tisztázódott a helyzet. Kiharcoltuk, hogy újra magyar plébánia legyen. Egy premontrei atya lett a magyar plébános. Én pedig visszamentem Rómába.”

Rómában a kalocsai nővérek akkoriban egy öregotthont vezettek, Zsurkai János annak volt a lelkésze és közben egyházjogásként tevékenykedett a Vatikánban.

1969-ben került a németországi Regensburgi Egyházmegyébe, ahol 29 évet töltött el. „Érdekes volt a munka. Mikor fölvettek, kérdezték, mi a szándékom. Jogot tanultam, szeretnék a szakmában dolgozni – mondtam –, de nem akarok egy irodában csak aktákat gyártani, hanem az emberekkel és az élettel is kapcsolatban szeretnék maradni. Így lettem egy kis, 850 lelkes falunak a plébánosa Dél-Bajorországban, és kötelékvédő az egyházmegyei bíróságon. A házasság kötelékét kellett megvédenem a bírósági tárgyalásokon.”

A nyolcvanas években már gyakran látogatták főleg paptársai. „Az ő szíve, és a plébániájának ajtaja mindig nyitva volt. Ha nem volt otthon, akkor a kulcsát átadta a postamesternek, hogy be tudjunk menni az ő plébániájára” – mondta *Farkas Máttyás* jászberényi apátplébános, évfolyamátarsa.

Rómába azonban mindig visszavágyott. Közel harminc zarándoklatot vezetett Németországból az Örök Városba.

„Magyarországra '79-ben jöttem haza huszonhárom év után. Mint német állampolgár, akkor már kaptam német útlevélet, és kaptam vízumot.

Mikor először próbáltam hazajönni – az időben édesanyám jött ki hozzám –, Bécsben bementem a követségre információért. A konzul úr – többek között – kérdezte: Lázított-e –, és a maga lázítására másokat meggyilkoltak? Szeget ütött a felembe az a mondat: Lázított-e? Mert a tiszsaörsi igazgató mentve a bőrét, biztos ezt mondhatta be: én lázítottam fel az embereket, hogy őt akasszák fel. – Ez volt az első próbálkozásom, tovább nem folytattam, amíg nem lettem német állampolgár.”

Nyugdíjas plébánosként, 1997-ben települt haza Bajorországból. Azóta rokonainál, a Szentendréhez tartozó Izbégen él. Arra a kérdésre, „... ha végig gondolja az életét, jól tette, hogy elment Magyarországról 1956 után?” – így válaszolt:

„Én nem is álmodtam erről, hogy valamikor elhagyom az országot és ilyen sorsom lesz. Annyira le volt zárva az ország, az '56-os felkelésig, hogy erre senki sem gondolt. Ha azt mondták volna nekem, mikor érettségi után a teológiára mentem, hogy Rákosi utóda leszek, vagy én Rómában fogok tanulni, inkább elhihettem volna, hogy Rákosi utóda leszek. Mert arról álmodni, hogy *Rómába menjek* – az lehetetlen volt. Ezt a véletlent, én pedig azt mondom, a Gondviselés hozta így, hogy kikerültem a világba. Mert elég színes volt az életem ez alatt a 44 év alatt. Itthon egy kis faluban lettem volna eldugva, vagy pedig bekövetkezhett volna börtön vagy Szibéria.

Egy további kérdés: *Amikor ön hazajött Magyarországra, és találkozik azokkal az emberekkel – ha találkozik –, akik miatt annak idején el kellett hagynia az országot, akkor mit gondol, mit érez velük kapcsolatban?*

„*Ha cinikus lennék, akkor azt mondanám: hálát érzek, hogy az ő kegyükből ilyen élet jutott nekem...*”

(Összeállítva a Kossuth Rádió 2000. nov. 11-i Névjegy c. műsorának anyagából és az Új Ember 2001. márc. 25-i „Isten malmai lassan, de biztosan örölnék” c. cikkéből.)

AZ ELFELEJTETT MÁRTÍR

Asztalos Jánosnak, iskolánk 1923–29 közötti diákjának, a mártírsorsú pócspetri plébánosnak emlékéért 1996. október 22-e óta a Gárdonyi Gimnázium folyósján márványtábla hirdeti. Idén volt halálának tizedik évfordulója.

Zsurkai János diáktársunk már kis gimnazistaként ismerte, s az emigrációban, 1957-től állandó kapcsolatban volt Asztalos Jánossal. Megkértük, hogy mondja el emlékeit – ahogy ő emlegeti – János bácsiról.

Feldebrőn született gazdálkodó családban. Tizen voltak testvérek, ő a „vége-felé” született. Negyedik gimnazista volt mikor édesapja meghalt. A rokonság édesanyjának azt ajánlotta, hogy vegye ki az iskolából, mert nem fogja bírni taníttatását. Édesanyám igen bölcsen úgy vélekedett – mondotta János bácsi –, ha most kivesszem, ebből nem lesz se úr se paraszt. Sorkosztos volt, meg ministrálni járt a ciszterci templomba, ezért itt reggelit kapott. Mesélte, hogy mikor a 1925-ös nagy földrengés volt, ő ministrált Szalay Gábor tanár úrnak. Mise végén, mikor eljöttek az oltártól, akkor esett le a nagy feszület.

Ciszterci papnak készült. Erről beszélt egyik tanárával, aki ismerte családjának helyzetét és azt tanácsolta, legyen inkább világi pap, mert akkor majd támogatni tudja özvegy édesanyját.

1935-ben felszentelése után Polgáron lett káplán, majd a harmincas évek végén Nyíregyházán hitoktató. Innen Hajdúhadháza helyezették szervező lelkésznek. A katolikus egyháznak itt semmiféle bázisa nem volt, ezért egy nagyobb házat vettek meg, két szobáját egybe nyitva lett egy kis kápolna, és itt volt az ő szoba-konyhás lakása is. 1945-ben Pócsperiben plébános. 160 hold javadalmi földje volt a plébániának, igaz, hogy jó részét homok és erdőség tette ki. Ide vehette édesanyját és húga családját. Sógora vállalta a gazdálkodást, húga a háztartást látta el az édesanyjával.

1947-ben volt az utolsó szabad választás. Barankovics Demokrata Néppártja a 6-os számot viselte a szavazó listán. A prédikációjában ő is belevette: Isten 6 nap alatt teremtette a világot, az Úrjézus a kánai menyegzőn 6 köedényben a vizet átváltoztatta borrá, és sorban a Szentírásból kiszedte a 6-os számot. Így mindenki tudta, hogy a 6-os listára kell szavazni. Persze a kommunisták nagyon

dühösek voltak, mert Pócsperiben csak négy szavazatot kaptak.

1948 júniusában az iskolák államosítása volt napirenden. Pócsperiben is összehívták – június 3-ára, csütörtökre – a képviselőtestületet, hogy szavazzanak az államosításról. Egyesek féltek az állásfoglalástól, nekik azt ajánlotta János bácsi, ne menjenek el a szavazásra, maradjanak otthon. Ezen este litánia után sokan mentek a templom melletti községháza elé és követelték, hogy a képviselőtestület ne szavazza meg az iskolák államosítását. A községháza egy kis kúriában, az azelőtti Irinyi „kastélyban” volt. A községi jegyző, aki János bácsi elmondása szerint egy félnék ember volt, betelefonált Nyírbátorba a rendőrségre: zavargástól tart, küldjenek segítséget. Két fiatal rendőr biciklivel ment ki Pócsperibe, és a községháza előtti kis teraszra álltak, ahová – ma is így áll a ház – lépcső vezetett fel. Az emberek lenn álltak a lépcső aljában. A két rendőr durva káromkodással küldte el onnan az embereket. Az egyik rendőr egy riasztó lövést adott le, mondván majd megijednek, és szétfutnak. Az emberek azonban csak tovább mentek fölfelé. A rendőr dühiben fogta a puskacsövét és a puska tusával emberek közé vágott. Azok félre ugrottak, ott volt két kő-oroszlánfej, és ehhez vágódott a puskatusa. A csőre töltött fegyver az ütődéstől elsült. A golyó a rendőr hasán, szívéen keresztül menve hátul a nyakcsigolya alatt jött ki és az ajtófélfában állt meg. Azonnal meghalt. Nagy riadalom támadt. Segítségért telefonáltak.

Jött a rendőrség. (Ausztriában, a menekült táborban volt egy hívem, aki 1948-ban Debrecenben volt rendőriskolán. Ő mesélte, hogy ott volt Pócsperiben, mivel az egész rendőriskolát kivezényelték.) A falut teljesen körbezárták, se ki, se be. Az embereket összefogdosták. Bűnbakot kerestek. Királyfalvi (Kremper) Miklós, a községházán dolgozó fiatal sváb származású írnok, aki háborúban zászlós volt – „Horthy-zászlós”, sváb – előélettel erre a célra nagyon megfelelt. Ott sem volt a szerencsétlen, de úgy megdolgolták, hogy a tárgyaláson mindent magára vállalt: őt a plébános bujtotta fel, elvette a rendőrtől a puskát, és lelőtte a rendőrt. A tárgyaláson ott volt az ajtófélfá, melyben a golyó megállott, be kellett mutatnia, hogy a puskával hogyan lötte le a rendőrt: térdeplőállásban célozva, hogy a golyó-pálya az ajtófélfában levő becsapódásnak megfelelően (!?). (Teljesen képtelenség, de beleillik egy kirakatper koreográfiájába, hogy ilyen körülmények között egy zászlós térdelve lőjön le valakit.)

János bácsi a litánia után a templomban maradt gyónatni. Templomból haza felé menet az emberektől tudta meg, mi történt. Azt tanácsolták, ne menjen haza a plébániára, mert itt baj lesz. Egy gazdálkodó (akkoriban kuláknak minősített) családhoz ment. Az újságok azután úgy írták, hogy egy kulák családnál a szalmába bújva fogták el. Ami persze hazugság volt. Idős édesanyját is fényképezték, majd az újságban azt írták a fénykép alá, hogy fia az anyját a tyúkólban tartotta. (Pócsperiben ma is látható

egy kis kiállítás ebből az időből, ahol megtalálhatjuk a korabeli újságokat is.)

A június 11-én zajló statáriális eljárás két halálos ítélettel végződött. Királyfalvit kivégezték. Asztalos János sógorát is – aki a javadalmi földet kezelte – börtönbüntetésre ítélték. Az egyik tanító, aki javasolta: vágják el a telefonvezetéket, hogy ne tudják a rendőrséget értesíteni, ezért életfogytiglant kapott, a legények, akik benne voltak, fejenként 10–15 évet. A hűgát, Erzsikét is elítélték később. (Egy provokátor kérésére elmesélte a történetet, ahogy ő ismerte. Feljelentették és lázítás miatt elítélték. Már visszaköltöztek Feldebrőre, és 1953-ban Egerben ülte le a büntetését, miután az ötödik gyermekét megszülte.)

Statáriális bíróság esetén két órán belül a kivégzésnek meg kellett történnie. János bácsi cellájában az ajtó nyitva, négy fegyveres őr vigyázza, nehogy megszökhesen vagy öngyilkosságot kíséreljen meg. Jön az őrség: „Asztalos jöjjön, visszük akasztani, hozza a „cókmókját”! Csodálkozott, miért kell az akasztáshoz a cókókot vinni? (A breviáriumát meghagyták nála.) Hosszú folyosón vezették, keresztfolyosó végén kétszárnyú ajtó nyitva és látszott a két akasztófa az udvaron, melyet már a tárgyalás előtt (!) felállítottak. A másik keresztfolyosón hozták az írnokot. Nem szólhatott hozzá. Felvezették a börtönigazgató irodájába. Ott Olty Vilmos, a statáriális bíróság elnöke felnyitott egy borítékot, benne távirat: Az államelnök a halálos ítéletet életfogytiglanra változtatja.

(Az államelnök Tildy Zoltán volt, János bácsinak egy „kollegája”, Tildy ugyanis református pap volt; Olty bírónak a lányával Ausztriában egy menekült táboromban találkoztam. Megszökött, otthagya kommunista apját.)

A bíró kérdezte: tudomásul vette? Ő csak bólintott. Ezután visszavezették a zárkába. Ott tartották két hétig, s onnan a gyűjtőfogházba vitték. *Negyvenhat hónapot* ült magáncellában, lent a pincében, állandó éhségben, ahol az ablakszem betörve, a havat behordta a szél. Takaróul egy szál daróc pokróc szolgált. Legrosszabb volt – mondta később – a fázás meg az éhezés. Sokan már hat hónap után nem bírták a magányt, és szellemileg összeroppannak. Hetente egyszer vitték egy félóra-óra sétálni az udvarra éjjel, hogy senkivel se találkozzék. Havonta egyszer vitték fürdeni. Egyik alkalommal a fegyőr valószínűleg eltévesztette a rendet, mert a tusolásnál összelájkolt a Hómann Bálinttal. Ez már a váci börtönben volt.

Kidolgozott magának egy szisztémát, hogyan élje túl ezeket az időket. Beosztotta napirendjét. Reggel hat óra-kor kellett kelni. Kapott egy vödör vizet, melyben megmosdott, utána felmosta a cella kövét – téglapadlózat volt –, aztán reggeli tornát végzett. (Egy alkalommal, mikor az őr bekukucsált, s látja a fejen álló rabot, rémülten rákiáltott: Asztalos álljon fel! Mit csinál! Öngyilkos akar lenni?) Ezután elvégezte a reggeli imát, majd gondolatban misézett, „száraz misét” mondott, mert kenyér és bor nem volt. Két miseszöveget tudott kívülről. Délelőtt képzeletben végig látogatta a családokat, elbeszélgetett a családtagokkal, még vicceket is mesélt, és nevetett magában. Egy ilyen alkalommal a börtönőr benézett hozzá, és már azt hitte „Asztalos is bedilizett”. Délután három rózsafüzért imádkozott a maga készítette olvasóval. A

szalmazsákjából kihúzott egy szálat, kenyérbélből készítette a szemeket, és így lett rózsafüzére. (Ezt még én is láttam. Mikor már Olaszországban élt, egy alkalommal a szicíliai Palermóban az Ostprierterhilfe számára gyűjtött, a híveknek is megmutatta a börtön-rózsafüzérét. Mindenki zokogott.)

Így kihúzta a negyvenhat hónapot magánzárkában – ez két hónap híján négy év! – úgy, hogy közben szellemileg és fizikailag is ép tudott maradni.

Íme néhány epizód, ami ennek az időszaknak a nyomorát enyhítette:

Egyszer az egyik őr benézett a kisablakon: Asztalos, – szólt – éhes? – Hogy kérdezhet ilyet, hiszen tudja. – Fél cipőt és egy darab szalonnát adott be. – Gyorsan vágja össze, mondta. – Nincs mivel. Kapott egy bicskát, melyel felszeletelhette az élelmet.

Egy másik alkalommal, karácsony előtt, az egyik fegyőr kinyitja a kisablakot: – Ezt a feleségem küldi, s átadott egy kis fehér kenyeret és egy kis üveg bort. Így karácsonykor tudott misét mondani.

Egyik napon, amint a folyosón egy őr kísérte, látott a padlón egy ceruzabelet, melyet, bakancsát igazítva, gyorsan felvett. Ekkor már vécepapírt is kaptak, és így volt papír-ceruza, – már tudott írni. Mindennap sorra vett az ábécéből egy betűt, és így egy franciaszótárt készített. Ezt azonban el kellett dugni, ha valamit találtak a raboknál, vasba verték. (Kezét, lábát bilincsbe kötözve felhúzták). Minden héten váratlanul teljes kutatást tartottak a cellájában, még a szalmazsákjából is kiszórták a szalmát. Ezért elrejtette az „iratait”. A törött ablakon keresztül kinyúlt, s kanala nyelével apránként a téglák közötti vakolatot kivakarta. Mindennap egy keveset, hogy a szél elfújja a kihullt port, és ne maradjon semmi nyom. Az így kialakított vájatba helyezte el az írását.

Majd a fegyrintézet közös részébe került és akkor már dolgozhatott is. Az egyetlen volt is, aki saját nevét viselte a börtönben. Az asztalos műhelyben dolgozott, s ruhájára fel volt írva: *Asztalos*. A műhely egyik részlegében marhacsontból gombokat esztergáltak. Ő mint köszörűs élezte az elkopott esztergakéseket. Tudták, hogy pap, s mikor köszörűlni vitték a késeket, többen gyóntak is nála.

Minden cellában volt egy besúgó. Egyszer csak hívták a börtönigazgató: mondja el, miket gyóntak. – Ez gyónási titok, ő nem mondja el. – Ne legyen ilyen naiv, voltak itt már mások is – jezsuita páterek –, azok is elmondták. – Ha elmondták, az az ő dolguk, ő lelkiismeretük. Én nem mondom el. Az igazgató elővette az arany töltőtollát, – ez rab kezébe még nem volt –, akkor ne mondja el, írja le. – De arra sem vagyok hajlandó. – Van magának itt aláírása, majd írunk egy listát, és aláhamisítjuk a nevét, kitesszük a táblára: így higgyetek a papoknak. – Megteheti, mert maga parancsol, de akkor sem teszem meg. Az igazgató dühösen behívott négy smaszszert, le kellett feküdnie a padlóra, kezét-lábát kinyújtani. A négy smaszszert ráállott a két kezére, két lábára és akkor a börtönigazgató gumibottal félholtra verte, s üvöltve mondta: na, most a magyar dolgozók minden szenvedését leverem magán!... Bedobták a cellájába. A társaknak még meg tudta mondani: ha az éjjel meghalok, akkor tudjátok, miért.

Jött '56. október 23-a, és ők is megtudták a börtönben, mi történik kinn. A börtönigazgató lelépett, és egy börtönorvos vette át a vezetést. Mikor a felkelők jöttek, nekik azt hazudta, már a politikaiak kiszabadultak, itt csak köztörvényesek vannak. Így aztán magukat szabadították ki.

A váci börtönből a Szentendrei-szigetre jutott, ahol egy gazdától civil ruhát kapott, és náluk is aludt. Másnap Pestre ment, a Várba, az akkor már ott tartózkodó Mindszenty primáshoz jelentkezni. Ő tudott róla, és azt mondta neki: „Azt beszéljük, hogy én lázítottam fel magát. Menjen vissza a plébániájára Pócspertribe.”

Hazament Feldebrőre, és onnan be Egerbe, az érseki hivatalba. Ekkor, *Czapik* érsek halála után *Brezanóczy Pál* volt a káptalani helynök. Neki elmondta, hogy volt a primásnál, aki a plébániájára küldte. — Nem mehet vissza a plébániájára, még a nevét sem tudom „forgalomba hozni”. Az éjjel visszajöttek az oroszok — mondta a helynök. — Önt újra a börtönbe fogják vinni. Hál' Istennek jó bírta egészséggel a nyolc évet, de hogy ezt még egyszer kibírja, nem hiszem. Én nem tudok magáért semmit sem tenni. Azt ajánlom, menjen Nyugatra. — Kérek egy hét gondolkodási időt — válaszolta. Egy hét múlva visszament: — Úgy döntöttem, hogy nem megyek. Eddig mindenki azt hitte, én ártatlan vagyok, ha most elmegyek, mindenki azt kérdi, akkor miért szökött meg. Így maradt idehaza Magyarországon, Feldebrőn. Kisegíteni járt a plébániákra. Mindig reverendában volt.

'57 tavaszán — közeledett március 15. — a falakra írták MUK (márciusban újra kezdjük). A még szabadon levő politikai foglyokat összeszedték. Őt is keresték otthon, de akkor éppen Egerben volt. Mivel húsvét hetében Kápolnán lelkigyakorlatot vállalt, és látva, hogy Kápolnára közvetlen busz megy, nem haza, hanem Kápolnára utazott Egerből. Feldebrőn a busznál hiába várta a két ávós. A húga, Erzsike, még este átbiciklizett Kápolnára, vitte férje civil ruháját, hogy abban meneküljön. Civil ruhába átöltözve ment a Kál-Kápolna-i állomásra, hogy Pestre utazzon. Az állomáson ott volt a két ávós, de ők egy reverendás papot kerestek. Így megmenekült. Fel tudott jutni Pestre, egy baráti családhoz. A családnak egyetemista fia vitte le egy 100-as Csepelen Szegedre. Ide, a határzónába engedély nélkül bejutni, veszélyes vállalkozás volt. Szeged határában az igazoltató helyen, a vasútközüti hídnál várakozva az egyetemista fiú jól elbeszélgett a katonáőrrel, s amikor az út szabadabbá vált, igazoltatás nélkül továbbengedte őket.

Szegeden egy papkollégáját kereste fel, és segítségével jutott át Jugoszláviába. Kollégájának volt egy gazdálkodó híve, akinek a határsávbán is volt földje. Ő vitte ki a határba, trágyásszekerére ültetve. Egy kis kunyhóban várta meg az éjjelt s ment át a határon. Horgoson a rendőrségre a helyi tanító kalauzolta el, és tolmácsolt is. Mikor a nevét megmondta, ismerősnek tekintették. Le kellett írnia — ez három napon át tartott — az élettörténetét. Majd többfelé, Rómába és Bécsbe és egy kanadai kollégájához írt segítségkérő levelet. Ausztriából kapott meghívólevelet, *László István* püspöktől, akit a pápa a menekültek gondozására apostoli vizitátornak nevezett ki, és így került Bécsbe.

Akkoriban Bécs egyik városrészében, Kagranban, egy öreg kaszárnyában levő menekülttáborban voltam lelkész. Itt találkoztunk össze. János bácsi a Bécsben élő magyarok lelkésze lett.

Bécs belvárosában, az elegáns Grabenen egy kávézóban volt a magyar ávósoknak találkahelye. Egyszer ide akarták csalni, hogy visszavigyék Magyarországra, de a kísérlet meghiúsult.

1959-ben Rómába ment. Akkoriban *Zágon József* prelátus volt a külföldi magyar pasztoráció vezetője. (Zágon prelátus volt, aki Mindszenty hercegprímást 1971-ben „kihozta” Nyugatra a budapesti amerikai követségről.) Ő azt tanácsolta, hogy tanuljon olaszul, és így került Rómától kb. 60 km-re délre fekvő *S. Felice Circeo*-ba, a bencés apácákhoz házi lelkésznek és olasz nyelvet tanulni. A környékbeli plébániákon is kisegített. Mikor 1960-ban Rómába kerültem, gyakran látogattam meg. 1966-ban Prokopp Péter festőművész jóbarátján keresztül Zágon József prelátus Rómába hívta menekült lelkésznek. Ekkor épült a Szent István zarándok-ház. Itt kapott lakást és teljes ellátást. Volt egy kis motorja, és ezzel járta a menekült táborokat. Latinában, Rómától kb. 60 km-re volt a főtábor, ahol a hatvanas években, főleg Jugoszlávián keresztül kimenekült magyarokat „táboroztatták”, és innen vándoroltatták ki különböző országokba, elsősorban Kanadába, Svédországba, ahol aztán munkához jutottak.

Én 1967-ben jöttem vissza Amerikából Rómába és a Szent István házba kerültem. Így együtt voltunk 1969 márciusáig, amikor Bajorországba mentem. Innen többször is meglátogattam.

Időközben Kada Lajos érsek lett a Szent István ház vezetője, aki „rendezte” a házban lakók helyzetét: megszűnt az eddigi ingyenes „koszt és kvártély”. Akkoriban az olasz papoknak nem volt nyugellátásuk. Egy nyugdíjas papnak a megélhetését az aktív korában gyűjtött vagyona biztosította. János bácsi a nyugdíjas idejéhez közeledve ígéretet kapott hogy beléphet az akkoriban tervezett papi nyugdíjalapba, de végül is ez nem sikerült. Tanácsomra Bajorországba, Ganghofenbe jött lelkésznek, hozzám 20 km-re, a szomszéd esperesi kerületbe. Ott a plébánia mellett egy kis villában lakott. Belejött a német nyelv használatába is. Egyszer a plébános húga, aki házvezető volt a plébánián, kérdezte tőle: — Hogyan tud majd gyónatni? — Megtanulom a bűnöket — mondta németül a házvezetőnőnek, nagy derűtségére, aki ezt a „tanulást” másképpen értelmezte.

Akkoriban hetente kellett mennem Regensburgba, ahova János bácsit mindig magammal vittem, és ekkor gyakran látogattunk el Kastl-ba, a magyar gimnáziumba, ahol akkortájt több magyar pap is tanított.

1985-ben volt az aranymiséje. Ekkoriban már jelentkeztek betegségének tünetei.

Az alábbi történet — a 70-es évek végén, vagy a 80-as évek elején történt —, jól érzékelteti, hogy a kommunizmus média-világa a „pócspetri-ügyről” is mennyire „átdolgozta” a közgondolkodást.

Az esperesi kerületben, Dingolfingben volt a BMW autógyárnak egy nagy üzeme. A gyár minden évben más-más európai ország kultúráját bemutató napot

rendezett. Így került sor a magyar kultúra napjára is. Az ünnepség Landauban magyar misével kezdődött, melyet meghívottként a magyar egyház akkori vezetője celebrált. Az ünnepségre én is hivatalos voltam, és elhívtam János bácsit is. Mise utáni fogadáson is részt vettünk. A főpapnak mindketten bemutatkoztunk. János bácsi elmondta, hogy ő volt a pócspetri plébános. Volna egy kérése: Szeretném, ha meghalni hazamehetnék – mondta. Válasz: „Annak semmi akadályja, hogy meghalni hazajöjjön, csak ne zászlókkal vonuljon be és mutogassa a szalmakazlat, amiben elbújt.” – Sajnos akkoriban ez volt a pócspetri ügy megítélése még az egyházi „felsőbb”-körökben is.

1989-ben, az „utolsó nagy nemzeti ünnepen”, nov. 7-én hoztam haza, immár véglegesen. Ekkoriban nagy népvándorlás volt az utakon, a magyarok jöttek Ausztriába „Gorenjét” vásárolni, így az út Feldebrőre, a hűgához, igen hosszúra kerekedett. Itthon a betegsége egyre inkább erőt vett rajta. Később hűgának egyik fiánál Kerecsenden lakott, akinek felesége ápolta. Ha hazalátogattam, mindig felkerestem, de engem mindig megismert. Na ki van itt? – kérdezte tőle az ápolója. A szakállas – válaszolta.

1995. október 17-én 85 éves korában helyezték örök nyugalomra szülőfalujában, Feldebrőn.

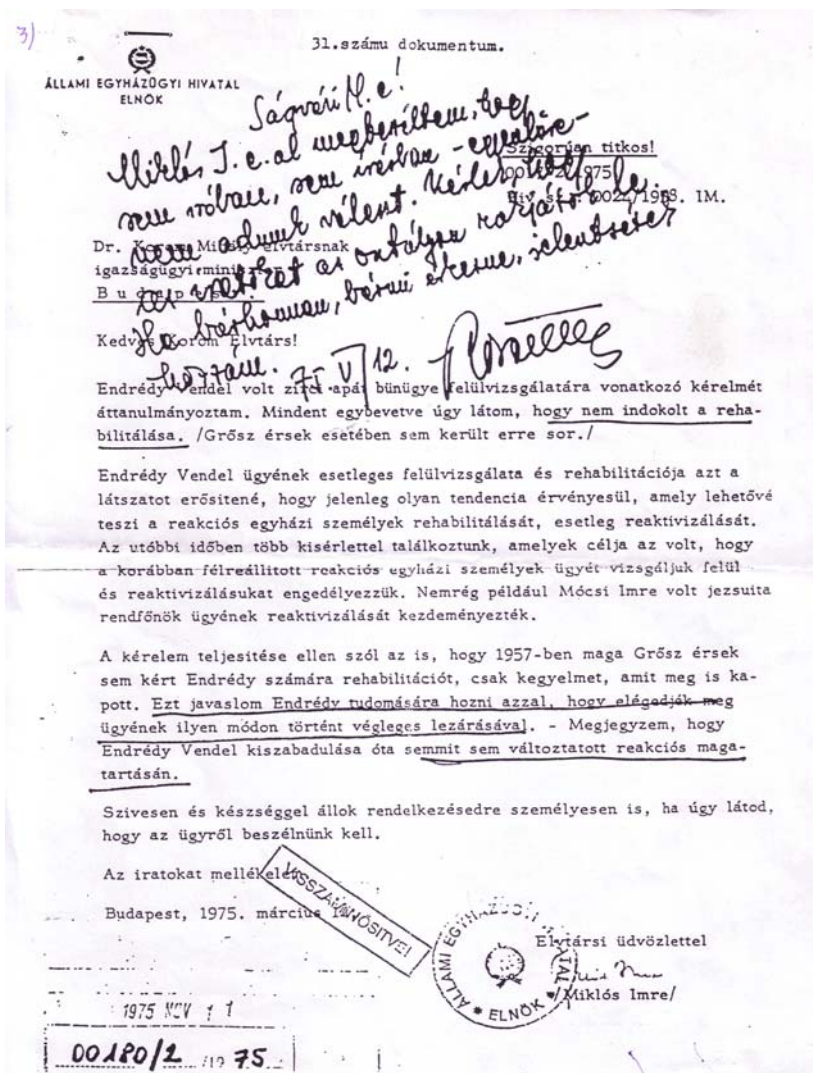
Egy dokumentum a múltból...

Kedves levelet hozott a posta id. *Endrédy Istvántól*, Vendel apátúr unokaöccsétől. Megköszönte az Egri Fehér/Fekete Veni Sancte-i számát, melyben Károly apátúr *Az „emberség”, a „több emberség” – és ami mögötte van* címen Endrédy Vendel (1895–1981) zirci apátra emlékezett. (Az újságunkat Hölvényi György, iskolánk egykori tanárának javaslatára küldtük el számára.)

Endrédy István ma is sok szeretettel őrzi nagybátyja, Vendel apátúr emlékét, és vele kapcsolatos több érdekes mellékletet is csatolt leveléhez, melyek közül ezt a harminc éve kelt, a „kádári-idők” igazi arcát mutató „dokumentum”-ot mi is bemutatjuk. (Szövegét olvashattuk *Őrfi Mária* Lángolj és világíts – Fejezetek E.V. zirci apát életéből c. könyvében, de így fakszimilében látva-olvasva még inkább megdöbbenő.)

Vendel apátúr 1974. augusztus 20-án, Pannonhalmán kelt, az igazságügyi(?) miniszterhez írt levelében kérte ügyének igazságos rendezését, de választ erre sohasem kapott. Levele véleményezésre az Egyházügyi Hivatalhoz került, ahonnan „Szigorúan titkos” ’belső’ levelezés útján *Miklós Imre* az egyházügyi hivatal vezetője a kérelem elutasítását javasolta *Korom Mihály* igazságügyi miniszternek. Olvashatjuk, hogy „*sem szóban sem írásban – ’egyenlőre’ – nem adunk választ*”

Az igazságügyi minisztériumban Ságvári Magda, a kegyelmi osztály vezetője „intézte az ügyet”. *Ságvári Magda* – Ságvári Endre felesége – 1949–1976 között különböző vezető beosztásban dolgozott a minisztériumban. Többek között ő készítette a halálraítéltek kérvényeinek elutasító javaslatait is

EZ TÖRTÉNT A GÁRDONYIBAN...

SZEPTEMBER 28. Iskolánk dísztermében adták át a város „Jó sportoló, jó tanuló” díjait. Iskolánk kitüntetett diákjai: *Hegedüs Ágnes 9. A, Hócza Gréta 12. K, Mutina Ágnes 12. B, Rácz Ákos 11. B.* osztályos tanulók.

OKTÓBER 3. Kollégiumi közgyűlés. A gólyák bemutatkozása a kollégiumban.

OKTÓBER 14–15. A ciszterci iskolák találkozója Pécssett, amelyen *dr. Pisákné Balogh Éva* igazgatónő vezetésével és 4 tanár kíséretével iskolánk 41 tanulója vett részt.

Az ünnepi műsor köszöntőjében a pécsi gimnázium vezetője, *Páva Péter* igazgató úr kiemelte: *„Egyetlen szándék az oka, hogy most mi együtt vagyunk: az öröm és az együttlét szándéka. Ez nem verseny, ez egy közös örömműsor. Azt ünnepeljük, és annak örülünk, hogy együtt lehet négy olyan iskola, amely hosszú ideig nem működhetett. Mára azonban már tíz év van mögöttünk, s elmondhatjuk, hogy iskoláinkban a tanításon kívül olyan munka, nevelés és emberformálás zajlik, amelynek eredményességéből a mai műsor és a holnapi kosárlabda mérkőzések ízelítőt adnak.”* És bejelentette, hogy a találkozó emlékére iskolánként 500-500 divatos karperecet „kapnak” az iskolák, amelyek fekete színén fehér betűkkel ez olvasható: *„ARDERE ET LUCERE”*.

A ciszterci iskolák találkozóját levélben köszöntötte az iskolánk fenntartója. DDr. Zakar Ferenc Polikárp zirci főapát úr, amelyben hangsúlyozta: *„Amikor most a Pécssett találkozó tanárainkra, diákjainkra emlékezem, eszembe jut a 133. zsoltár, a zsoltár első verse: „Oh, milyen édes és örömteli a testvéreknek együtt élni”. A testvér kétségtelenül első sorban azokat az embereket jelenti, akik azonos szülőktől származnak. Az emberi testvériség azonban mégsem korlátozódik a pusztá vérokonságra. A Szentírás ismer egy olyan testvériséget is, amelynek kapcsolata nem ilyen jellegű, amelynek alapja többek között az azonos hit és a hasonló feladat....”*

Az iskolák közül elsőként mi egriek mutattuk be a műsorunkat, amely a következő részekből állt: József Attila: Áldalak búval, vigalommal – *Pintér Imre* (ének); Babits Mihály: Mi atyánk – *Sziklay Éva* (vers); Genrosso: Cerco la tua voce – ének; Ágoston Julián: Istenhez utam – *Pócs Dávid* (vers); Vízy Márton: Örvendj, Magyarország – ének. Az egyes műsorszámok között méltán és hangosan szólt a taps. De ugyanígy történt ez a székesfehérvári, a budai és pécsi iskola műsorai közben és után is. Emlékezetes élményt adtak a szavalatok, az énekek és a hangszeres muzsika is. Értő tolmácsolásban hallhattuk Kosztolányi, Babits, Ady, Sík Sándor és Reményik Sándor egy-egy versét éppen úgy, mint a klasszikus és egyházi zene egy-egy ismert vagy kevésbé ismert dallamát, vagy a pécsi diákok által bemutatott népzenei is. Az estét jó hangulatú tánczárta zárta.

Szombaton reggel a belvárosi templomban, azaz a dzsámiban volt a közös szent mise, amelyet *Szkaliczki Örs* atya, a pécsi rendház egyik tagja celebrált. Utána több lehetőség közül lehetett választani, hiszen a közös városnézés éppúgy a program része volt, mint az újságírók és évkönyvszerkesztők találkozója a Páholyban, vagy a kosárlabda-mérkőzések. Ez utóbbi program izgalmas és – főleg a fiúknál olykor – kemény mérkőzéseket is jelentett. Iskolánk lányok jobban szerepeltek, mint a fiúk. De az ebédnél már csak az emlékezetes pillanatokról folyt a beszélgetés.

Aztán eljött a búcsú pillanata. Szép órákat és emlékezetes pillanatokot éltünk át ezen a találkozón. Köszönjük a pécsi gimnáziumnak az együttlét lehetőségét. Reméljük, a megtett első lépést a következő években újak fogják követni, és rendszeresekké válnak ezek a találkozások.

OKTÓBER 21. Megemlékezés az 1956-os forradalomról és szabadságharcról.

A Varga László Polgári Teátrum filmvetítéssel összekötött megemlékező műsorán a 12. évfolyam tanulói vettek részt. Az 5. C osztály és a 9. évfolyamos tanulók a színjátszó csoport előadását tekintették meg.

Ezen a napon tettek ünnepélyes fogadalmat iskolánk legifjabb polgárai.

Dr. Pisákné Balogh Éva, iskolánk igazgatónője többek között a következő gondolatokkal szólt a diákokhoz: *„... A mai nap kettős ünnep, mert emlékezünk az októberi forradalmi napokra és a szabadságharcra. Emlékezünk azokra, akik életüket áldozták a szabadságért, egy szebb és egy jobb jövőért. S ezen a napon hagyományunknak megfelelően fogadalmat tesznek elsős diákjaink. A fogadalommal tisztelgünk a régi ciszterci diákok előtt, mert méltó utódai szeretnénk lenni. ... Két hónapja jártok ebbe az iskolába, ez alatt a két hónap alatt megismertétek az iskola követelményrendszerét. Tudjátok, hogy mit várnak el tőletek tanáraitok. Tehát méltók vagytok arra, hogy a mai nappal ciszterci diákká fogadjunk benneteket. A fogadalomtételt azonban a mindennapokban valóra kell váltani. És ez a valóra váltás azt jelenti, hogy ti a képességeiteknek megfelelően mindent megtesztek a legjobb eredmény eléréseért. Azért, hogy az itt ülő öregdiákokhoz méltóan iskolánk hírnevét öregbítsétek. Ehhez kívánok nektek nagyon sok kitartást, hitet és erőt. Mi segítőkészek nyújtunk nektek. Az első segítőkészet én nyújtom nektek azzal, hogy ciszterci diákká fogadjak benneteket...”*

Az eskü szövegét a diákbizottság titkára, *Szabó Eszter 11. K* osztályos tanuló után ismételték a tanulók: **Én, ... a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Szakközépiskola rendjét mindenben megtartom, az iskola keresztény, katolikus értékrendjét elfogadom, és ennek szellemében élek. Szüleimet, tanárait, az iskola dolgozóit, diáktársaimat tiszteltem, rájuk szegyen nem hozok. Szorgalmasan tanulok, képességeimmel mindenkor a tudás megszerzésére törekszem. A ciszterci rend és az egyház hagyományaihoz és hazánkhoz mindenkor hű leszek. Isten engem úgy segítjen!**

Képek a fogadalomtételről

A kéznújtással két ajándékot szeretnék nektek átadni. Ez a két ajándék két szimbólum. Az egyik a Hozsanna. Az az énekes könyv, amely a legsötétebb úton is fényt mutat neked. Az első lapra DDr. Zakar Ferenc Polikárp zirci főpát úr, iskolánk fenntartója ajánlást írt nektek. A másik az iskola jelvénye, amely egy nyolcszáz fős diákközösséghez való tartozást, és egy 300 éves tanítóközösséghez való kötődést jelent számotokra. Viseljétek büszkén e jelvényt. ...

A fogadalmat megpecsételő kézfogás után az öregdiákok fordultak a legfiatalabbakhoz. Dr. Kerekes Lajos úr hangsúlyozta: „... Ebben az iskolában én azt tanultam, hogy ha meg akarom állni az életben a helyemet, akkor meg kell ismernem a múltat, szeretve kell szolgálnom a jelent, és szorgalmasan kell építeni a jövőt. Kívánom, hogy ti is így tanuljátok, és akkor egy életen keresztül boldog emberek tudtok lenni, és jó polgáraivá váltok a hazának....” Dr. Kelemen Ferenc úr pedig kijelentette: „... én is azt tudom megerősíteni, hogy olyan szellemiség fogadott, és kísért végig bennünket az öt esztendőn át, ami a nem könnyű 40 év munkája alatt nekem is erőt, hitet, bátorítást adott. ...”

OKTÓBER 23. A Gárdonyi Géza Színházban a városi megemlékezés részeként iskolánk színjátszó köre „Nagyapám naplójából” címmel zenés műsort mutatott be. A nézők felállva ünnepelték a produkciót. Az iskolavezetés koszorúzott a Hatvani Kapu téren lévő 56-os emlékműnél.

OKTÓBER 28. Iskolarádiós megemlékezés Gárdonyi Géza halálának évfordulóján.

OKTÓBER 31 – NOVEMBER 5. Őszi szünet.

NOVEMBER 17. Iskolarádiós megemlékezés Gárdonyi Géza halálának évfordulóján.

NOVEMBER 22. Dr. Ivan Pajtaš úr, a szlovákiai Humenné (Homonna) város Ludvika Svobodu Gimnázium igazgatója látogatást tett iskolánkban.

NOVEMBER 24. Mándy Zoltán érseki helynök úr előadása a kollégium 11. évfolyamos tanulóinak a házasság szentségéről.

NOVEMBER 25. Az 5. és a 9. osztályosok bemutatkozó műsora és ismerkedési bálja.

Pillanatok az 5. C és a 9. A osztály...

a 9. B, a 9. E osztály...

DECEMBER 2. A Városháza dísztermében az Oktatási Közalapítvány kitüntetésében részesült *Pintér Imre* 12. E osztályos tanuló és *Bisztriczki Zoltán* tanár úr.

DECEMBER 12. Mikulás-est a kollégiumban. A 11. E osztály tanulói a szalaparti speciális gyermekotthon lakóinak Mikulás napi műsort adtak. Az iskola főfolyosóján vásárt rendezett a Szent Bernát Karitászcsoport.

DECEMBER 15. Tanári lelki nap a Szent Bernát templomban

DECEMBER 19. Az iskola kórusa a Bélapátfalvi Szociális Otthonban szerepelt.

DECEMBER 20. Karácsonyi koncert a Szent Bernát templomban.

DECEMBER 21. *Mándy Zoltán* helynök úr lelki napot tartott iskolánk tanulóinak.

és a 9. K. osztály műsorából

Gombavató a 12. évfolyam számára.

Pócs Dávid 13. K osztályos tanuló köszöntőjében így szól az ünneplőkhöz: „Évfolyamtársaim! Szeretett tanáraink! A mai estén osztozzunk ezen a kincsen, örüljünk az együttlétnek, osztozzunk egymás örömeiben! Zárjuk kincses ládánkba egymás emlékét, gyűjtsünk erőt az elkövetkezendő hónapokra, vétezzük fel magunkat tanáraink szerető törődéséből, türelméből és támogatásából! Merítsünk erőt arra, hogy hamarosan ki kell lépünk az iskola védett világából! S akkor, ha idegennek érezzük majd magunkat a ránk váró világban, vagy ha csak a kezünkbe akad egy fénykép, jóízűt kortyolunk majd a boldogság forrásából, az együtt töltött kedves emlékekből. És visszagondolunk erre a mai estére is, megtennénk mindent, hogy újra itt lehessünk, együtt a többiekkel.

Aztán az osztályok műsorai következtek

Képek a 12. A és a 12. B osztály...

és a 12. E és a 13. K osztályműsorából

Az osztályok közös műsorként „Bűneid bocsánatot nyernek” címmel egy zenés darabot adtak elő, majd az elmaradhatatlan gombföltűzés és ünnepi vacsora után palotással és keringővel kezdődött a bál, amelyet éjfélkor a 12. A és a 12. E osztály tanulói tanárparódiákkal szakítottak meg, s emlékezetes perceket szereztek a nézőknek. Aztán folytatódott a tánc egészen hajnalig.

DECEMBER 22. 2006. JANUÁR 3. Téli szünet.

Csiky utcán végestelen végig...

Az iskolához elválaszthatatlanul hozzátartozott, sokunkban kedves emléket őriz ez az utca, mely névváltoztatás nélkül megmaradt Csiky-nek. Itt laktak Dobrányiek is. A családból a három fiú – Géza, László, Zoltán – 1931–1947 között járt a Szent Bernát gimnáziumba. Patinás házukat sajnos ma már nem láthatjuk, egy téglasincs meg belőle. A legkisebb Dobrányit, – Zolit – sikerült rábírní, írja meg emlékeit e vidékről, hogy mi is emlékezhessünk...

Azért esett a választás a Csiky utcára, mert két jeles gimnázium között húzódik, s fent a megyei kaszárnyával végződik. Amint a továbbiakban kiderül, számos ismerős tanár, diák, sportoló neve kíván említést e rövid ismertető kapcsán. Csak néhány lépést kell tennünk, hogy lássuk a reál-gimnázium homlokzatán a díszes felírást, mely tanúsítja, hogy az intézet egykor a jezsuiták vezetése alatt állt.

Ha elindultunk az utcán fölfelé, okvetlenül szemünkbe tűnt a ciszterciek körkerítésén díszelgő hatalmas hirdetőtábla. A plakáton két népszerű futball-csapat neve volt látható: PBÜSE – MESE azaz (Zagyva)pálfalvi Bányász és Üveggyári Sport Egylet. E csapatnak zöld színe és bravúrosan védő nyúlánk kapusa ma is áttöri a feledés homályát. Hazai csapatunk neve a képzeletbeli, szinte csodás teljesítményt sugallja, mások szerint egy hullámozó teljesítményű gazdáját, melynek „megfejtése”: Magyar Országos Véderő Egyesület Egri Sport Egylete. Tagjairól, ha a közvélemény is úgy akarja, lehet még szó, de most a mesés Érszékert fái közül szálljunk vissza a Csiky utcába, s folytassuk a domb megmászását. Ha elhagyjuk a Dobó Gimnázium tornatermét, furcsa, nem a legkellemesebb hangok ütötték meg fülünket. Az azóta már kitudja, hol porladó pávák hangja volt ez, melyek megszállva tartották a ciszterci rendház kerítésének fenti peremét. A baloldali omlékony, akkor még rendezetlen dombocská szembenézett egy-két pince bejáratával és a Kalovicsék lakásával. A pincéket riolit-tufába vágták, így egyik-másik hossza elérte az ötven métert, a mellékágakról nem is beszélve.

Máris sorolhatjuk az egykor itt lakó családok nevét: Oláh terménykereskedő, Nahóczky, Hevesi, Simon, Lovniczky, Meleghegyi, mely névsor egyelőre a jól vívó László fivérekkel végződik. Szemben velük a másik oldalon: Mihályi kádármester, Lázár cipésmester, az Udvardi fivérek, Lipovnitzkyék és Bocskor Miklós fodrásmester.

A Miklós bácsi üzletében jutottam hozzá a Tolnai Világlapja olvasásához. A sok cikk közül leginkább megmaradt emlékezetemben az olasz-abesszin háború leírása, melyben a dárdás bennszülöttek a tankokkal és repülőgépekkel felvonuló hódítók ellen vívták kétségbeesett harcukat. Etiópia császára, a „Négus”, Hailé Szelasszié próbálta megállítani harcosaival a gőzhengert.

Régi képeslapokon még látható az az otromba hirdetőoszlop, mely, ahogy tudta, a Dobó Gimnázium sarkán akadályozta a Széchenyi – magunk között Fő – utcára való kilépést. Ez a kilépés néha belépésnek bizonyult, mikor egy-egy felhőszakadás után sártengerbe vagy tíz-húsz centiméter mély patakba merültünk.

Az utca közepe táján, Bocskor Miklósék házatól nem messze találkozhatunk dr. Habis György tanár úrral, ki egy kis földszintes házban felesége nagymamáját látogatta meg. Átvágva a másik oldalra felfedezhettük Seres László szobafestő névtábláját. Itt gyakran megfordult Varga Bennó tanár úr, hogy kellemes kvaterkázás után induljon a kaszárnyához közeli gazdasági udvarba. Ez alkalmat adott a ciszterciek ősi kultúrájának, a földművelésnek gyakorlására. Néhány órát itt el lehetett tölteni azzal a jelszóval, hogy a kerti munkát abbahagyni lehet, de befejezni nem.

A Csiky utca felső szakaszában lakott a Szalai család. A tőlük származó jutalomkönyv becses ajándék volt akárki számára. Ma is őrzöm a bélyegzővel ellátott Nagycsütörtök c. kötetet. Mauriac a nagy, ünnepélyes asszisztenciával folyó szertartást lassú, emlékezetes tánchoz hasonlítja.

A Vörösmarty utca sarkához érve találtuk akkoriban Stokker Béla élelmiszerüzletét, melybe havonként vittem darálnivaló mákot. Az áru neve és a pengő-fillér összeg akkori szokás szerint egy kis könyvbe került, rendszerint havonkénti elszámolásra. Valamelyik polcomon ma is őrzöm a fekete táblás könyveket, az egyes tételek árain jól lehet csemegezni. Nálunk ugyanebbe került a kéményseprő látogatása, ruha- és cipővásárlás, stb. A boltból elküldtek tizenöt-

GYMNASIUM SOCIETATIS JESU
AUSPICE DEO OPT. MAX.
FORMANDE BONIS MORIBUS
LITTERIS JUVENTUTI
POSITUM 1754

húsz doboz cipőt, melyeket otthon kényelmesen fel lehetett próbálni, s a maradékot visszavitték. De ugyanide került az a kirándulás is, melynek folyamán felkerestük Géza bátyámat a gödöllői dzsemborin.

A Stokkerék üzletével szemben állt a Hangya Szövetkezet boltja, melyben ritkábban fordultam meg. Mikor lagzi volt a közelben, hallani lehetett az ominózus biztatást: „Szürmeberci!” (Szürd meg Berci!) Mire a válasz: „Nem merem, mert levornyyik (értsd: revolver) van nála.”

Dobrányi Zoltán

Folyt. köv.

Dráma Dobó Istvánról és az egri vár védelméről – Eger 1700. Második rész

Dr. Kilián István ny. egyetemi tanár, irodalomtörténész diáktársunknak az előző számunkban közölt írásának második részét olvashatjuk. 1700-ban, gimnáziumunk jezsuita korszakában előadott színmű tartalmi ismertetése mellett a szereplőkről, vagyis az iskola diákjairól is jellegzetes képet kaphatunk.

PROLÓGUS

A magyarországi keresztények siratják hazájuk pusztulását. Az ottomán Zsarnokság pedig boldogan triumphust rendez az elfoglalt városokban. De a segítségre siető kilenc István géniuszaival valamint a lateráni sas harca miatt menekülésre kényszerül a Zsarnokság, s a fájdalmat örömmre változtatják.

ELSŐ FELVONÁS,

Első jelenet

Aly Eunuchot a portya szerencsés kimenetele felfuvalkodottá teszi, míg a magyarországi keresztények csapatait ágyúkkal támadja, s értesül arról, hogy Achmetes megközelítette a Tiszát, ezért úgy határoz, hogy seregével eléje megy.

Második jelenet

Cytharaedus citerájával semmit érő, világi dalokat játszik, Dobó István próbálja őt meggyőzni arról, hogy most az Isten és a haza dolgaira kell figyelnie, s amikor eltávozik Cytharaedus, Dobó elhatározza, hogy a legvégéig fogja hazáját szolgálni.

Harmadik jelenet

A Tisza közelében lakó magyar parasztok az ellenség érkezésétől rettegnek, s menedékhelyet keresnek maguknak és övéiknek. A tatárok előőrsei azonban néhány férfit fogságba ejtenek.

Negyedik jelenet

Achmetes átkelve a Dunán Aly Eunuchtól értesül arról, hogy Szolnok már a törököké. Erre Achmetes megparancsolja Aly Eunuchnak, hogy csapatait Eger felé vigye. Eközben katonái nyugovóra térnek.

Ötödik jelenet

Dobó vezérei szerencsésen átkelnek a Tiszán, s megtudják, hogy Achmetes Eger felé közeledik, s amikor találkoznak Dobóval, arról tanácskoznak, hogy Egert megvédik, s Cytharaedust, aki sohasem engedelmeskedik, ott hagyják.

Hatodik jelenet

Cytharaedust kemény szavakkal támadja Dobó, a sértett megtámadott azonban bosszúra készül, majd tárgyal több elégedetlen magyar katonával, hogy a várat adják át az ellenségnek. Az árulásról hírt Nicromatia szerzett.

ELSŐ CHORUS

A Pygmaeusokat cselből Vulcanushoz küldik, hogy az általa készített fegyvereket elrabolják, a fegyvertáncot járó kyklopsok elfogják és megbüntetik a Pygmaeusokat.

MÁSODIK FELVONÁS

Első jelenet

Achmetes mielőtt Eger felé venné útját, népének szokása szerint vadászni kezd, s a faunusok szentélyében a csata kimenetelének rossz előjeleiről értesül.

Második jelenet

Dobó István a segélycsapatokat is Egerbe irányítja, majd szétosztja a parancsnoki feladatokat. Megesketi katonáit arra, hogy a vár védelmében is tartsanak ki, majd a parancsnokokkal tárgyalva az ostrommal kapcsolatos tennivalókat előírja.

Harmadik jelenet

Cytharaedus a gondjaira bízott katonákat hízélgéseivel, dicséreteivel megnyeri a maga szándékának kivitelére, majd a még ki nem fizetett zsold miatt Dobó ellen lázítja őket.

Negyedik jelenet

Achmetest a vadászat balsikere megzavarja, s elhatározza, hogy Eger várát nem fegyverrel, hanem előbb átadásal próbálja bevenni, ezért Dobóhoz követet küld.

Ötödik jelenet

Az egri ifjúság katonai gyakorlatokat végez, amikor harci kürtöt hall, (amely Aly Eunuch érkezését jelzi), ezt Dobó és a vezérek jó előjelenek vélik.

Hatodik jelenet

Amig Stephanus Zoltetius és katonái a törökökre várván az erdőben lesben állanak, megérkezik Achmetes Legatusa, aki a város átadását követeli. Dobó azonban a védelem szabályaihoz tartván magát, a Legatust bilincsbe vereti, nehogy feleletet vigyen Achmetesnek.

Hetedik jelenet

Stephanus Zoltetius megtámadja a török előcsapatokat, közülük sok katonát fogságba vet, s (bármennyire is nyomukban van Aly Eunuch) gazdag zsákmánnyal térnek vissza Egerbe. Ezen fellelkesülve Centurio értesíti

Dobót az összeesküvésről, majd a lázadó Cytharaedust Dobónak átadja.

MÁSODIK CHORUS

A Cselvetés (Dolus) már már győzelmét ünnepli az Ártatlanság felett, amikor az ideérkező Fidelitas a haza Babérkoszorúját fekete Ciprussá változtatja.

HARMADIK FELVONÁS

Első jelenet

Amikor Zoltetius beszámol Dobónak az érkező ellenségről, ugyanakkor Achmetes feldühödve a Legatus fogvatartása miatt, s úgy rendelkezik, hogy, az egri várat el kell foglalni és le kell rombolni. Cytharaedust, aki a törökökkel szövetségben, elfogják, s mint árulót halállal fenyegetik meg, társait pedig, akik a lázadásban résztvettek az Eger patakba fojtják.

Második jelenet

Achmetes csapataival felkészül a támadásra, az egrieket felszólítja a vár átadására, de ellenállásba ütközik. Övének lelkét a támadásra felkészíti, de durván visszautasítják.

Harmadik jelenet

Az egrieket új baj bántja, amely miatt reménykednek a törökök, de Dobó őrsége elhárítja a veszélyt.

Negyedik jelenet

Az egriek egy része a falak rendbehozatalán fáradozik, a másik része pedig szerencsés sikerrel az alvó törökökre támad.

Ötödik jelenet

Achmetes számos tervének meghiúsulása után valamennyi harcossal megtámadja a várat minden oldalról. Mindenütt visszaverik őket, s ezután feladva a reményt, hogy Egert be tudja venni, eltávozik. A győzelmi ünnepet az egriekre hagyja.

EPILÓGUS

Az ottomán hódítástól megszabadulva a Mecénás Jóindulata is részt vesz a győzelmi ünnepen és jutalmat hoz magával. A Mecénás Jóindulatát az egri gimnázium géniuszai ünnepi harsonnákkal és tapsal fogadják, majd az arra érdemes tanulóknak a Liberalitas oszt jutalmat.

A darab mint láthatjuk három felvonásból áll. Az első felvonásban hat jelenet, a másodikban hét, a harmadikban öt jelenetet találunk. A felvonások között egy-egy chorusjelenet örvendeztette meg a vendégeket, a nézőket és a diákokat. A chorusnak a korabeli drámában különleges funkciója volt: a cselekménybonyolításban nem volt funkciója, hanem a darabot a költészet magas szintjére emelte. Minden jellegzetes barokk drámában megjelentek a chorusjelenetek is. A darab prológussal kezdődött és epilógussal végződött. Az epilógusban szokás szerint a helyi ordinárius, azaz a püspök a színdarab előadásáért kiosztotta az arra érdemes diákszereplőknek

járó jutalmat. Ennek a játéknak a szövege sajnos nem maradt ránk.

A színlapból kiderül, hogy a Gárdonyi óta jól ismert egri várvédelemről szóló történetnek, az Egri csillagoknak semmi köze nincs az 1700-ban előadott drámához. Gárdonyi Géza ezt a színlapot egészen bizonyos nem ismerte.

Ez a dráma a leglátványosabb, Egerben előadott színjátékokhoz tartozik. Összesen 162 név szerint is megjelölt egri diák vett részt az előadásban. Nem lehet tudni, hogy 1700-ban hány tanulója volt az egri gimnáziumnak, de minthogy alig egy évtizede – 1689-től – működött, sejtethető, hogy a színdarabban a tanulók többsége szerepelt. A diákok összesen száz magyarországi helységből jöttek tanulni Egerbe. A legmagasabb osztály, a rétorok tanulói látták el a főszerepeket. Közöttük nyilván sokan voltak olyanok, akik néma szereplők voltak, csak statisztáltak a színpadon, mások viszont a főszerepeket játszották. A színlapon szereplő valamennyi tanulóval megismerhetjük a társadalmi státusát, hogy nemes vagy polgár, s azt is hogy melyik városból vagy községből érkezett Egerbe tanulni, s az iskola hat osztálya közül abban az esztendőben melyik osztályba járt.

Achmetes vezér szerepét Pusztai Gergely magyar nemes Szendrőből játszotta. Budai Ali basát a Jászórol érkezett, nemesi származású Gyöngyösi János alakította. Török basák szerepét az alábbiak játszották: Berza Mátyás detki magyar nemes, Szabó György szihalmi magyar nemes, Cselko Ferenc nem nemes dunántúli, valamint Juhász András Egercsehíbe való magyar polgár. Dobó István szerepét Szemerei András, szemerei magyar nemes adta elő. Dobó vezéreinek szerepében az alábbiak tűntek fel: Bliscik János predmeni szlovák fiú, Somlyai János somlyai magyar polgár, Pongrácz Ferenc jakabfalvi magyar nemes, Magasi Ferenc dunántúli, szentgyörgyi nemes, Antalfi István erdélyi nemes, székelyudvarhelyi polgár, Lehoczki László magyar nemes Királylehotáról, és Csásár János, berényi magyar nemes.

A prológusban megjelentek a kilenc István géniuszai, égi másai. Az bizonyos, hogy az első István, első szent királyunk, az utolsó Telekesi István egri püspök lehetett. A többiek ismeretlenek. A Lateráni Sas valószínűleg a pápát szimbolizálhatta.

A jezsuita iskolákban, mint az ismeretes nagyon sok történeti tárgyú drámát játszottak. A magyar történelem a XVIII. század legelején vagy a XVII. század legvégén még teljesen ismeretlen volt a paptanárok, a nézők és a színdarabban játszó diákok előtt. (Nem volt magyar történelem c. tantárgyuk.) Szerencsés ötlet volt, hogy a magyar történelem jeles eseményeit színpadra vitték a jezsuiták, s így legalább a legfontosabb magyar és világtörténeti eseményekről játékosan tájékoztatták növendékeiket.

Dr. Kilián István

A ciszterci rendtörténeti konferencia előadásaiából

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának Történettudományi Intézete szervezésében Piliscsabán 2005. november 7–8-án, került sor a hagyományos rendtörténeti konferenciák sorában a ciszterciekre. A konferencián neves szakemberek, egyetemi oktatók, rendtagok és doktorandusz hallgatók a történettudomány, a régészet, az irodalom, a művészettörténet, a zene és más tudományok szemszögéből mutatták be a rendtörténetét középkortól napjainkig.

Diákszövetségünk tagjai közül jó néhányan vettek részt a rendezvényen, hiszen több diaktársunk nevét is ott láthattuk az előadók sorában. Nagy örömmel ott láthattuk a fehér-fekete habitusban megjelent előadók között a zirciek mellett a ciszterci nővéreket is kismarosi és az érdi apátságából

Szeretnénk az elhangzott több mint 40 előadásból egy párat újságunk következő számaiban ismertetni. Egyébként az elhangzott előadásokat a szervezőknek szándékában áll egy kötetben is megjelentetni.

E számunkban *Földvári Sándor* kutatónak a gimnáziumunk múltjának egy kis szeletével foglalkozó előadását ismertetjük rövidített formában. Ezúton is köszönjük, hogy a szöveget készségesen rendelkezésünkre bocsátotta.

* * *

Az egri ciszterci gimnázium szerepe Kárpátalja szellemi életében a XVIII. században¹

Földvári Sándor tudományos kutató előadása az MTA Bolyai Kutatói Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János Kutatói ösztöndíjával készült "Az európai kultúra recepciója a kárpátaljai ruszin, görögkatolikus értelmiségnél a felvilágosodás korában" – c. monográfiájának egy részlete, mely bővítve "Eger, a Felvidék és Kárpátalja Párizsa" címen külön könyvben is megjelenik.

Magyarországon a ciszterciek tanítórendként való működése különböző okokból Egerben indult meg. Kutatásaink ennél szűkebb témára s időszakra korlátozódnak: Eger kultúraközvetítő szerepét vizsgáljuk a felvilágosodás korában a kelet-felvidéki és a kárpátaljai régiók felé, ezen belül is az ott élő görög katolikus, túlnyomórészt (de nem kizárólagosan!) ruszin lakosság egyházi értelmisége tekintetében.² Először tehát vázoljuk Eger és a görög katolikusok viszonyát oly mértékben, amennyiben ez a jelen tanulmány szempontjából elengedhetetlenül szükséges; majd áttekintjük azt a tizenharmadik században kiteljesedő egri szellemiséget, amelynek szerves része volt a jezsuita, majd a ciszterci gimnázium; végül választ keresünk arra, hogyan járulhatott hozzá ez az intézmény a többi hasonlóval együtt Egernek az említett kultúraközvetítő szerepéhez.

Emlékeztetőül foglaljuk össze nagyon vázlatosan a ciszterciek tanítórenddé válásának folyamatát. Az Egerben 1687-től működő jezsuita rendet XIV. Kelemen pápa 1773. július 21-én feloszlatta. Minthogy a jezsuita tanárok ilyen körülmények közt nem voltak hajlandók Egerben maradni, Eszterházy Károly püspök a saját papjaival töltötte be a tanári helyeket. Az 1773/74. tanévtől tehát hat világi pap oktatott. Hosszadalmas huzavona után, amelyet a velehrádi apát aggályoskodó magatartása okozott, a ciszterciek 1776-ban vették át a gimnáziumot, mivel azonban a rend még nem volt felkészülve az oktatásra, Eszterházy püspök továbbra is alkalmazta saját papjait. A következő tanévtől egy évtizeden át tartott az első ciszterci korszak, majd az 1787/88. tanévtől ismét világi papok működtek, mivel II. József ismert szekularizáló intézkedéseinek egyikével az apátságot lefoglalta, és kaszárnyát létesített az épületben. *Eszterházy püspök messzemenő gondoskodása folytán azonban az ex-ciszterciták Egerben működhetek tovább.* II. József halála után a Helytartótanács eltörölte a tananyagba s az oktatás egyéb részleteibe vágó megszorító intézkedéseit, majd 1802-ben I. Ferenc újraelapította a pilis-pásztói apátságot. Egerbe az a Schumann Theofil került vissza igazgatónak, aki már az első ciszterci korszak alatt is vezette a gimnáziumot.

A téma szakirodalmában a juriszdkciós (joghatósági) problémák mellett elhalványult az a tény, hogy a tizenharmadik század folyamán Eger az Európára néző ablakot jelentette Kelet-Felvidék, és főként Kárpátalja számára. A kultúrcentrum-szerep elsősorban Eger barokk felvirágzásához kapcsolódik. Ez a folyamat Barkóczy Ferenc püspöksége alatt éri el tetőpontját, amikor az egri püspöki udvar országosan is ható irodalmi központtá válik. Utóda, Eszterházy Károly létrehozta monumentális könyvtárát, amely nemcsak a teológiában, hanem a csillagászatban és az orvostudományban is reprezentálja korának európai tudományát.³ A munkácsi görög katolikusokat így európai szintű egyetemi könyvtár, Róma és Bécs ba-

¹ A szerző köszönetét fejezi ki a *Pro Renovanda Cultura Hungariae Unger Mátyás Emlékére Szakpítványának*, valamint a *Debreceni Pro Regione – Magyar Vidékért Alapítvány*nak, amelyek az Eger, mint Északkelet-Magyarország Párizsa c. készülő kismonográfiájához szükséges kutatásait támogatták.

² A készülő kismonográfián túl a tágabb összefüggésekre: *Földvári Sándor*, *Ex Occidente Lux? – Az európai kultúra recepciója a görög katolikus, ruszin értelmiségnél a felvilágosodás korában.* (Az MTA Bolyai János Posztdoktori Kutatási Ösztöndíjával készült monográfia.) Kézirat, 2001. Debreceni Egyetemi és Nemzeti Könyvtár, Kézirattár. (Kiadás alatt.)

³ *Bütskey István*: Barkóczy Ferenc, az irodalmi mecénás. In: *Szaunder József – Tarnai Andor* (szerk.), *Irodalom és felvilágosodás.* Bp. 1974. 333-365. *Bütskey István*: Püspökök, írók, könyvtárak: egri főpapok irodalmi mecénatúrja a barokk korban. Eger, 1997. *Lőkös, István*: Eger és a felvilágosodás. Irodalomtörténet, 18. 1986. 2. 409-423.

rokk műveltsége fogadja – amelyekről Munkácson a tizenharmadik században még messze nem beszélhetünk. Az Egerben végzett papok legtöbbször magasabb egyházi tisztségekbe emelkedett.⁴

Az egri múlt szellemi örökségét ma is erős és mélyen gyökerező hagyományok őrzik.⁵ Az Árpád-kori püspöki székhelyen a tizenharmadik században iskolaváros, szellemi központ született. Eger városában a szellemi élet sohasem szűkölködött az inspirációkban. Ezt Egernek a festészettel és a zenével való kapcsolatai mellett elsősorban az irodalomban játszott szerepe bizonyítja.⁶ – Számunkra az a tizenharmadik századi környezet, egri szellemiség fontos, amikor országosan ható, a fővárossal szinte egyenrangú kulturális központtá emelkedett Eger.⁷

A török kiűzése utáni rohamos fejlődést jellemzi, hogy a XVIII. század folyamán több mint hétszeresére emelkedett a város lélekszáma. Ehhez mérhető barokk pompával és püspöki mecénaturával is büszkélkedik, például Veszprém.

Eger, mint kulturális központ nemcsak fekvése, de szellemi fejlődése folytán is Kárpátalja, illetve a Kelet-Felvidék „Párizsána”-k tekinthető. Innen terjedtek „a fény századának” eszméi az ország északkeleti régiói felé, ahogyan Bécsből, a testőrök közvetítésével az újabb kori magyar kultúra éppen meginduló vérkeringése magába szívta a kor Európájának szellemét. Egerben hasonló szerepet elsősorban az itt tanuló görög katolikus papnövendékek töltöttek be, de – s ezt kívánjuk most hangsúlyozni – nemcsak ők. Ez a szerep természetesen különbözött a bécsi magyar értelmiség szerepétől annyiban, amennyiben ezt az egyházi környezet és a katolikus szellemiség meghatározta. Am emiatt Eger egyáltalán nem tekinthető csupán a konzervatív katolicizmus bástyájának, sőt. A nemzeti érzület ápolásával, mindenekelőtt az anyanyelvi kultúra fejlesztésével a tizenharmadik századi irodalmi életünk meghatározó tényezője. A korabeli európai szellemiséget reprezentáló művek, így különösen az olasz reformkatolicizmus gondolkodóinak munkái, az Eszterházy Károly püspök által alapított bibliotékában, valamint a kanonokok magángyűjteményeiben jelentős számú könyvvel voltak képviselve.

Térjünk rá ezek után a gimnázium helyzetére, bár megjegyezzük: a Jogakadémia felállítása, vagy Barkóczy püspök 1754-es iskolareformja, sőt az a hatalmas könyvgyűjtés, amelyet Eszterházy püspök már Egerbe kerülésének legelső évétől folytat, szorosan kapcsolódik témánkhoz. Ma tudjuk, hogy a püspöki könyvgyűjtemény már a legkorábbi időktől kölcsönkönyvtárként működött; az egri oktatási intézmények saját könyvállományát viszont egyik esetben sem olvastották be teljes egészében az Eszterházy-féle könyvgyűjtésbe; a jezsuita gimnázium felszámolásakor, illetve a ciszterci gimnázium világiaként működő korszakában is maradtak Egerben.

A könyvtárak összetett kérdésköréből emeljük ki a jezsuitákét, minthogy feloszlásuk után az ő örökségükbe léptek a ciszterciek. Figyelmet érdemelnek a jezsuita könyvgyűjtemények mind Eger művelődéstörténete, mind a témánk szempontjából. *Sugár István* foglalkozott ezek egységes leltárával.⁸

A leltározás 1774-ben, a jezsuita rend feloszlásakor készült. A későbbiekben ismételt határozatok születtek az anyag elszállítására, ám semminemű nyomát nem találjuk olyan intézkedésnek, amely a tényleges elszállítást jelentené. *Sugár* ezért nem zárja ki, hogy az anyag vagy legalábbis egy része Egerben maradt volna. Mi pedig feltételezzük, hogy nemcsak Egerben maradt, hanem valamelyes részben a ciszterci gimnáziumba is került, vagy el sem vitték onnan, természetesen Eszterházy püspök fellépésének köszönhetően.

Fontosabbnak tartjuk, hogy a leltár tanúsága szerint a jezsuiták nyitottak voltak a különböző nyelvek és kultúrák, adott esetben a ruszin etnikum felé is. – Nem győzzük tehát hangsúlyozni, hogy Egerben egyáltalán nem hiányoztak azok a feltételek, amelyek lehetővé tették a ruszinok számára, hogy saját nyelvük, kultúrájuk és liturgiájuk terén is művelődjenek. A bennünket itt és most foglalkoztató intézmény pedig a jezsuiták gimnáziumaként figyelemre méltó könyvállománnyal rendelkezett, amely egészében ugyan nem, de jelentős részben a ciszterci rend kezelésébe került, amikor az vette át a gimnáziumot.

Az egri Gárdonyi Géza Gimnázium elődje, a *Ciszterci Rend Egri Katolikus Főgimnáziuma* tehát mind könyvgyűjteménye, mind kulturális élete révén játszik szerepet a kor szellemi életében. Az intézmény 1695-től működik, ciszterci tulajdonban 1776-tól. – Fontos szerepet játszott Eger életében a jezsuita iskolai színjátás.⁹ *Telekesy* püspök az egri gimnázium növendékeinek pályatételt tűzött ki olyan dráma írására, amely Eger várának 1552. évi ostromát örökíti meg.¹⁰

⁴ Eger szerepe a kárpátaljai ruszin, görög katolikus kultúrában. In: *Beke Margit — Bárdos István* [Szerk], Magyarok Kelet és Nyugat metszészvonala. A nemzetközi történelemszakkonferencia előadásai. Esztergom, 1994. 297–308. *Földvári Sándor*, Eger szerepe a ruszin papképzésben. *Studia Ucrainica et Rusinica Nyíregyháziensia*, 5. 1996. 203–212.

⁵ *Antalóczi Lajos*, Identitás és európaiság emlékei Egerben. *Hevesi Napló*, 6. 1996. 3. 9–12.

⁶ *Maczki Valér*, Eger városa és a magyar irodalom. Eger, 1894. 45–72., Egerben működött szerzőkről: 68–71. *Breznay Imre*, Eger szerepe a magyar közművelődésben. *Egri Egyházmegyei Közlöny*, 70. 1938. 2. 17–20.

⁷ Sommás összefoglalás, ám – *Breznay* Imrével ellentétben – a levéltári adatok feltüntetésében korrekt: *Soós Imre*: Eger története II–V. In: *Dercsényi Dezső — Voit Pál* (szerk.), Heves megye műemlékei II. Bp. 1972. 17–33., a korszakról: 28–33.

⁸ *Sugár István*, Az egri jezsuita könyvtár. *MKSZ*, 97. 1981. 3. 328–334.

⁹ *Löffler Erzsébet* (szerk.), *Egyház és a barokk kor*. Eger, 1993. 59–72.)

¹⁰ *Csanády László*, *Telekesy István*. Eger, 1912.. Pontosabb levéltári adatolással: *Kilián István*, Színház és közönség Egerben a XVIII. században. In: *Löffler* (szerk.), 1993. 59–72. 68.

Barkóczy Ferenc püspök (1710–1765., egri püspök 1744–1761.) pedig saját palotájában játszatta el *Faludi Ferenc* drámáját, a *Constantinus Porphyrogenetust*.¹¹

Tanultak-e kárpátaljai, illetőleg kelet-felvidéki görög katolikus diákok a jezsuita, majd ciszterci gimnáziumban? Igen. Találunk számos olyan görög katolikus növendéket, akik vagy az alsóbb fokú gimnáziumi osztályokat, vagy a filozófiai tanulmányokat itt végezték el, majd máshol – főként Nagyváradon – folytatták a teológiai tanulmányaikat. Akik nem kezdetektől a gimnázium növendékei voltak, azok a görög katolikusok annak a *kétéves bölcséleti kurzus*-nak voltak a diákjai, amelyet *Barkóczy Ferenc* 1754-ben alapított, széleskörű oktatási reformjának keretében. A bölcséleti kurzus a Jogliceum épületében nyert elhelyezést, ám a gimnázium felsőbb fokozatát alkotta. Véleményünk szerint ők is, legalábbis nagyobb részben, már a gimnázium összes osztályát Egerben végezték, csupán a munkácsi levéltári anyagokból átmentett adatok erre nem terjednek ki.

Ami a ciszterci gimnázium görög katolikus diákjait illeti, a pontos névsor nem rekonstruálható. Az Egri Főegyházmegyei Levéltárban azonban található az 1790-es évekből származó kimutatások, amelyekben szereplő nevek-ből többet ide sorolhatunk, azaz a szláv ajkú, feltehetően görög szertartású diákok közé. A Bendász-archívum az Egerben világi tanulmányokat folytató, majd később a papi pályára lépő személyek közt több, mint húsz egri diákot említ.

A gimnáziumban folyó magas színvonalú oktatás tehát, amelyet a nehézségek idején is biztosított Eszterházy püspök atyai gondoskodása, valamint a színjátszás, melyeket Erdődy és Barkóczy püspökök nemcsak adományokkal támogattak, hanem személyes és aktív jelenlétükkel is emelték színvonalukat, valamint az Egerben meglévő, és a tizennyolcadik században különösen bővülő könyvgyűjtemények – számos olyan adottság, amely a fejletlenebb régiókból ide érkező diákok számára nem csupán oktatást biztosított – bár ez sem kevés –, hanem a korabeli Magyarországon is egyedülálló, Bécshez és Rómához hasonló kultúráközvetítő szerepet, európai szellemiséget. Minthogy az egri gimnázium idestova két és fél évszázada megszakítás nélkül folytatja ezt a színvonalas és áldásos munkát, feltétlenül megérdemli a további kutatásokat, az itt vázolt problémákon túlmenő kérdésekben is.

¹¹ *Kilián*, ibidem.

hírek...hírek...hírek...

• **KÖSZÖNET A NAGYLELKŰ ADOMÁNYOKÉRT!** – Diákszövetségünket az alábbi diáktársaink támogatták adományukkal: *N. N.* (Franciaország) – 50 euró, *Faluhelyi (Fischer) János [1934]*; (Wiesbaden, Németország) – 75 euró, *Mohi Sándor [1946]* (Schweinfurt, Németország) – 50 euró, *Nagy Dénes [1951]* (Gäufelden, Németország) – 100 euró, *dr. Tóth Sándor [1935]* (Gödöllő) – 15 000 Ft, *Kádár István [1934]* (Terra Linda CA. USA) – 15 000 Ft, *Herendi János [1943]* (NETLEY Australia) – 100 ausztrál dollár.

• **DIÁKSZÖVETSÉGÜNK TAGJAINAK SZÁMA** az évvégi „népszámláláskor” 206 volt, tagdíjat (adományt) 121-en fizettek. (Elszámoláskor adománynak tekintjük az 5 000 Ft feletti befizetéseket.)

• **SZENT BERNÁT IDŐSEK OTTHONA** nyílt meg az Apátságban. A Zirci Apátság 1993/94 fordulóján kapta vissza épületének tulajdonjogát. Ugyanabban az évben megtörtént a telekkönyvi bejegyzés is, azonban a használati jogot még nem lehetett gyakorolni. Az épület legnagyobb részét elfoglaló szakképző középiskola 1995-ben, annak kollégiuma csak 2002 januárja végén költözött ki, miután az egyházi intézmények kárpótlási keretéből kiutalt összegből felépült egy új iskola, majd egy új kollégium. Az apátságnak úgynevezett "nagy kvadrumát" övező épületrész kétemeletes keleti, földszintes déli, továbbá az ugyancsak kétemeletes északi szárny egy részében 2004/05-ben az apátság 281 millió forint állami támogatással idősek otthonát alakították ki. 2005. december 16-án került sor *Zakar Polikárp* főapát, *Gulyás Kálmán* egyháziügyi államtitkár és a területi előljárók jelenlétében az új otthon ünnepélyes átadására és megáldására.

Az otthon jelenleg 50 férőhelyes, és máris betelt. Házaspárok is jelentkezettek, mert van néhány nagyobb szoba és kétszobás lakrész is. A személyzet száma a szigorú előírásoknak megfelelően 19. Mind az ötven lakrészhez előtér, mellékhelyiséget, mosdót, zuhanyzót magában foglaló vizesblokk tartozik, továbbá létezik a telefon és TV bekötési lehetőség. Nagy konyha, élelmiszertárolók, ebédlő, mosoda, orvosi- és betegszoba, társalgók, kápolna és könyvtár, vendégszobák és személyzeti szobák, központi földgáz-fűtés, állandó melegvíz biztosítják a teljes ellátást.

A ciszterci szerzetesek lelki tekintetben is igyekeznek tartalmassá tenni az idősek életét, és szívesen fogadják az adományokat a "ZIRCI APÁTSÁG JÖVŐJÉÉRT ALAPÍTVÁNY" 11748117-20007425 bankszámlájára, vagy az évi jövedelemadó felajánlható egy százalékát ugyancsak a "Zirci Apátság Jövőjéért Alapítvány" javára. A kedvezményezett adószáma: "18917712-1-19".

(Levente atya)

ISKOLÁNK FENNÁLLÁSÁNAK 316. ÉVÉRŐL megkaptuk a *Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium* Évkönyvét. – Ismét szép kiállítású, igen sok képpel illusztrált beszámoló érkezett az iskola életéről, éves munkájáról és eredményeiről.

Következzék néhány fontosabb adat. Az év végi összeírás szerint összesen 792 diák 25 osztályban végezte tanulmányait az intézményben. A tanulók 28%-a lakik kollégiumban, bejáró 39%, helybeli 33%. 5 osztályban 157 tanuló tett sikeres érettségét. Megtekinthetjük a tablóikat is.

Az évkönyvben természetesen megtaláljuk az osztályok névsorát, és kedves, vidám csoportképeket. Az elért eredményekről csak igen diszkrét tájékoztatást kapunk: a kitűnő, ill. jeles előmenetelt **vastag-** és **dólt** betűvel jelzik a névsorban.

Az iskolában 57 állandó, 18 óraadó tanár oktatja, a kollégiumban 5 nevelő tanár segíti a diákokat, ezenkívül a két intézményben – az iskolában és a kollégiumban – a folyamatos munkát 28 egészségügyi, irodai és technikai dolgozó segíti.

Nyomon követhetjük a mai középiskolákban kialakult újabb és már az öregdiákok által is ismert iskolai eseményeket, köztük néhányat említve:

Szép hagyománnyá alakult az új tanulók, – az 5. és 9. osztályosok – *fogadalomtétele*, amikor ünnepélyes körülmények között ciszterci diákokká avatják őket. Az iskola már régebb óta megrendezési nívós műsorral a *karácsonyi koncertet* a Szent Bernát templomban, ezen a szülők és a város közönsége is részt vesznek. Minden maturandusz várja a *gombavató ünnepet*, ahol a végzős osztályok külön-külön mutatják be „felkészültségüket”, elsősorban táncbeli tudásukat. „Iskolánk pedagógiai programjában szerepel, hogy a tanulóinknak részt kell venni szociális otthonok munkájában.” – áll a kiadványban, az e területen végzett munkáról is olvashatunk több beszámolót.

Hagyománnyá vált a *tavaszi diáknapi* rendezése is. A *ballagás* ma is nagy eseménye az iskolának. Mindezekről számos képpel illusztrált beszámolót és még sok érdekes írást olvashatunk 253 oldalon az Évkönyvben. Egy szívünknek kedves írásról: a Szent Bernát Gimnázium zászlójáról *Csák György* tanár úr cikkét olvashatjuk. A sok vihart megélt – 1927. május 15-én volt az ünnepélyes szentelése – de hál’ Istennek megmaradt zászlónk ma az iskola földszinti folyosóján látható. Következő számunkban közölni szeretnénk Csák tanár úr írását.

Köszönjük a gondos munkát a szerkesztőnek, *Kovács Ottó* tanár úrnak.

• **BUDÁN AZ IBRAHIM-UTCAI (MAI NEVÉN, AGA UTCAI) RENDHÁZAT** 2005. október 26.-án kapta vissza a Ciszterci rend Zirci Apátsága. (Ez volt otthona a budai Szent Imre Gimnázium ciszterci tanárainak.) A volt „Ringer Szanatórium” az 1930-as években került a Zirci Apátság tulajdonába, majd a szerzetesrendek feloszlásakor, az atyákat kitelepítették az épületből. Ezután lett iskola és gyermekotthon. A rendszerváltás után visszaigényeltük jogos tulajdonunkat. Hosszas tárgyalások után jött el 2005. október 26-a, amikor újra birtokba vehettük a régi ingatlanunkat. Az épület elég lelakott állapotban volt (van), ezért hozzáfektünk a legfontosabb felújításokhoz: a földszinten – a volt irodákból –, kialakítottunk a szerzetesek számára szobákat, két vendégszobát, kápolnát, étkezőt, tárgyalót. Még hátra van a gondnoki lakás kialakítása. Most még csak egy szerzetes költözött át, „örizni a Házat”. A gondnoki lakás elkészülte után fognak a szerzetesek átköltözni a Budapesti Szent Imre ciszterci Himfy utcai Plébániáról. Ekkor áll majd vissza a feloszlás előtti állapot, hogy a gimnáziumban tanító és hozzá kötődő szerzetesek laknak és élnek az Aga-utcai Rendházban, a plébánián pedig csak azok, akik a Plébánia életét irányítják. Távolabbi terveinkben szeretnénk egy kollégiumot kialakítani egyetemisták részére és egy kis katolikus értelmiségi szigetet létrehozni.

(Róbert atya)

H A L O T T A I N K

Isten veled SUCU!

Szerdahelyi Ferenc október 30-án, „79 évnyi tartalmas élet után eltávozott e földi létből” – szól a gyászjelentés. – Közel hetvenéves, egyre erősödő és mélyülő barátság kötött össze minket. A 2005. július 2-án, a 61. érettségi találkozó után is, mint már annyiszor, összejöttünk a Deák Ferenc úti kedves házban egy kis beszélgetésre Mikor elbúcsúztunk, nem gondoltunk, hogy utoljára tesszük ezt. Láttuk, hogy Feri újból erőre kapott, és bizakodtunk mi is.

A Hatvani temetőben szeretetről és háláról tanúskodott az a több száz főnyi gyászoló sereg, akik eljöttek végső búcsút venni Tőle. A gyászszertartáson utóda *dr. Kissik Imre* főorvos méltatatta munkásságát és köszönt el Szerdahelyi Ferenctől: „*Régi munkatársaid tervezgették, hogy közelgő 80. születésnapodat tágabb körben ünnepeljük s emlékezzünk a szép napokra. A Sors sajnos korábbi időpontot választott az emlékezésre.*

*8 éves voltál mikor Egerbe költöztetek. A ciszterci gimnáziumban maturáltál, aztán a budapesti Eötvös Lóránd Egyetemen szereztél orvosi diplomát. A debreceni Gyermekklinikán töltött évek a nagy mesterek mellett alapos iskolát nyújtottak. Számos barátságot is kötöttél, amik a fertőző betegségek iránti érdeklődéshez és tiszteletéhez vezettek. Gyermekgyógyász radiológus és fertőző szakvizsgákkal felszerelve kaptad a felkérést és megbízást az egri önálló fertőző osztály megszervezésére és működtetésére. Nehéz volt a családtól távol dolgozni. A következetes rend, fegyelem, a betegek szeretete mindenki által megbecsült osztály működését eredményezte. Bizony sok-sok régi gyermek állhat itt, akit szakmai hozzáértésed emberi magatartásod gyógyított meg. Emlékezetes szakmai sikerek egyike volt az a tifuszciklus, amikor nem csak az összes beteg gyógyulását sikerült elérni, de új, országos hírű terápiás eljárást is bevezettetek. Szakmai útmutatásod mellett számos szakorvos nevelkedett. A gyógyítás művészete mellett jelentős energiát fordítottál az oktatásra, iskolát teremtettél. Nem lenne teljes a sor, ha nem említeném 20 éves igazgató-helyettesi munkádat az oktatás és a tudományos élet terén, majd a Nosocominális Szolgálat megszervezését, amivel újra országos hírnévre tettél szert. Munkád értékét kitüntetésekkel is elismerték. A „Debreceni Orvostudományi Egyetem Kiváló oktatója” cím mellé címzetes egyetemi docens titulus is társult. Miniszteri dicséretet, a megye és a város kitüntetései mellett a Markhot Ferenc Emlékérem is a megbecsüléset, munkád elismerését jelzik. Értelmes, eredményekben gazdag életet éltél.” A Magyar Infektológiai Társaság nevében *dr. Rókusz László* méltatta Szerdahelyi Ferenc érdemeit, kiemelve a járványok felszámolásában végzett munkáját.*

Elbúcsúznak Tőled osztálytársaid is. „Készülnünk kell valamire, indulnunk kell valahová. Te előrementél.” Isten veled!
O. Gy.

* * *

Diáktársunk, akinek halálhíréről értesültünk:

Dr. Szerdahelyi (Schubert) Ferenc (1943) – Eger
Somorjai István (1939) – Miskolc

Simon István (1947) – Budapest
Ágoston László (1938) – Budapest

Requiescant in pace!

Ha közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál *Homonnay József*, 3300 Eger, Tittel Pál u. 6. fsz. 2.
tel.:(36) 413 482 ill. *Oláh Gyula*, 1114 Budapest, Bartók Béla út 25. III. 5/A tel.:(1) 386 2295 vagy
E-mail: olah@hcbc.hu – címére.

A Gárdonyi gimnázium híreit *Kovács Ottó* szerkesztette

Az **Egri Fehér/Fekete** – jelenleg a négy utolsó szám – az interneten is olvasható a <http://egri-fefe.atw.hu> honlapon.

A honlap készítője és gondozója a szerkesztő unokája *Oláh Tamás*.

Az Egri FEHÉR/FEKETE alapítója és kiadója a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya 3300 Eger, Széchenyi utca 17.
Megjelenik ez évben Húsvét, Veni Sancte és Karácsony idején
Felelős szerkesztő: *Oláh Gyula*
Nyilvántartásba véve 2.9.1/571/2004. szám alatt.